

Voghelen in der muyte

A. Thiry

bron

A. Thiry, *Voghelen in der muyte*. Het Kompas, Antwerpen 1949

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/thir001vogh01_01/colofon.php

© 2016 dbnl / erven A. Thiry

De drie uit ‘Sinte Gerardus Majella’ en hunne Vrouw

Een geluk was het dat de vader hun een stijfgevulden pot, met daarbij nog zo 'n wijd befaamden, goed-gekalandeerden laken-winkel had na-gelaten, want wat er anders uit die drie vreemde jongens had moeten geworden, ware meer dan triestig geweest. Ze leken op elkaar als drie druppelen water, hadden hetzelfde bleke, smalle gezicht met schuine, dicht-bijeengelegen slaap-ogen, een dunnen punt-neus en een onnozelen lach op den half-openhangenden mond, en daarbij liepen ze alle drie even slap en los op platte, half-slepemde voeten, de schouders opgetrokken en een beetje voorovergebogen. Alleen maar was er dit verschil dat de tweede wat kleiner en smaller was uitgevallen dan de eerste, en de derde op zijn beurt ook wat minder was dan nummer twee.

Hij, de vader, was ook maar een verneuteld ventje geweest van nog genen anderhalven meter hoog, zonder schouders bijkans en op knik-knieën, met een hogen rug, een holle, ingedeukte borst en t'ende een mageren vogelenhals een wasbleek, onnozel spits muizengezichtje niet groter dan mijn hand.

Doch hoe klein en gering het beetje hersenen was, binnen in zijn grijs bepinhaard eierkopje, hoe griezelig-slap zijn lange, smalle handen, toch was hij er tamelijk vlug bovenop geraakt en dat nogal wel, uit eigen kracht, zonder hulp of voorlichting van wie of wat.

De grote lakenwinkel, ginder bij de Leuvense Poort, met zijn twee brede, blinkende uitstalramen en, hoog tegen den wit-geschilderden gevel, tussen de twee verdiepingen, in grote vergulde blokletters zijn 'In Sinte-Gerardus-Majella', was zijn werk en er waren in de

stad immers nog mensen genoeg die u zijn opgang van naaldeke tot draadje konden uiteen doen.

Hij was de jongste zoon uit het Sneppenhof, de oude, witte hoeve met de spitse schaliën-daken en het klokkentorentje boven zijn inrijpoort, die halverwege Berlaer, t'ende een kastanjedreef, binnen een wal met eendjes, zo proper blankte.

En zijn moeder was al ver in de vijftig geweest toen de schipper heur op een schonen nacht en helemaal op 't onverwachts, met dat achterkomelingske was komen verrassen.

Heel het Sneppenhof, van den boer tot den manken schaapherder toe, stond er geen klein beetje van te kijken en de dikke boerin, op de Voute-kamer in heur witbegordijnde alkoof deed maar niets anders dan schreien. Meer dan tien jaar na het laatste kind, en daarenboven dan zo 'n petieterig, geraamtig borelingske dat het met veel gemak in den boer zijn holleblok had kunnen slapen!

Wie 't zag vergriezelde ervan. En al dat struis, fermgebouwd Sneppenhof-volk, vader en moeder, zoons en dochters en heel de familie ook, ze dachten niets anders of er was toverderij en kwade hand mee gemoeid en dat het sukkelaarke dus wel heel gauw zou sterven. Doch ze waren mis. Al hing het leven er slechts met een spinnewebdraadje aan vast, het jongske stierf niet. Een dag ging voorbij, een maand, het kindeke groeide, en zo stillekensaan werden ze op 't Sneppenhof gewoon aan dat wassenpopje in de aartsvaderlijke, kerselaren wieg bij den haard. Nooit schreide of enterde het echter, en ware de boerin er niet op bedacht geweest om 't

op tijd en stond zijn eten te geven, 't had zich laten sterven zonder een kijke te laten horen. Wat ze allemaal verzoon om toch maar wat meer leven in heur wichtje te krijgen, was gewoon niet bij te houden. Kaarsen niet te tellen, grote en kleine, brandde ze voor het plaasteren Heilige-Familie-beeld op hun schapraai, ze bad rozenhoeikes en deed verstervingen meer nog dan een Spaanse carmelietes en geen Zondag ging voorbij of na den noen werd de sjees ingespannen en een van de jongens reed heur met heur kreukelke op beeweg naar 't een of ander kapelleke of heiligdom in den omtrek.

Doch wat ze ook deed, redding kwam er niet. Zelfs de drankskens, zalven, kruiden en bezwingen van Nelis, den ouden bosdoktoor van aan Kruiskesberg, die nochtans al zoveel ziek volk had geholpen uit den nood, waren plaasters op een houten been. 't Jongske was een achterblijveling en bleef een achterblijveling.

't Was meer dan drie jaar oud eer het lopen kon, en toen het zijn eerste communie deed was 't niet groter dan een kind van een jaar of zes. Zo slap was 't op de benen en in de heupen dat de boer een locht hondekarreke moest laten maken met een leren kap erop tegen regen en wind, 'lijk een sjees in 't klein zowat, om hem naar school te laten rijden, want die twintig minuten lopen naar het dorp, 't ware iets onmogelijk geweest.

Wat ze met dat kind moesten beginnen, dat werd voor die van 't Sneppenhof al gauw een kopbrekerij van belang. En hoe ouder het werd hoe erger.

't Boerenbedrijf, ofwel een goeie dorpsstiel als smid,

wagenmaker, mulder of schrijnwerker, daar was natuurlijk niet aan te denken.

Schoolmeester dan?

Och, wat zou hij gaan doen bij beren van jongens die kop-en-hals boven hem uitstaken en hem met gemak in vieren hadden kunnen vouwen?

Koster bijgeval?

Zaagt ge zo 'n sprinkhaan aan 't orgel zitten of met een toog aan en een vaan op den buik in de processie marsjeren? Als 't een beetje waaide ging hij met vaan en al de lucht in!

Een wijle prakizeerden ze erover hem klerk te maken. Hij had een schoon geschrift en dom was hij nu precies toch ook niet. Bij den notaris of bij den brouwer was er wel een plaatske te vinden, meenden ze.

Doch daarvan wilde de boer niet weten. 'Pennelikker op een bureauke?' stoof hij uit. 'Zijn eigen baas niet meer kunnen zijn? Nooit ofte nooit! Enen van 't Sneppenhof pennelikker! 'k Koop hem veel liever in, ievers in een goed gesticht, waar hij zijn oppas heeft en waar ze hem zullen respecteren.'

En zo gebeurde het dat ze er, na jaren wikken en wegen besloten een kleermaker van te maken.

't Was weliswaar ook niet veel, een snijderke, maar benen hadt ge er niet voor nodig, en spieren en vuisten al even min. Daarbij hij zou zijn eigen baas zijn en dat gaf voor den boer den doorslag.

Eerst deden ze hem op stiel bij den kleermaker in 't dorp, en later trok hij ervoor naar de stad. In zijn zelfde hondenkarreken met zijn zelfden Turk ervóór, bolde hij er 's morgens vroeg naar toe en kwam er 's

avonds mee naar huis. De keus viel mee. Al was hij er, precies zoals voor alles, onverschillig voor geweest, hij leerde de stiel met gemak aan. En toen hij even in de twintig was, kende hij 't vak zo goed als gelijk wie en had hij gerust een eigen zaak kunnen beginnen.

De boer en de boerin, broers en zusters en ook de familie drongen er wel op aan, wilden voor hem in 't dorp een huis kopen en hem helemaal installeren. Werk kreeg hij genoeg, want ze was groot, de Sneppenhof-familie.

Doch tot hun verwondering zei hij neen en bleef neen zeggen. In de plaats daarvan verkoos hij een trekkende kleermaker te worden.

Voor een dubbelen frank per dag en den kost, ging hij op de hofstees werken, lapte er de kapotte broeken en zippen en maakte bij geval ook de kielen en de kostuums voor den boer en de jongens. Zijn hondenkarreke bracht hem immers gemakkelijk overal naar toe.

't Sprak van zelf dat hij werk kreeg zoveel als hij wilde. Een goeie stielman 'lijk hij was, die niet meer at dan een vogelke en dat voor twee frank per dag. Wie zou hem niet geroepen hebben?

Dadelijk had hij overal klanten, tot voorbij Westerloo en Herentals toe! Op 't Sneppenhof waren ze er danig kwaad om. Want wat was het anders dan knecht gaan spelen? Als 't nu absoluut niet anders kon, 't ware tot daar geweest! Maar het kon immers anders!

En de familie en de kennissen schudden medelijdend het hoofd om zoveel onbegrip.

‘Als hij peinst van zo rijk te worden, dan zal hij nog lang met zijn hondenkarreke moeten rond trekken!’

zegden ze. ‘Hij weet bepaald niet goed wat hij doet.’

Doch hij liet ze zeggen, antwoordde zelfs niet eens op al dien raad. Hij wist bijster goed waar hij naar toe wilde. En dat bleek maar al te duidelijk toen hij een jaar of tien later, niet alleen achter het voyageren, maar zelfs achter het kleermaken een ferme punt zette, en, met wat hij bij den dood van zijn ouders had geërfd, dat grote huis kocht, ginder bij de Leuvense Poort.

Hij liet er beneden twee grote uitstalramen insteken, liet boven tegen den gevel het vergulde opschrift ‘In Sinte-Gerardus-Majella’ plakken, en opende er dien schonen lakenwinkel die er nu nog staat.

Hij hoefde achter zijn toog niet gaan zitten wachten tot het de klanten zou believen over zijn dorpel te komen. De hele boer van drie uren in den ronde, allen bij wien hij al dien tijd voor een appel en een ei was gaan kleermaken, en ook die waar hij niet geweest was, 't stroomde alles vanzelf naar Sinte-Gerardus. Hij schepte 't geld, en alsof het voor zo 'n droevig stukje mens nog niet wel genoeg was daarmee, stak hij het kort daarop in zijn hoofd om te trouwen!

't Was natuurlijk niet veel waarop hij zijn zinnen zette. Een klein, rond wijveke was 't, zo breed als ze hoog was, met een plat, rood gezicht en krentenoogskens, die met 't bakeren en borduren aan heuren armen boterham kwam. Toch duurde het nog maanden eer ze ja zei. Eens dat gezegd echter ging het met vollen stoom door, en eer 't vier weken verder was, was 't huwelijk voltrokken. Heel de stad lachte ermee zo hard het maar kon.

‘Wat we hier nog allemaal beleven moeten!’ spotten

ze. ‘En peinzen dat die ook den schipper kunnen bestellen! God sta ons bij! als die daar iets gaat afgeven!’

En voor de plaatselijke nieuwlichters, ijveraars voor den vooruitgang en 't verplicht onderwijs, was 't een schone gelegenheid om in 't vrijzinnig weekblad vlamme artikels te schrijven ter wettelijke reglementatie van het huwelijk. ‘Waar moest het toch naar toe als het zichtbaar gedegenereerden toegelaten was te zorgen voor de toekomst van 't menselijke ras!’

II

Doch zoals meestal als de mensen zich op voorhand zo opwinden voor iets wat nog komen moet, was het bij dit vreemde paar helemaal anders afgelopen dan ze 't gaarne hadden zien gebeuren.

De schipper kwam er wel aan de deur, binnen het jaar nogal. En 't jongske dat hij er af gaf, was tot eenieders verbazing, geen spitsneus en ook geen opgeblazen kikker of zo iets tussen die twee in, doch een heel gewoon borelingske, niet te groot, niet te klein, maar in de rede, lijk er honderden en duizenden geboren worden. Geburen die 't gezien hadden, konden het getuigen.

‘Wie zou dat verwacht hebben?’ zegden de mensen tegen elkaar en de nieuwlichters kregen overal wat te horen over hun huwelijksreglementatie.

En niet énen keer kwam de schipper er aan de glazen deur rammelen, maar nog twee keren nadien en jandorie! télkens met een jongen. En ook die moesten in

genen dele onderdoen voor 't was gelijk wat er ooit in de kleine stad bij mensen geboren werd.

De jongens alle drie, de éne na den andere, volgden den weg van alle kinderen. Van de wieg naar den kinderstoel en van daar dan den grond op, in de wissel loopmand tot ze min of meer op hun beentjes konden staan. Ze leerden spreken, kregen de broek aan, gingen naar school om wat te lezen en te cijferen, deden hun eerste communie en werden dan voor enige jaren op pensionaat gestoken om er hun frans te leren en goei' manieren op te doen.

En als ze dan, achtereenvolgens van daar terugkeerden, kregen ze hunnen post achter den toog in 'Sinte-Gerardus-Majella' om Vaderke Majel - zoals hij genoemd werd - te helpen en ingewijd te worden tevens in de geheimen van den lakenhandel.

't Was waar, 't poeier hadden ze niet uitgevonden, Piet, noch Louis noch Stafke. Ze waren danig naar den stillen kant en uiterst traag van doening, maar braaf en gehoorzaam 'lijk geen ander in de hele wereld niet. Vaarke Majel en ook de dikke al maar breder wordende Moeder Majel, hadden slechts een vinger omhoog te steken en hunnen mond open te doen of 'lijk echte mekaniëken, kwamen de zoons in actie en volbrachten tot in de puntjes alles wat hun werd bevolen.

Doch als hun niets gezegd werd - en dat was het vreemde bij die drie - dan zaten ze daar zo stil als beelden ieder op de hem gegeven vaste plaats achter den toog en deden niets dan met half geloken ogen naar buiten op straat kijken.

Kwam de bakker het brood, of 't was gelijk wie dan ook

aan de deur wat afgeven, Vaarke moest er met zijn blikken piepstemmeke tussenkomen en zeggen: 'Toe Piet of Louis of Stafke, neem aan, jong! en draag het bij Moeder,' of ze waren godsjeugdig blijven zitten. Had Vaarke Majel een klant bediend, 't werd hun gezegd papier van den rol te snijden, den lap in te pakken en er een koord rond te winden en de deur open te houden, anders hadden ze lijf noch lid verroerd. Zo sterk was die gehoorzaamheidszin dat ze 's Zondags, na 't lof, met den rijkdom van hunnen Zondagsen dubbelen frank op zak, zonder meer op hun werkendaags plaatsje achter den toog in de gazet of in een missieblaadje gingen zitten lezen en 't zowaar nodig was dat Vaarke en Moerke Majel er zich mee moeiden, met 't gebod een wandelingske te doen en ievers een pint te gaan pakken, er wat te kegelen of biljard te spelen, zoals het jonkheid past die baard en snor begint te krijgen, eer er wat leven kwam in het drietal.

Ze zegden niet neen, zegden niet ja, zetten hun zondagse bolhoedeken op, haalden hun wandelstok uit den paraplubak en met een lijzen 'Goeien dag, Vader, goeien dag, Moeder!' trokken ze achter elkaar de straat op. Eens afspreken waar ze samen wel dan niet zouden naar toe wandelen, deden ze echter nooit. 't Leek een vanzelfsprekendheid dat Piet, die de oudste was, de leiding nam en gedwee, 'lijk hondkens aan een lijn, zonder een woord te spreken, volgden de twee anderen hem trouw, waarheen hij ook zijn stappen richtte. Al deden ze nog zo vreemd en belachelijk, bloo waren ze daarom niet. Zonder één ogenblik rood of zenuwachtig te worden of de ogen neer te slaan, trokken ze zelfs de volste, rumoe-

rigste café's binnen, en stotterden niets bij 't bestellen van pint en sigaar of 't vragen naar den biljard. En precies of er geen lachende gezichten op hen gericht stonden, of er geen kwinkslagen over hun koppen vlogen, al maakte geeneen van de drie ooit het simpelste carambolleke, onverstoord, zonder énen keer een zuchtje te laten zelfs, speelden zij op hun belachelijke, kinderlijk-onvaste manier, het betaalde halfuurken biljard uit tot de laatste sekond van den laatsten minuut!

't Was hun immers thuis opgelegd en ze volbrachten het, net zoals al de rest, stipt tot in de puntjes!

Doch al waren ze nog zo 'n brave, gehoorzame jongens, om een Heiligen Aloysius jaloers te maken, alleman in de kleine stad lachte met de drie Majel's. En zij die niet lachten, die dieper en verder zagen, schudden bedenkelijk den kop en vroegen zich zuchtend af wat er van die drie slaap-sukkels moest worden, eens dat hun vader en hun moeder er niet meer zouden zijn om 't hun alles van puntje tot puntje vóór te zeggen wat ze moesten doen.

Ene weg stond hun dan slechts open. En dat was zo rap mogelijk hun winkel overdoen, hun geld verdelen en zich ergens in een goed gesticht een plaatske in-kopen, waar ze van alle zorg en kopbrekerij af waren en veilig hun oppas zouden hebben tot hun laatsten dag. Want waarop het anders moest uitdraaien was niet te voorzien. Ze waren bekwaam om op hunnen stoel te gaan zitten en zich gewoonweg te laten vergaan.

Niet één oordeelde er zo over, maar allen. En toen jaren later Vaarke Majel en dadelijk na hem ook het radeloos geworden Moederke, het hoofd kwamen te leggen, wa-

ren er seffens bezorgde zielen genoeg om hun dit plan te komen aanraden.

Zelfs Nonkel Fonnen van 't Sneppenhof, die de uitvaart en al de rest in 'Sinte Gerardus Majella' was komen regelen, oordeelde het nodig op een schonen avond de drie totaal-versufte broers in de achterkamer rond zich te vergaren en hun in 't lang en in 't breed over hun toekomst te spreken.

Hun vader was weliswaar klein en zwak geweest, maar sluw, sluw voor tien. Eerst dat rondtrekkend kleermaken en daarna dien winkel! Fijn ineengestoken! En hij had geld gewonnen, als slijk! Maar zij hier hadden geen kleermaken geleerd, waren niet uit werken geweest op al die boerenhoeven. En de vraag was nu: zouden zij de klanten houden? Als er nu eens een andere reizende boerenkleermaker 't zelfde begon als hun Vader? 't was mogelijk immers. Wat dan? Ja, wat dan? Van den boer hadden ze 't gehaald en moesten ze 't blijven halen. Dat wisten ze toch. En als die nu eens niet meer kwam? Nog eens: wat dan? En, was het daarom niet beter de zaak over te doen? Ze konden hem geloven, daar zou geld voor te krijgen zijn, en geen klein beetje. Met dat wat ze hadden en dees erbij konden ze op hun renten gaan leven en royaal! Wat dachten ze ervan? Was dat nu eens geen oplossing? Veilig geborgen te zijn, met de zakken vol, eer het dak inviel?

Hij redeneerde en preekte lang, Nonkel Fonnen, en sluw ook. Hij sprak om beurte tot Piet en dan weer tot Louis of Stafke, zei dat hun Vader en hun Moeder-zaliger het vast en zeker zo zouden geschikt hebben. 't Was voor hun eigen welzijn, voor niets, niets anders.

Maar de bleke, slappe gezichten van de drie Majel's bleven even slap als altijd en hun schuine, half-geloken slaapogen keken van het gladgeschoren, gespannen boerengezicht van Nonkel Fonnen naar hun lange witte handen die roerloos lagen op 't rode, zwart-geblomde tafeltapijt.

Drie keren moest hij vragen wat ze van zo 'n fijn plan dachten en drie keren bleef het er zo stil alsof hij niets gezegd had.

Eindelijk, na den vierden keer, toen hij ongeduldig opstoof en met een vloek gebood: 'Maar spreek dan toch!' antwoordde Piet lijze:

'Gij zijt wel bedankt, Nonkel. Maar onze Vader en ons' Moeder die hebben daar nooit iets van gezegd. En we zullen dan maar hier blijven ook.'

En nu kon Nonkel Fonnen nog parlesanten en cijferen zoveel hij wilde, dreigen met faljiet en renewatie, hij mocht nadien met kennissen en familie afkomen om hem te steunen en hun de volle laag te geven, de drie bleven stom als hout op alles wat hun betoogd werd. En als het dan niet anders meer kon of er moest iets geantwoord worden, dan was het steeds Piet die het woord nam en onveranderlijk herhaalde als in litanie: 'Onze Vader en ons' Moeder hebben daar nooit ofte nooit iets van gezegd.' Zodat ze er op 't laatste allemaal den moed bij verloren en hoofdschuddend weggingen, al zuchtend:

'Ze lopen rats in hun malheur! Zo 'n stein-ezels, dat wil niet luisteren naar goeien raad!'

III

En zo gebeurde het dus dat de drie in ‘Sinte-Gerardus-Majella’ bleven en er gerust den lakenhandel voortzetten, zonder zorg of vrees voor wat hun kon te wachten staan. Piet, precies 'lijk hij 't gewoon was bij hun Zondagse wandelingen als Vader er niet bij was, nam de leiding.

Hij nam Vaarke Majel zijn plaats in achter den toog, links bij de deur, hij ontving nu de reizigers, onderzocht hun stalen en deed de bestellingen, hij stond de klanten te woord en commandeerde aan Louis en Stafke als er een pak gemaakt moest worden, een rekening geschreven, de deur opengehouden of iets aangenomen van bakker, beenhouwer of melkboerin.

En in de keuken waar het dikke, bolronde en blozende Moeierke Majel had rondgekwaakeld en geschoffeld, kwam nu een meid, mager als een plank, met een lang, grauw-bleek sproeten-gezicht, met haar als hooi en grijze ogen die deemoedig naar den grond keken. Nonkel Fonnen had hun dit postuur aan de hand gedaan.

‘Een goeie remedie tegen de liefde,’ oordeelde hij, ‘want met zo 'n drie snullen moet duchtig worden opgepast!’

Daarbij kwam ze van bij heel gierig volk, waar ze had moeten werken als een paard en nooit het minste was gewoon geweest. Behoeftig naar dit of dat kende ze dus niet en daar ze steeds ieder solleken zeven-en-twintig keren had zien ronddraaien alvorens het uitgegeven werd, veronderstelde hij niets anders of ze zou hier wel hetzelfde blijven doen.

‘Een mens moet slim zijn!’ zei hij schertsend aan wie hem vroeg uit welk panopticum hij dat model had opgevist: ‘Zonder slimmigheid bereikt'e iets!’

De eerste maanden ging het er, tot Nonkel Fonnens geruststelling, tamelijk goed. De winkel draaide, God-zij-geloofd! rustig verder zoals hij altijd gedraaid had, niet vlugger natuurlijk, maar toch ook niet trager, de sproetige meid deed heur werk en precies 'lijk hij 't verwacht had, keerde ze ieder solleke zeven-en-twintig malen rond eer ze 't zuchtend uit heur grove werkhanden gaf. 't Was wel niet veel wat ze de drie Majel's op hun bord sचेpte: wat slappe rapensoep, aardappelen met een lorreke vlees van een vinger lang en daarover keerskessaus doorschoten met een geutje azijn, maar och, de jongens wisten immers niet beter en alzo bleef het geld veilig in 't kistje.

Doch zo onnozel als ze er uitzag of zich voordeed, was die meid nu toch ook niet. Ze had geen klakkende zweep meer achter zich, niemand die heur nog uitschold of met punt-ogen op heur vingeren keek, en zo stillekensaan begonnen heur hersenen toch zoveel te werken dat ze kon begrijpen hoe 't gestaan en gelegen was in ‘Sinte-Gerardus-Majella’.

En van Piet te horen bevel voeren, en te zien hoe gedwee en onderdanig Louis en Stafke alles uitvoerden, kreeg ze zowaar ook commandeer-neigingen: eerst om de ladder eens vast te houden als ze de spiegelramen moest wassen en zemen, daarna liet ze hun, als ze de stoep moest doen, 't water pompen en aanbrengen, en zo verder, van 't een na 't ander, tot ze Stafke gebruikte om aardappels te jassen en ze de drie zelf hun slaapka-

mers liet doen terwijl zij als mevrouw in de achterkamer in een zetel ging zitten lezen!

Men had stekeblind moeten zijn om niet te kunnen vermoeden hoe 't er toeging, ten minste dan toch in de keuken en in 't achterhuis: een meid die aldoor dikker en fleuriger werd en zong gelijk een nachtegaal, terwijl die sukkelaars van Majel's met den dag vermagerden en ineenschrompelden en er weldra zo afgetrokken en stoffig-verwaarloosd uitzagen als echte bedelaars.

En zeggen dat blijkbaar geen een van de drie daar iets van gewaar werd of achterdocht kreeg, zelfs niet toen ze op een zeker morgen bij 't nameten der rollen stof tot de ontdekking kwamen dat er aan dit en ginds stuk zoveel meter te kort was! En zo lang duurde het dat Nonkel Fonnen, - die zich anders enkel 's Zondags liet zien - door de geburen op de hoogte gebracht, er eens helemaal op 't onverwachts, midden in de week, met een gevolg van twee verzilverde en gesabelde vorsters op inspectie kwam.

't Sproetengezicht moest mee naar boven op heur kamer, moest kast en koffer opendoen, en zat er temet tussen.

En al schreide en hilde ze nog zo erbarmelijk en kroop ze over den grond al roepend om vergiffenis, al woelde ze heur hooi-haar in de war en streek ze heur gezicht nat en zwart zodat ze er uitzag als een mater dolorosa, tien minuten later werd ze in een huurrijtuig gestopt en reed ze met de twee vorsters regelrecht naar de Gevangen-Poort.

De drie broers, bleker dan de dood met mond en ogen groot-open van ontzetting, zaten op hun stoelen achter

den toog te rillen en te beven en geen woord kwam er over hun lippen. Ze waren als vernietigd.

Nonkel Fonnen profiteerde ervan om voor den tweeden keer met zijn raad voor den dag te komen.

‘t IJzer smeden als 't heet is!’ dacht hij. Een gewone mens leert slechts door schâ en schand, waarom zij dus niet? Zoveel gemakkelijker zouden ze hem nu begrijpen, dacht hij.

Hij riep ze dadelijk in de achterkamer en begon andermaal zijn preek. Een nog veel, veel langere dan den eersten keer was 't.

Maar neen, nu ook ving hij bot.

Al zaten ze nog zo ontdaan te hijgen en te pimpelogen, Piet schudde zijn hoofd eens overentweer en antwoordde zuchtend en moeilijk: ‘Onze Vader en ons' Moeder hebben daar nooit iets van gezegd, Nonkel. We blijven liever hier in den winkel.’

De boer had geweldig zin om uit te schieten: ‘Lijk als ge wilt! Boert al op. 'k Trek mij van zo 'n potuilen niets meer aan! Gijlie wilt toch niet luisteren!’ Maar hij bedwong zich, want temet schoten hem allerlei verschrikkelijke gevolgen dóór den geest: een zottin in huis, een huwelijk met een van die onnozelaars en al 't schoon geld op een sibot schonekens opgekuist! En op 't laatste dan nog zien gebeuren dat ze door de familie zouden moeten onderhouden worden!

't Pakte den boer zo aan dat hij ook nu te hijgen en te pimpelogen begon:

‘Een tweede probeersel dus?...’ vroeg hij met gemaakt vriendelijke stem. ‘Met een ander' meid?... Vooruit dan!’

Seffens trok hij er op uit om maar vlug een nieuwe te gaan zoeken. En denzelfden dag nog had hij er een ontdekt, op 't Begijnhof nogal. 't Was een weduwe van bij de zestig, heel onderdanig en heel beleefd en op zijn ouwerwets gekleed met witte, kraak-heldere pijpkesmuts en witten borstdoek, die met fijnen strijk, heur zowat uit medelijden door kennissen gegeven, aan heur broodje kwam. Ze heette Nel en was in den hoogsten hemel met dat aanbod.

't Moet gezegd, ze nam heuren dienst goed waar. 't Was een verschil als van dag en nacht met de vorige.

De Majel's kregen nu tenminste weer volle potten op hun tafel die smakelijk roken, hun kleedsel was proper afgeborsteld en zonder vlekken, 't hele huis, vloer en meubels en ruiten, blonk van de zindelijkheid en met de ladders vasthouden, water pompen en bedden maken was 't ook amen en uit. Met den dag kwamen ze weer bij, werden dik als daskens en hun jassen begonnen te spannen.

Maar ja, ieder rechthoutje krijgt zijn dwarshoutje en daar hebt ge een kruis. Nel had kinderen en klein-kinderen ook en 't spreekt van zelf dat die eens gaarne, in dien groten, rijken winkel, bij grootmoeder op bezoek kwamen. En wat kon het mens anders doen dan ze mee in heur keuken nemen en een potje koffie opschenken en een boterham snijden met een snee peperkoek of een stuk speculaas er op.

Ze vroeg het altijd heel beleefd aan de heren in den winkel of ze 't goed vonden en wat wilt ge dat Piet anders antwoordde dan:

‘Doe maar, Nel!’

Zij bedankte de heren op voorhand voor hun goedheid en als heur volk optrok bedankten die ook nog eens.

Zo werd 'Sinte-Gerardus-Majella' al gauw een zoete inval voor dat volkske.

's Zondags 's achternoens besonders, als de Majel's, onderdanig aan 't vroegere bevel van Vader-zaliger, hun wandelingske sloegen en hier en daar hun pintje gingen pakken, was het daar telkens rond de wit-en-rood geammelaakte tafel, een plezante familie-kermis!

Och, ze deerden de Majel's toch niets, de enige franken die er per week meer aan brood en suiker werden verteerd om er die armemensen-buiken mee te verheugen. Daarbij ze dachten er nog niet aan!

En zo ware 't er ook blijven voortgaan wellicht, als die eeuwige Nonkel Fonnen, die toch zo gaarne engelbewaarder speelde over het trio, er niet achter was gekomen en er met zijnen boerenmisperleer en een vloek het spelleke in duigen sloeg.

Op een schonen achternoen viel hij zo pardoes midden in zo'ne koffiekermis. Hij tempeeste de verschrikte Nel met heur kinderen en kleinkinderen de straat op, en toen een uur of twee later de drie gebroers thuis kwamen van hun traditionele slenterpartij, liet hij 't vervolg van zijn onweer over hun angstig-kijkende hoofden neer. Lijk een bezetene zo ging hij te keer, foeterde en sakkerde en stampte, pakte hen vast bij hun jassen en trok ze alle drie met boerengeweld door 't gangske de keuken in, waar hij hun met veel lawijd de verlaten koffie-tafel toonde.

Waren zij, die er hier toch met hun neus vlak bij zaten, dan stekeblind om niet te zien wat er hier in hun eigen

huis aan den gang was? Belogen werden ze en bestolen en ze zagen er niets van! Waar zou dat op uitgelopen zijn, als hij, Nonkel Fonnen, er niet was om een oogske in 't zeil te houden? De renewatie en den bedelzak! Daar twijfelden ze toch zelf niet meer aan nu? En ze zouden dus toch niet blijven weigeren om achter hun zottekesspel hier in 'Sinte-Gerardus-Majella' een punt te zetten, een dik, groot punt nogal? 't Was nu het ogenblik om er mee door te breken, zonder uitstel, hoe eerder hoe liever, liever vandaag dan morgen.

Doch, zie, na een eerste moment van onthutsing, hoe zeer hij hen ook kleinerde, en maar verder orkaande over de renewatie, de drie stonden daar alweer met hun bleke onverschillige slaapgezichten van altijd, en 't was precies of hij zei niets. En als hij daarop begon over notarissen en 't overlaten der zaak, schudde Piet weer zijn hoofd, precies zoals hij het die andere keren ook gedaan had.

'Neeë, Nonkel,' sprak hij lijze en als afwezig weer: 'Onze Vader en ons' Moeder hebben daar nooit iets over gezegd. Dat kunnen we niet doen.'

'Maar wat dan? Wat dan? Een derde meid soms? Zijde nu nog niet geleerd?'

Piet schudde andermaal zijn hoofd.

'Neeë, Nonkel.'

'Maar wat dan, vraag ik u! Spreek toch!'

't Zelfde wat onze Vader heeft gedaan.'

'Hoe 't zelfde? Wa' gedaan?'

'Trouwen, Nonkel!'

De boer sloeg van 't verschieten bijkans achterover. Even stond hij daar met de armen uiteen, en mond en

ogen dwaas open. Hij keek eens naar Louis en naar Stafke en dan weer naar Piet. Maar toen schoot hij in een luide lach en kletste met zijn handen op de dijen. ‘Gij zijt stapel!’ zei hij. ‘Stapel als Tielebus! Slaap eerst eens uit, jongske. 'k Koom morgenavond weerom en dan spreken we verder. Salu alle drie!’

VI

Zoals hij gezegd had gebeurde 't ook.

's Anderendaags tegen den avond was hij daar al, de zijden balonpet diep over de kwaadkijkende ogen getrokken, de dunne lippen vast opeengeklemd en luid kloppend met zijn mispelaar. Niet om verder te spreken echter, maar om kordaat een eind te maken aan dees zottenspel van zijn drie felle neven. Desnoods met doktoren, advokaten en den tribunaal.

Hij trof Piet alleen in den winkel, gebogen over het groenvilten tooglessenaartje waarop witte papierkes lagen. Luidop, als bad hij een litanie, met een stompe potlood tussen de vingers en 't voorhoofd gefronst van de inspanning, was hij aan 't cijferen. De glazen deur van de achterkamer stond open en daardoor drong 't gerammel van potten en pannen die de twee anderen in de keuken aan 't afwassen waren.

De boer lei zijn pet en zijn stok op den toog, nam een stoel en zette zich vóór Piet neer.

‘Hewel, jongen? Hebde er nu eens over geslapen?’ vroeg hij. ‘En zeg eens ronduit, heb ik geen gelijk? Overschot van gelijk zelfs? Toe, laat er ons nu eens

ernstig over spreken, heel ernstig, hoe we dat best regelen zullen en dat er aan die miserie voorgoed een eind komt.’

Doch net of er gisteren niets gebeurd of gezegd was, vroeg Piet.

‘Wa' regelen, Nonkel?’

‘t Maakte den boer kregel en hij schoot uit:

‘Wel 't overdoen van den winkel! Waarover ik gisteren sprak! Ge ziet toch wel dat het niet gaat!’

Doch weer schudde Piet zijn hoofd.

‘Neeë,’ antwoordde hij. ‘Onze Vader en ons' Moeder hebben daar nooit iets van gezegd. We doen het niet.’

‘Maar zeg dan wát!’

‘Trouwen,’ herhaalde hij.

‘Toe, Piet, blijf nu eens serieus!’ vermaande de boer. ‘Daarvoor moet ge toch een vrouw hebben! En die kan ik toch niet gaan zoeken voor u!’

‘Da's ook niet nodig, Nonkel. Die is er al.’

En op zijn lijzen, blikken zaagtoon vertelde hij daarop verder dat alles al zo goed als in orde was. Dezen morgen zie, was hij naar Tante Trees gegaan en hij had gevraagd of hij Fin kon krijgen. En Tante Trees had ja gezegd en ze had Fin geroepen en Fin had ook ja gezegd. Tante Trees moest er echter nog eerst met de familie over spreken en Fin wou ook nog eens een noveen beginnen, om zeker te zijn of het wel goed was. Doch dat kon er niet veel meer aan veranderen. Als er niets tussenkwam zou 't binnen de zes weken doorgaan. En hij vroeg of Nonkel getuige wou zijn in de plaats van Vader zaliger, samen met Louis.

Als de boer van 't Sneppenhof ooit verschoot dan was

het toen. Zijn asem bleef ervan in zijn keel steken.

Piet gaan trouwen! Hij had nog nooit een meisje bekeken en dat sprak van trouwen! En wat deed hij daar uiteen over Tante Trees en Fin? Waar haalde hij dat nu vandaan? Hij was toch zekers niet aan het zot worden?

Maar toen schoot hem een licht op en rap vroeg hij: ‘Toch ni bij Trees Verhoeven aan 't Allierskappelleke?’ ‘Jawel, ik zeg het u toch,’ antwoordde Piet.

De boer zijn schrik sloeg toen om in een verbazing 'lijk hij er nog nooit een gekend had. 't Sneed hem bijkans den asem af.

‘Wel, wel,’ zuchtte hij moeilijk. ‘Wel, wel!’ en hij keek naar Piet als naar een wonder.

Wie mens had dat ooit kunnen veronderstellen dat hij aan trouwen zou durven peinzen! Ja, ja, stille waterkens, nietwaar? Want 't sprak van zelf dat hij al lang een oogske op haar moest gehad hebben. Dat kon toch niet van gisteren zo ineens uit de lucht komen gevallen! En als ge 't wat beter bekeekt, was het niet te verwonderen. 't Was immers zowat 't enigste meiske dat hij van een beetje dichterbij had kunnen zien. Trees Verhoeven was bevriend geweest met Moederke Majel en als ze hier in ‘Sinte Gerardus’ op koffieviesiet kwam had ze heur nichtje nogal eens meegebracht. Daarbij, 't een gezegd zoals 't ander, de keus was bijlange niet slecht. Met die in huis, was alle gevaar voor de drie weg. Ze zag wel een beetje scheel, had hoge schouders, en schuchter en beschaamd en seffens-blozend was ze ook altijd, maar voor de rest was ze pront van postuur, wist van aanpakken en werken kon ze voor twee.

Dat zij ja had gezegd, Nonkel Fonnen begreep het onmiddellijk. Een weeskind van ver in de twintig nu, dat kruis noch duit bezat, dat heur moeder had verloren toen ze amper enige dagen oud was en wiens vader een dikke twintig jaar geleden, vertrokken was naar den Brazil zonder ooit of ooit nog een woordeke van zich te laten horen. God-weet, hoe blij ze niet was, eindelijk weg te kunnen van bij die stok-oude, verperkamente, azijn-zure Tante Trees die verschrompelde van gierigheid en die 't meiske in huis en hof liet slameuren erger dan een schommel-meid, zonder ooit een ander plezierke dan af en toe een dun koffiebezoek bij even uitgedroogde, verzuurde kennissen als zij zelf was.

Ja, ja, Piet had goed geweten bij wie hij moest gaan aankloppen zonder gevaar een blauwe scheen op te lopen. De boer moest het voor zich zelf bekennen, zoveel verstand had hij nooit ofte nooit durven veronderstellen in dien jongen.

Eén ding begreep hij echter niet goed en dat was Trees Verhoeven heur toestemming. Zo maar direct bij een eerste vraag heur werkpaard afstaan, 't kon niet anders of er zat iets achter. Maar kom, daar wou hij op dit ogenblik zijn zinnen niet mee breken. En opgelucht stond hij recht, wenste Piet een lachenden proficiat en ging in de keuken hetzelfde doen aan Louis en Stafke die daar, met een blauwen vrouwen-voorschoot vóór den buik, bij den pompsteen aan hun afwas stonden.

‘Alle goei dingen bestaan immers uit drie! Geluk met het nieuw boerinneke, jongens!’ lachte hij. ‘En als ge mij nodig hebt, ge weet het, he? 'k Ben ulie man!’

Doch neen, ze hadden hem verder niet nodig tenzij la-

ter voor getuige. 't Liep alles, precies zoals 't begonnen was, op wielkens af. Tante Trees sprak er met de familie over die 't heel heel goed vond. Fin deed heur noveen in de kerk van Lisp, Piet bracht de papieren in orde en zes weken later, dag op dag, vierden ze bruiloft.

En tegen den avond, na een mager feestje, reed Fin in heur purper-zijen bruidskleed en met heur wit volken aan, aan den arm van heuren Piet en met heur twee schoonbroers die in zwaar, zwart laken staken en hoge hoeden droegen, voorgoed weg uit het lage, witte huizeken met den palmenhouten hof ervóór, recht naar 'Sinte Gerardus-Majella'.

De geburen die bij de aankomst van het rijtuig in hun deur kwamen staan om haar te zien uitstappen, zuchtten medelijdend. Want, och God, zo 'n boerinneke dat van niets wist, dat zo goed als nooit onder de mensen was geweest en bij heur oude, gierige tante zo schandalig kort was gehouden, wat moest dat hier komen doen bij zo 'n drie onnozelaars? Zekers mede onnozel worden op den duur?

En 't leek toen wel of ze gelijk zouden krijgen ook.

Want eens daar binnen was er plots van een Fin zo goed als nooit nog iets te horen of te zien. In den winkel niet, achter in den hof niet, zelfs aan geen venster, nergens. 's Vrijdags kwam er een werkvrouw den winkel doen, de straat, de vensters, 't koper en 't ander grof werk. En de boodschappen aan de deur, van beenhouwer, bakker, melk- of groenteboer werden nog altijd op Piet zijn bevel aangenomen en in de keuken gedragen door Stafke of Louis.

Had men heur niet iederen Zondag-morgen naar de zeven-uren-mis zien gaan, 't ware om te denken geweest dat ze verdwenen was: er vandoor gegaan, opgesloten of vermoord of zo iets anders verschrikkelijks.

Ook aan de Majels was er niets geen verandering te merken. Van Stafke of Louis liet zich dat nog begrijpen. Zij waren niet getrouwd.

Maar hoe die potuיל van een Piet daar zo den helen godgansen dag op zijn eerste en zelfde plaatske achter den toog kon blijven zitten, zonder ooit eens binnen tot bij zijn vrouw te gaan, 'tenzij voor 't eten', hoe hij ze 's Zondags 's achternoens zelf gerust in heur keuken kon laten zitten, om, precies 'lijk toen Vaarke Majel nog leefde, met die twee andere potuilen het sleepvoetend wandelingske te doen, enige pinten te pakken en dat bespottelijke partijtje biljard te gaan spelen in 'De Marmit' of 't Groenhuis' of 'Den Roskam', dat ging de mensen toch boven hun verstand.

Velen die, 'lijk Nonkel Fonnen, bij Piet zijn huwelijk getwijfeld hadden of die jongen werkelijk zo dom en dood was als hij er uitzag, sloegen nu weer vol medelijden het hoofd overentweer. En ze vroegen zich af of die jongen wel goed wist wat een huwelijk wel was. Zekers, vóór de kerk en stadhuis had hij 't in orde gebracht. Maar met zijn plichten, hoe was het daarmee gesteld? 't Was om er sterk, heel sterk aan te twijfelen of dat wel in den haak stak. En ze vonden het voor die sloof van een Fin een groot geluk dat ze blijkbaar in de huwelijkse wetenschappen al even wijs was en bleef als heur houten echtgenoot. Iets anders kon toch niet verondersteld worden, niet-waar? Zo niet ware zij im-

mers al lang weggelopen! Wie vrouw zou zo iets kunnen verdragen?

V

Zo gingen er weken en maanden voorbij en in ‘Sinte Gerardus-Majella’ sukkelde het leven verder precies zoals het er was ingezet.

Maar zie, op een schonen morgen in den uitkoom gebeurde er toch iets dat de geburen verrast een vinger deed omhoog steken en een verwonderde lach op hun gezicht wekte. En dat was toen er uit een open venster in den effen, witten achtergevel van het huis een slepend lieke naar buiten gleed, gezongen door een hoge vrouwenstem.

‘Hooft nu eens!’ zegden ze tegen elkaar. ‘Ze zingen bij de Majels! Dat is nog nooit gebeurd. Zou dat Fin zijn?’

’t Was eigenlijk niet te geloven. En toch, ’t kon niet anders of zij moest het wezen! Vrijdag was het vandaag immers niet, en dus was er ook geen werkvrouw in huis. Daarbij dat menske was al op jaren en deze stem klonk fel en jong. En ook de keuze der liekens: ‘Van Jezus en Sint Janneke’, van ‘t Is feest in onzen Tempel’, met daarop een frans: ‘Sainte Vierge, protégé vos enfants’, allemaal overbekende congregatie-liekens, wezen erop dat zij het was en niemand anders.

Trouwens 's anderendaags herhaalde zich dat concert, den dag daarna en al de andere ook, zodat het er een gewoonte werd.

‘Al zijn het maar congregatie-liekens, beter dat dan niets!’ oordeelden de geburen.
‘Ze heeft zij groot gelijk dat ze heur eigen niet versuffen laat!’

En dat laatste herhaalden ze ook, toen ze enigen tijd later, Soe Timmer, den schrijnwerker, de vensters van den achtergevel en van den bijbouw, waarin de keuken was, zagen komen voorzien van wit-gelakte bloembakken die gevuld werden met fel-rode rank-geraniums, toen ze er daarop een kanarie-vogelke en 't lochtig geblaf van een jongen hond in huis hoorden, toen tenslotte een hovenier hun hofke dat tot dan toe nooit iets anders geweest was dan een wild-geschoten bleek vol onkruid en paardenbloemen, kwam ompspitten, beheren en veranderen in een bonten bloemenhof, met ommendom, tegen de helder opgekalkte muurkens, kruinagels, gouden regen, japanse kwee, sneeuwballen en wat nog allemaal niet. 't Leek wel of Fin heur scha van vroeger, toen ze nog bij heur gierige Tante Trees leefde, ferm aan het inhalen was! En 't bleef niet bij bloemen en liekens, het was zelfs te rieken. Want 's noenens en 's avonds, alover de witte hofmuurkens, walmden er fijne roken die vertelden wat er op heur vuur te pruttelen en te stoven stond, en wees zeker, begijntjeskost was het niet. Wie 't rook kreeg er zijn mond vol water van!

Olijkaards die van deze dingen hoorden pinkten eens veelbetekenend tegeneen. En al lachend, met de hand schuin nevens den mond, vroegen ze fluisterend aan elkaar of de speleman er nu eindelijk op het dak was komen zitten en of er aan Piet soms niets van zou te zien zijn?

Maar hoe ze ook speurden en spioneerden, niet dat verandering merkten ze aan den jongen en geen halven millimeter week hij af van zijn eeuwig-eenderen dagelijksen sleurgang. Alleen bleek hij een beetje dikker te worden, doch dat zei immers niets.

‘Niets aan te zien, nog met geen vergrootglas,’ zuchtten ze. ‘Een kei blijft een kei. Al ligt dat nu in den zoetsten honing, of op een vloeren kussen met blommekens errond en oversprenkeld met liekens, mals wordt dat immers nooit. Stom is het van iets anders te verwachten. Daarbij, God-weet of er iets van aan is van dien speleman!’

En ze haalden eens hun schouders op en lieten Piet verder majeleren zoveel hij wilde. Iets fels of plezants zou er immers nooit uitkomen, zelfs met geen tien Fins in huis! Hij was zo geboren en zo zou hij sterven ook!

En nochtans wat ze allemaal ook peinsden of vertelden over Fin heur nieuw leven, intussen werkte ze met heur liekens en heur bloemen en heur volle tafels, wel in op hem.

’t Ging langzaam, heel langzaam, maar toch drong het door.

En even langzaam drong het naar buiten bij hem, zodat het aan geen mens opviel, - zelfs aan Nonkel Fonnen niet voor wie die Piet een groot raadsel bleef, - hoe er stilaan een blos groeide boven op zijn wangen, hoe er een glans ontwaakte in zijn bruine slaap-ogen, hoe zijn gebaren en zijn gang lossen en opener werden en er zelfs iets als een golving kwam in zijn lijze, bliken stem.

De mensen hun ogen gingen eerst open toen hij, op

een blijven, zomersen ochtend, zonder het zelf te weten misschien, zowaar uit dat sinds jaar en dag altijd even stom ronddraaiend Sinte-Gerardus-Majella molentje stapte.

In plaats van, zoals zijn trant het vereiste, na zijn ontbijt, al wachtend naar de eerste klanten, op zijn stoel achter den toog te gaan zitten slapen, verscheen hij in zijn deur. En al wrijvend in zijn handen, als iemand die zich om iets verkneukelt, keek hij met lachend gezicht naar de mensen en de kinderen die voorbij liepen, keek naar de helder wit-en-rode gevel-en-daken-karteling aan den overkamt, en naar den doorzonden hemel waarin duiven-vluchten toerden. Lijk vóór drie, vier maanden, toen Fin zo al meteens met heur liekens begon, bracht ook dit de straat vol plezante verwondering. Geburen die hem zo toevallig van uit hun winkel of kamer zagen, sloegen verpakt hun handen ineem en liepen vlug naar achter, riepen er vrouw, vader of moeder bij om nu toch eens te komen zien. Allen kwamen ze vlug toegelopen, keken er hun ogen naar uit als naar een wonder.

‘Ziet toch eens! Ziet toch eens!’ gibberden ze ondereen. ‘Piet Majel staat in zijn deur. Waaraan zullen wij dat wel mogen toeschrijven! Ge zoudt zeggen dat hij content is. Hij lacht en hij wrijft in zijn handen! En ziet eens, hij bloost! Piet Majel bloost! Niet om te geloven. Daar moet vast en zekers wat gebeurd zijn, 't kan niet anders...!’ En fluisterend dan, onderbroken door ingehouden gegichel: ‘Misschien eindelijk... Ge weet wel... dat... van dien speelman-op-het-dak!’

't Was de gebeurtenis van den dag. Als een vuurtje liep

het door de stad. Natuurlijk werd overal weer eens de historie van de Majels opgehaald en er werd gevist en gehengeld naar wat daar toch mocht achtersteken, erger of hun zielezaligheid hing er van af.

Dat er iets was, wie kon er nog aan twijfelen toen ze van de mensen van naast Sinte-Gerardus te horen kregen, hoe Fin dien dag veel minder gezongen had dan ze anders gewoon was en voor de enkele keren dat ze 't deed, was het heel stil en gedempt geweest, amper te horen.

's Anderendaags verscheen Piet weer in zijn deur. Nog blijer lachte hij dan gisteren en nog feller wreef hij in zijn handen. En toen even daarop het melkkarreke vóór hun deur stil hield en de boerin met heur koperen stoep naar binnen was, stapte hij zowaar de stoep af tot bij den kwispelstaartenden trekhond om hem op den kop te kloppen en suikerklontjes in den muil te werpen!

En hiermee was het nog niet gedaan.

Gisteren hadden ze hem 's achternogens nog op zijn stoel gezien, 'lijk hij er jaar en dag had gezeten, maar vandaag kwam hij zelfs niet achter zijn toog. Almaardoor drentelde hij door hun winkel, trok naar binnen, kwam daarna voor een verandering weer eens aan zijn deur staan lachen met de duimen in zijn vestzakjes, echt 'lijk een mijnheer. En de boerenklanten die kwamen om laken of merinos liet hij bedienen door Louis of Stafke, waarna hij ze, tot hun stomme verwondering, met veel complimenten en vriendelijke woordekens mee naar de achterkamer nodigde en er Fin bijriep om samen een borrel Kempeneer te drinken en wat gemoedelijk te

klappen over het weer, over de familie, over de velden en de beesten.

De boeren verstonden van heel die revolutie even weinig als de meeste mensen uit de straat. Zij zochten het echter ergens anders en fronsten wantrouwig hun brauwen. Ging hun commercie er soms niet goed meer en wou hij klanten lokken met dat borrelke en dien zit in hun schoonkamer?... Wie zou 't zeggen?...

Doch hoe verwarrend dat alles ook werkte, 't was nog niets vergeleken bij wat Piet den Zondag daarop te kijken gaf.

't Was in den morgen. De propere, zonnige straat liep vol zondags volk, buitenmensen en mensen uit de stad, en uit den gelen Sinte-Gommarustoren, ginder hoog boven den rood-en-witten krulgevel van de brouwerij Den Haesewind, luidde de grote klok voor de tien-urenmis.

En zie, daar verscheen hij, deftig in 't zwart-laken met een wit vest aan, geglaceerde handschoenen, en op 't hoofd een panama. En achter hem volgde Fin, helemaal in den zwarten zij, met goud aan heur oren en op de borst, en een hoed met bloemen. Hij presenteerde heur zijn linker-arm en zo, gelukkig-lachend en op processiestap, zonder te letten op al die verwonderde gezichten die ze ontmoetten, wandelden ze naar de hoogmis in de Grote Kerk, terwijl Louis en Stafke in Sinte-Gerardus achter den toog konden blijven om de klanten te bedienen. En of het zo nog niet genoeg was, hing hij 's achternoois na 't eten, een groot stuk dozenkarton met in blauw potlood 'gesloten' erop achter de glazen winkel deur, liet Louis met Stafke onder hun getweeën het

traditionele toerke doen, en hij zelf, precies zo statig als dezen morgen, met zijn zijden Fin aan den arm, wandelde plechtig de straat uit, de Leuvense Poort onderdoor en den groenen buiten op.

VI

Daarmee leek de Majelse revolutie wel ten einde! En zoals aan veel vreemde dingen, werden ze in de kleine stad ook aan dit gewoon.

Nonkel Fonnen die er van hoorde en 't bijkans niet geloven kon kwam er dadelijk naar zien. Hij wist eerst niet wat ervan te peinzen.

Al die veranderingen in de zaak en Piet die nu ineens zo welbespraakt geworden was en altijd lachte, maakten hem in den beginne echtig bang. Hij kon er niet aan doen maar er waren ogenblikken dat 't hem leek of de jongen zot geworden was. Doch als hij dan rustig in de achterkamer zat, zijn borrel dronk en zijn sigaar smoorde, en Piet en Fin aan den klap hoorde, een beetje flauw voor getrouwde mensen - maar kom, hoeveel waren er zo niet in de stad! - dan zakte zijn argwaan en moest hij voor zichzelf bekennen dat hij mis was, lelijk mis.

Neen, zot was hij niet. 't Was glad het tegenovergestelde. Hij werd eindelijk een beetje mens! En al bezat hij maar een boerenverstand, hij zag ook wel wie dat bewerkte. Ze verdiende er een pluimpje voor, veeleer dan uitgelachen te worden! Zoals de boer van 't Sneppenhof het inzag, zo begonnen ze op 't laatst in de

kleine stad ook over het hele geval te spreken: een mens die ziek was geweest, ziek in 't hoofd eigenlijk, en die nu aan 't genezen was.

Och, helemaal in orde was hij nog niet. Hij lachte nog wat veel en wreef zich ook te veel in de handen. Er was dan nog zijn klontjessuiker mildheid voor den trekhond van de melkboerin en 't wit paardje van den bakker, en ook zijn sinterklase vrijgevigheid voor 't bedelvolk dat er aan de deur kwam vader-onzen. Daarbij die overdreven plezantigheid als hij de klanten bij den arm mee naar de achterkamer trok om 't borrelke Kempeneer aan te bieden, en ook liet hij nog veel te veel den winkel over aan Louis en Stafke om binnen in de keuken bij Fin te gaan zitten.

Jong geluk, niet-waar? Daar doet ge niet mee wat ge wilt immers, dat moet zijn tijd hebben. 't Bracht een gewone mens soms zo van de wijs dat hij kuren uithaalde, laat staan dat iemand als Piet netjes in de vouw zou blijven. Wacht maar, 't zou wel kunnen.

't Was zo: jong geluk.

't Deed Piet nog veel andere, vreemde dingen doen, te veel om 't al uitvoerig te vertellen. Geen concert werd er gegeven, geen theaterstuk gespeeld, of hij bracht er Fin naar toe en alles per rijtuig nogal. Zelfs ging hij in dien winter nog leren schaverdijnen, om met haar over 't ijs te kunnen zwieren, 'lijk hij het andere paren zag doen.

Alles, alles, 't draaide eeuwig en altijd om zijn vrouw en 't bleef daardoor van zulk een kinderlijkheid dat men er veeleer moest om glimlachen dan tegen zijn voorhoofd tikken.

Doch al had men het nog zo verwacht en voorspeld, voortgaande op den gewonen, menselijken gang van zaken, - kering kwam er niet in dat spel van minne, zelfs niet toen de winter al lang was weggesmolten en weggekenteld en de lente weer wit en groen over het land triomfeerde. En dat was nochtans volgens menselijke berekening een hele tijd. Geen weken, maar vele maanden!

't Geluk hield den lachenden, beroesden Piet maar aldoor vast. Al te vast zelf.

En och arme! hij was tegen de zoete bedwelming ervan bijlange niet opgewassen.

't Geluk, dat kinderlijk gelukske een vrouw te hebben en met haar te kunnen meedoen aan 't leven van de kleine stad, verteerde hem stillekensaan.

Nonkel Fonnen, noch 't was gelijk wie van de familie of de kennissen voor wie, in de plaats van de arme familie van Nel, 'Sinte Gerardus-Majella' nu een zoete inval was geworden, merkten er iets van. Zelfs Fin zag het niet. En hij, hij liet zich verteren, heel gaarne zelf, en speelde maar verder 't begonnen spel, en lachte en verzoon verrassingen en wreef zich van puur genot in de handen dat de vingeren ervan kraakten.

Een roman op zich zelf was het. Hij vermagerde ervan, kreeg hartkloppingen en zijn hoofd duizelde bijwijlen als in koorts. Maar geen minuut werd hij er bang van, hij vond het zo heel goed zelfs.

Daarbij stond de zomer voor de deur vol nieuwe, schone beloften.

Op Sinksen-maandag reed hij met Fin naar 't Sneppenhof, en Louis en Stafke zouden mee. 't Was daar feest.

In de grote, witte pachthofkeuken die blonk van het koper en het tin, stond de lange tafel blinkend gedekt voor wel dertig man. Heel de Sneppenhof-familie was er: nonkels, tantes, nichten en kozijns. Allemaal lieten ze zich het traditionele Sinksen-maandag-eten van niets dan gevogelte lekker smaken en onderwijl werd er verteld en gedronken en gelachen zoals dat dan al gaat. Piet met zijn wit vest, was niet van de minsten.

Na 't eten zou Gusten van Nonkel Fonnen een vooizeke ten beste geven op zijn nieuwen, nikkelen piston. Iemand van 't jong volk sprak toen van dansen. Bij een gebuur werd vlug om een klarinet gelopen, een omgekeerde emmer zou als trommel dienen en heel 't gezelschap verhuisde naar buiten, onder den notelaar op 't weike achter de schuur. De muziek liet dadelijk een polka los wippen en 't bal schoof aan den gang. Alles draaide en sprong, oud en jong. Ook Piet, al had hij nooit gedanst, nam zijn Fin bij de lee en hotste, zo goed en kwaad als mogelijk, mee in 't rond. En als om 't spel voor zich zelf te vergemakkelijken zong hij luidkeels het wippende polka-vooizeken mee.

Alleen Louis en Stafke roerden niet, maar bleven beschaamd staan naast de drie muzikanten bij den boomstam.

Pas was alles fijn aan den draai, of pardoes! daar stuijkte Piet languit in het gras. Er schalde gelach en geroep los, de muziek kwakte even als lachte ze ook, maar in de gedachte dat hij wel dadelijk weer recht zou krabbelen, speelde en draaide men maar lustig verder. Hij probeerde het, en Fin, met een hoofd zo rood als een pioen, hielp en trok zoveel ze kon. Doch pas zwijmelde

hij recht of weer zakte hij ineen. En 't schoonste van al, hij lachte dat hij erbij schokte.

‘Wat is dat nu... Wat is dat nu...’ hikkelde hij met het hoofd slap op de borst.

‘Precies... precies of da 'k in den wind ben... en 'k heb nochtans bijkans niets gedronken... En nu krijg ik in enen keer vaak...’

Fin, hoe beschaamd ze ook was, moest onwillens meelachen.

‘Toe, Piet-jongen,’ zei ze. ‘Probeer het nog een keer... We zullen naar binnen gaan dan... Ik kan u bijkans niet meer houden.’

Toen ze dat zagen, hield het springen en ook de muziek gauw op, en iedereen kwam naderbij, niet-begrijpend. En hij, hij lachte maar aldoor, aangeleund tegen Fin die hem recht hield, en hij herhaalde als afwezig: ‘Precies in den wind... en zo'nen vaak...’

Een paar kozijns pakten hem toen op en terwijl ze hem naar binnen droegen, viel hij zowaar in hun armen in slaap. Gekleed en al legde men hem in de alkoof op de voute-kamer en hij bleef slapen, zonder lijf of lid te verroeren, den helen namiddag door. Tegen den avond toen al 't volk al weggereden was, sliep hij nog en hij moest wakker gemaakt worden. Fin en Nonkel hadden er spel mee, en als slaapdronken, zwijmelend tussen Nonkel en Gusten in die hem onder den arm ophielden, geraakte hij in 't rijtuig alwaar hij dadelijk weer insliep. Eens thuis, kostte het nog veel meer werk om hem de trappen op te krijgen en in zijn bed te stoppen. Louis en Stafke en zelfs de koetsier moesten er aan meehelpen. Hij sliep een gat in den dag en 't was ver na den noen, toen hij eindelijk eens roerde en de ogen opentrok.

‘Wat is dat nu toch... Wat is dat nu toch,’ hikkelde hij weer en keek verdwaasd rond.

Fin die bij 't venster had zitten wachten, was dadelijk bij hem. En toen ze 't alles verteld had wat er gebeurd was, begon hij weer te lachen, te lachen dat de tranen over zijn wangen rolden.

Hij wou opstaan. 't Was nu helemaal over zei hij, en hij kwam recht in zijn bed.

Even slechts zat hij zo of daar kwam weer iets over hem precies als gisteren. Hij keek nog eens naar Fin, lachte en knikte, zijn hoofd viel slap op zijn borst en schuin gleed hij terug in de kussens, om zo, in een diepen, dommen slaap weg te zinken. Niets roerde er nog aan hem. Hij lag er als een klomp en zijn asem was bijna niet te horen. Maar de glimlach bleef op zijn gezicht.

't Pakte Fin zo aan dat ze er het hoofd bij verloor. Schreiend stormde ze naar beneden, deed Stafke direct naar Dokter Peeters lopen.

De oude man kwam mee, zette zich aan 't hoofdeind van 't bed en liet zich alles vertellen. Hij bestudeerde den slaper lang, betastte zijn pols, trok zijn oogschelpen open om binnen in het oog te kijken en schudde toen zuchtend zijn hoofd. Hij verstond er niets van.

‘Laten slapen...’ gebood hij. ‘k Geloof niet dat het heel erg is... Slaap is ook medicijn...’

Piet sliep twee dagen aan een stuk. Heel de familie, en de geburen ook, kwamen er naar kijken en Fin deed niets dan bidden.

Tegen den avond van den tweeden dag trok hij weer zijn ogen open. 't Bracht Fin in den hoogsten hemel.

Ze greep zijn handen, streek het haar van zijn voorhoofd, en lachend en wenend tegelijk boog ze zich over hem.

‘Meiske-lief...’ fluisterde hij traagjes, ‘k geloof wel dà 'k er nu den pak van beet krijg... Nu zal ik ni-meer vallen... genen nood... En dan dansen wij... dansen wij... Meiske-lief!’

Hij prevelde nog iets onverstaanbaars, zijn oogleden schoven dicht, zijn hoofd zakte dieper en voor den derden keer sliep hij in.

Toen Dokter Peeters, 's anderendaags 's morgens, slechts even zijn pols had vastgehouden en in 't opengetrokken oog gekeken, werd hij wit van 't verschrikken en voer zuchtend met zijn twee handen door zijn grijze krulharen.

Fin, die hem met ingehouden asem en de handen op de borst geduwd, volgde, vroeg bevend: ‘Wat is er?... wat is er toch?... God sta ons bij!’

Hij vroeg heur handspiegel, vaagde hem heel blank met zijn mouw, hield hem een helen tijd vóór den mond van den slaper en keerde hem toen naar 't venster om 't goed te bekijken.

Moedeloos liet hij de handen zakken, keek toen met een bedrukt gezicht op naar Fin.

‘Kind... schrik nu niet...’ sprak hij gedempt. ‘Uw man is bij Ons-Heer... Kom... laat ons bidden...’

VII

Zo was het einde van Piet Majel, die eindelijk mens was geworden.

Wat hem eigenlijk had gescheeld, geen mens die 't begreep. Een mysterie was 't. Zelfs Dokter Peeters moest bekennen dat het een vreemd, zeldzaam geval was. Hij veronderstelde iets van 'overspanning' en sprak ook van 'gebroken zenuwstraling'.

Piet zijn uitvaart was als voor een prins. Hij kreeg in de Grote-Kerk een elf-urendienst met drie missen. Een gehuurde muziek die dodenmarsjen speelde, bracht hem naar het kerkhof. Enige geburen gingen mee, maar voor de rest waren het niets dan boeren: familie en klanten.

Toen 't eerste grootste verdriet een beetje geluwd was, de zaken geregeld en de negendaagse missen voorbij, sprak Fin op zekeren noen, na tafel, er over hier weg te gaan en op den buiten te gaan wonen. Louis was nu de oudste, en ze wou hier niemand in zijn weg staan, zei ze nederig en met snikken in de stem.

Louis keek heur aan met grote ogen, niet-begrijpend. 'Hoe... wat... op den buiten?... En wie iemand in den weg staan?' vroeg hij moeilijk.

Ze herhaalde 't, breedvoeriger nu, en de zin heurer woorden drong thans langzaam tot hem door. Zijn bleek Majella-gezicht met de dicht bijeen liggende ogen vertrok als in pijn en zijn adem stakte een wijle.

Even was er stilte.

Bevend en huilerig, als van een angstig kind, kloeg toen zijn stem: 'Gij hier weggaan?... En wat moeten wij

dan gaan beginnen?... We zijn het nu zó goed gewoon... nooit was het zo goed hier!... Onze Piet zijn we nu kwijt... en nu gij ook nog weg?... God-en-Here!... Wat dan begonnen!... Wat dan begonnen!...'

En ook Stafke daarop, met de handen ineengeslagen op de borst en de zenuwachtig-pinkende ogen op Fin die diep-rood werd en zwaar asemde, kloeg angstig:

'Wat dan begonnen!... Wat dan begonnen!'

Zonder hun uitgeschonken kop koffie noch het borrelke cognac aan te roeren, zonder zelfs hun gebed-na-'t eten te bidden, stonden ze recht, en zuchtend, met het hoofd naar den grond, gingen ze de kamer uit en den winkel in. Louis naar Piet zijn stoel achter den linkertoog en Stafke naar zijn eersten-zelfden nog, achter den rechter-toog.

Lang duurde 't echter niet of Louis stond recht, haalde hoed en stok uit de gang die naar de keuken leidde.

'Stafke,' sprak hij, 'ik weet wat ik doe. Ik ga eens tot bij onzen Nonkel. Als er iemand komt, moet gij maar bedienen naar gerieven.'

En met een gezicht, saamgetrokken van ingespannen denken, half-luid pratende tegen zich zelf, stapte hij de stad uit en langs binnen-wegelen recht naar het Sneppenhof toe.

Nonkel Fonnen glimlachte eens toen Louis hem bevend en zuchtend het relaas deed van Fin heur bangmakende tafel-rede dezen noen.

't Is niets, jongen,' sprak hij. 'Straks kom ik. Zij maar gerust, 't komt wel in orde!'

Vóór den avond was hij er al en hij moest met Fin, die seffens luidop te schreien begon, niet lang spreken om

heur tot andere gedachten te brengen. Och, zo moesten ze 't niet opnemen, zei ze. Als ze zo geerne hadden dat ze bleef, dan wou ze 't geerne doen ook. Maar zich opdringen dat kon ze toch niet.

Nonkel kwam gauw terug in den winkel, riep Louis en Stafke mee in de achterkamer.

Aarzelend volgden ze, angstig nog steeds, en eerst als Nonkel 't hun alles had meegedeeld, leefden ze op en gaven Fin, die door heur tranen heen lachte, ontroerd een hand.

‘Zo is 't goed, Fin!’ zegden ze. ‘En wel bedankt.’

Ja, zo was het goed. Ze mochten het heur wel zeggen. Want anders ware het vast en zeker weer dezelfde miserie geworden van in 't begin. Of erger, veel erger nog. Want Louis was Piet niet.

Zolang de oudste leefde, al was hij er dan zelf niet bij, had hij er zich in den winkel tamelijk weten door te slaan bij 't bedienen der klanten. 't Weten dat Piet er ook nog was desnoods, had hem sterk gehouden.

Maar nu hij er heel alleen vóór stond, leek het hem zo zwaar te worden, dat hij bijwijlen niet meer spreken of meten of tellen kon. Bezonders als 't van die pinnekeduns waren die van alles wisten over de kwaliteit van 't voorgelegde en daarenboven nog aan 't pingelen gingen over den prijs. Dat bracht den jongen telkens zo van de wijs, dat 't zweet hem uitbrak en hij hopeloos aan 't stotteren viel. Gezwegen dan nog van de keren als reizigers met hun lijnwaad-kast-hoge, koper-ombande koffers en franse complimenten in ‘Sinte Gerardus-Majella’ kwamen binnen geschoven! Och! Dan had hij soms wel dood willen zijn in Piet zijn plaats. Een

geluk was het voor hem dat Fin zich zo stilaan al eens meer in den winkel liet zien als er volk kwam. Ze kende zowat alle klanten al, sprak er een woordeke mee onder het bedienen en nam ze mee naar binnen om even te zitten en een borrelke Kempeneer te drinken, precies zoals 't gewoonte geworden was dit laatste jaar. Zelfs als er weer eens een van die zagebeurzen stond, kwam ze naast hem achter den toog, en al werd ze dan telkens rood, ze dierf hen ferm te woord staan.

Louis voelde zich daardoor stilaan weer rustig worden. Zo geerne had hij aan zijn schoonzuster gezegd: 'Kom, laat ons een meid nemen Fin, en neemt gij dan onzen Piet-zaliger zijn plaats in, hier waar onze Vader vroeger stond. Ik zal terug achter den anderen toog gaan zitten, zoals vroeger nevens Stafke.' Maar als 't er dan op aankwam, dan dierf hij weer niet.

Ware het niet te veel gevraagd? Weken en maanden kentelden voorbij, de lente en de zomer bloeiden weer open over de stad en het land, en zonder dat ze 't goed wisten, was daar al 't eerste jaargetij voor Pieter-zaliger en daarmee ook de rouw voorbij.

't Ging er alles verder goed, ook zonder Fin heur liekens en zonder de rankgeraniums op de vensterrichels van den witten achtergevel.

En iedereen, familie en kennissen, dachten niet anders of 't zou er nu wel zo blijven in 'Sinte-Gerardus-Majella'. Neen, ze mochten niet klagen, Louis niet en Stafke niet.

En zo bleef het, tot er ongeweten, iets dit peiselijke, burgerlijke leventje almeteens op andere wegen wrong. Niets anders was het dan een stomme feuilleton in de

Gazet van Antwerpen, waarin verhaald werd van een jonge weduwe die hertrouwde. Louis las het, heel toevallig en hij kon er niet aan doen, maar al met een keer moest hij aan Fin peinzen. Vol angst vroeg hij zich af: ‘Als zij dat nu ook eens deed?’

Dien nacht sliep hij er bijna niet van. En toen hij eindelijk in slaap geraakte, was het om te dromen van een heer die hier in hun huis Fin kwam afhalen om heur ten bruiloft te voeren.

God, als dat nu eens gebeurde? Wat dan?

Dagen en weken liep hij er over te dubben en te duizeneren. Hij werd er nog magerder en krommer van dan hij al was, en zijn smal gezicht kreeg een plooi alsof hij iederen moment in snikken zou losbarsten.

Fin en Stafke vroegen wel honderd keren wat hem toch scheelde en ook Nonkel Fonnen en andere familie lieten hem er niet mee gerust.

Doch voor alle antwoord wendde hij zich af, hief zuchtend de armen op en keek naar den grond.

Slechts helemaal op 't laatste, toen ze spraken van naar den dokter te gaan, kwam hij tot een besluit en vluchtte, tot Fin en Stafke hun verbazing, met zijn zorgen en zijn triestig gezicht weer eens naar 't Sneppenhof.

Alles vertelde hij er, precies zoals een kind het zou doen; dat van de Gazet en van zijn schrik en dat hij toch zoveel gebeden had om het uit hun leven te weren.

Nonkel Fonnen die er heimelijk om lachen moest, wist er maar énen raad op: zelf met Fin te trouwen. Piet had het gedaan gekregen, waarom hij dan niet?

't Sloeg den schrik weg uit Louis zijn hart.

Opgelucht keek hij Nonkel aan.

God-en-Here, als dat eens kon! Als dat eens kon! Dan zou 't nog beter worden dan 't geweest was!

En omhooggetrokken door een plotse hoop, vroeg hij aan Nonkel of hij het dan alstublieft eens aan Fin vragen wou? Hij dierf niet! Neeë, hij zou 't nooit ofte nooit durven!

Nonkel, die zich daaraan niet verwacht had en nu ineens besepte dat hij teveel had gezegd, krabde zich eens achter zijn oren. Als Fin nu neen zei, wat dan? Doch na enkele minuten van na-peinzen, klopte hij zijn neef geruststellend op de schouders.

‘Vooruit dan. Laat me 't eens proberen!’ zei hij.

En waarlijk den Zondag daarop, in den morgen, was hij daar. Hij zei goeien-dag, slenterde gemaakt-onverschillig tot bij Fin in de keuken zogezegd om er zijn pijpke aan te steken. En heel voorzichtig, met loze boerenstreken, verlokte hij haar tot praten, bracht heur stapke voor stapke tot waar hij haar hebben moest met zijn verzoek.

Gelukkiglijk, ze had nu geen noveen nodig, om hem beschroomd-zuchtend heuren ja te geven, dien hij dadelijk, vol blijdschap, in den winkel overbracht!

VIII

En zo gebeurde het dat Louis enige weken later ook Piet-zaliger zijn plaats aan Fin heur zij innam.

In de kleine stad sloegen de tongen weer eens los en 't sprak van zelf dat ze allemaal aan Piet terugdachten en

zich nieuwsgierig afvroegen hoe dit bedrijf nu verder verlopen kon.

Zou Louis nu ook 't laat-zot-krijgen, adieu zeggen aan zijn laken-koopmanstoog om bij Fin in de keuken te gaan zitten en 't alles op zijn beurt overlaten aan Stafke?

Zou hij nu ook beginnen lachen en almaardoor in zijn handen wrijven, en 't bedelvolk aantrekken en den hond van 't melkboerinneke? En zou hij 's Zondags in volle parade met zijn Fin naar de hoogmis wandelen, en 's winters geen concert of geen comédie overslaan, en ook gaan leren schaverdijnen?

't Was af te wachten!

In alle geval hoorden de geburen Fin zo stilaan weer aan 't zingen gaan en er kwamen weer bloemen in de vensterbakken van den achtergevel. Ook het kanarievogelke en de scheper keerden terug van 't Sneppenhof waar ze bij Piet zijn dood naar toe waren gebracht.

Wacht maar, Louis zou ook wel volgen!

Doch neen, hij bleef net dezelfde. Integendeel na enigen tijd werd hij nog peinzender en blooër dan vroeger, en almeteens begon hij 's morgens geregeld naar de zeven-uren-mis te gaan.

Niemand die er zich aan verstond natuurlijk en dat hoe langer hoe minder.

Totdat, op een schonen keer, terwijl de werkvrouw de uitstalramen aan het wassen was, zij aan de madam van nevens de deur het geheim verklapte. Ze hadden er den schipper besteld, ziet ge. Fin was gerust en blij ook. Maar hij, niet te geloven hoe bang hij was en hij wou er per se den hemel bij betrekken. Kaarsen dat hij

brandde boven op zijn kamer vóór een St. Anna-beeld, en bidden dat hij deed, niet te geloven! Achter zijn toog daar, zie, daar zat hij met zijn paternoster in zijn hand.

Eer het avond was wist heel de straat het. Ook dat van den hemel.

't Leek wel dat ze Louis daarboven hadden verhoord. Want 't jongske dat de schipper er enige maanden later af gaf mocht gezien worden. Een wolk van een kind was 't en vast en zeker tien pond zwaar.

't Was natuurlijk feest in 'Sinte-Gerardus-Majella'. Nonkel Fonnen was peter - 't jongske werd dus ook naar hem gekerstend - en de oude Tante Trees met heuren pompadoeren sjaal en heur trekmut, was meter. En 't sprak van zelf dat Louis na zovele maanden van zorg en angst, nu ook wel lachte en bijwijlen in zijn handen wreef. Zelfs in de kerk deed hij het.

Iedereen merkte het op.

'Ziet eens, hij begint ook!' zegden ze tegen elkaar. 'Precies 'lijk Piet indertijd, ge weet nog wel ni-waar? Zou hij nu 't zelfde gaan uithalen ook? Omwille van zijn kind? Och-Here, als het dan maar niet navenant afloopt!'

Doch ze vergisten zich. Het lachen en 't handengewrijf van Louis, 't duurde slechts enige dagen. Al gauw was hij weer dezelfde van vroeger. En al ging het nog zo goed met het kleine Majelleke, al zong Fin van 's morgens tot 's avonds van puur geluk, na enige weken stond Louis zijn wit gezicht weer in dezelfde peinzende plooi en met nog meer vromen ijver liep hij 's morgens naar het zeven-uren-miske in de Grote Kerk.

‘Is hij nu nog niet content?’ vroegen de mensen zich af. ‘Zou 't schaap misschien toch iets mankeren? Doof of blind of zo iets? Zo'ne vader en zo'ne grootvader, 't zou niet te verwonderen zijn!’

En als Fin met heur kind in 't wagentje uit wandelen reed over de vesten, had ze dadelijk vrouwen uit de gebuurte bij zich, om tegen het jongske met de tong te klakken of hun vingeren boven zijn gezichtje te laten spelen.

Neen, geeneen kon er iets verkeerds aan ontdekken. 't Was oprecht een schoon kind en 't zag zelfs niet scheel 'lijk zijn moeder, genen millimeter.

‘De eerste te zot en de tweede te bot!’ besloten de mensen over Louis. ‘In plaats van blij te zijn met zo'nen engel van een kind! Wie kan er zo'nen dommen vent nog begrijpen?’

En compassieuze vrouwenzielen, als ze er de kans toe zagen, 's morgens na de mis of anders zo, spraken hem aan over zijn jongske, roemden en bepochten het, in de hoop er hem overheen te helpen. En ook de klanten aan wie de fiere Fin heur Fonneke liet zien, hielpen er aan mee.

Doch 't baatte niets. Zelfs met het kind op zijn schoot onder zijn ogen, bleef hij ernstig en zijn glimlach was zorgelijk en moe.

Zo draaiden de maanden en de jaren.

Fonneke groeide op 'lijk kool. 't Kreeg zijn tandjes zonder al te veel last, toen 't dertien maand was kon het al lopen, en 't spreken leerde het zonder doddelen bijkans. Ook van kinderziekten bleef het zo goed als gespaard. En in plaats van zich stilaan uit zijn dubben en dui-

zeneren te wikkelen, werd het met Louis nog aldoor erger. Op 't laatst mocht er zelfs geen beeweg zijn naar Scherpenheuvel of Peuthy of zo, of hij liet zich inschrijven en trok al paternosterend of kerkliedjes zingend mee op.

't Jongske had zowaar honderd keren meer aan Stafke dan aan zijn vader. Die speelde er tenminste mee, zo goed als het ging voor zo'nen stijven Majel, en hij kon bij 't ventje zijn spel soms zitten lachen dat de tranen over zijn wangen biggelden. Niets mocht het kind hem vragen of hij kende geen rust alvorens zijn neefje voldaan was.

En zo kwam al gauw de tijd dat het naar school toe moest.

Lijk het te voorzien was geweest, ging het er goed mee, heel goed zelfs. 't Bracht maandelijksse rapporten naar huis, om in goud te laten drukken en in een lijstje achter glas in de schoon' kamer boven de schouw op te hangen.

Als hij er zo weer triomfantelijk met een naar huis kwam gestapt, kon Louis het niet gauw genoeg in handen hebben. Lang bleef hij er dan op staan kijken, roerloos en heel en al aandacht, als moest hij die cijfers met vorm en al van buiten leren. En als Fin het dan had gezien en Stafke ook, dan vroeg hij het nog eens terug.

'Niet om te geloven!' zuchtte hij, en aan tafel, en na tafel moest hij het nog eens hebben.

Met een spik-splinternieuw penneke, dat eerst geprobeerd werd of het niet spatte, ondertekende hij het dan. Fin en Stafke waren vol extra zorg voor het ventje en

roemden hem, nooit genoeg. Louis zei echter niets, deed niets dan voldaan zuchten en af en toe lei hij ook wel eens zijn hand op 't kind zijn bruinharig hoofdje. Die achternoenen was hij dan toch een beetje minder dubbend dan anders en meestal gebeurde het dan ook dat hij 's anderendaags niet naar het zeven-uren-miske ging. Maar enige dagen later was hij voor een maand weer precies dezelfde.

En nu mocht Fin aan zijn oren hangen om te weten wat er hem toch scheelde, hem bidden en smeken en in schreien uitbarsten, hij haalde eens zijn schouders op en antwoordde niet. Zelfs Nonkel Fonnen, die anders den duvel te sluw was, kreeg er geen woordeke over uit.

't Schooljaar geraakte ten einde, 't werd Augustus en de dag der prijsuitdeling was daar.

Fin en Louis, helemaal op hun paasbest, trokken naar het 'Vredenberg' alwaar de plechtigheid zou plaats vinden.

Er was veel volk, doch zij kregen een plaats heel vooraan in de zaal. Zonder te letten op de mensen rond zich, zonder zelfs een woord tegen elkaar te spreken, als afwezig zagen ze de declamatie- en zangnummertjes en ook het door grote leerlingen opgevoerd toneelstukje elkaar op volgen. Als in droom ging dat voorbij, zo groot was hun spanning voor wat nu komen zou. Een tiental stoelen werden in een halven kring midden op het toneel geschikt, de burgemeester, de deken en andere notabelen klommen langs de hoektrapjes op het toneel en lieten er zich neer met het gezicht naar het publiek. Daarop werd er een tafel vol pakjes prijsboe-

ken van tussen de schermen te voorschijn geschoven en na een korte rede van den directeur begon de eigenlijke prijsuitdeling.

Eerst de laagste klas. De burgemeester kreeg een pakje prijzen en een goudpapieren krans in handen, bestemd voor wie nummer één was, en de eerste die afgeroepen werd met vermelding van al zijn cijfers, was Fonneke. 't Ventje verscheen, blozend en lachend van fier geluk, begroet door luid handgeklap van 't publiek en een daverende Brabançonne der fanfare achter in de zaal. Het stapte naar den burgemeester die het vriendelijk lachend een hand gaf, den krans op zijn hoofd drukte en de prijzen in zijn armpjes lei...

Van zodra Fin den naam hoorde, barstte ze in snikken uit, trok vlug haar zakdoek uit en verborg er heur wenend gezicht in.

Louis bewoog echter niet. Als een beeld zat hij daar, de ogen groot-open en starlings gericht op alles wat er daar gebeurde.

En pas toen Fonneke voor het juichend publiek had gebogen en weer tussen de schermen was weggestapt, keerde 't leven terug in hem. Dan klapte hij ook in zijn handen, klapte nog als 't ander volk al zweeg, riep bravo en plots sprong hij recht, vergat zijn vrouw en heel de plechtigheid, drong als dol uit zijn rij, de zaal uit en naar buiten de koer op, waar hij stijf en onhandig, tot groot plezier der andere wachtende kinderen, met het goudbekranste Fonneke in de rondte begon te dansen. Gelukkig dat Fin al dadelijk volgde en hem met veel gesmeek een beetje tot bezinning kon brengen, want hij ware er blijven draaien tot hij er bij neerviel.

Ze zette zijn hoed op, gaf hem zijn stok in de hand en met aan de ene hand Fonneke die van dat alles niets begreep en moeite had zijn prijzen vast te houden, troonde ze hem mee de poort uit en een zijstraatje in, waar ze bij een huurhouder seffens liet inspannen om hen samen naar huis te rijden.

Als verdwaasd, met glazen ogen, den mond half-open en den hoed achter op 't hoofd, zat hij nu in het rijtuighoekje.

‘Droom ik nu... of droom ik nu niet...’ vroeg hij hijgend. ‘t Is alles zo vreemd... precies of dat ik het niet meer ben... maar een andere...’

En na een wijlke, als bewuster dan, en wijzend naar hun jongetje:

‘Fin... zeg eens... Zou dat nu van zijn eigen zijn... helemaal van zijn eigen... oftewel door mij... 'k bedoel, door van boven... 'k Zou dat toch zo geerne weten, Fin!’

‘Natuurlijk door zijn eigen...’ antwoordde ze. ‘Wa' peinst gij toch allemaal...’

‘Dan is 't goed... dan is 't goed... Dan kunnen we blij zijn... Niet om te geloven is het!’ en andermaal, zoals in de zaal begon hij in zijn handen te klappen en bravo te roepen.

't Maakte Fin danig bang, heel dat vertoon. Ze kon er niet aan doen, maar aldoor moest ze aan Piet-zaliger denken en dat vreemde feest op 't Sneppenhof. Hij bracht heur zo van streek dat ze op heur lippen moest bijten om niet in snikken uit te barsten.

Eens thuis stuurde ze Stafke direkt naar Dokter Peeters. Neen, ze vertrouwde het geval niet.

Ze rolde Louis zijn zetel buiten in 't hofke onder het druivelaren afdak, deed er hem in neerzitten. Ze maakte zijn boordje los en zijn hemdskraag, lei natte doeken op zijn hoofd en besprenkelde hem maar gedurig met hofmann.

God, als hij nu ook maar niet in slaap viel!

Wel tien keren herhaalde hij binstdien zijn vraag van daarstraks, terwijl hij telkens naar 't verwonderd-toekijkend kind wees: 't Zal toch wel zo zijn, he Fin?... door zijn eigen... helemaal door zijn eigen!'

Even leek het of hij kwam weer bij uit zijn doezel en toen besloot hij zelf zijn vragen: 't Is allemaal gelijk... allemaal gelijk... Ge kunt het maar hebben, Fonneke!... 'k Heb het nu gezien en goe' gezien, mijn manneke... Vader heeft nu geen schrik ni-meer... Doe nu uw gouden kroontje nog eens op... en geef Vader een hand... en dan springen wij nog eens... 'lijk daarstraks... Kom op!'

'Ja...' zei Fin, 'en ook met mij... onder ons gedrijven...!'

Ze zuchtte opgelucht: 'God zij dank! de slaap ging over!'

Hij kwam recht, gaf vrouw en kind een hand, maar geen vier keren dans-stapten ze in 't rond of hij liet zich weer in zijn zetel zakken en zwijmde toen weg met een lach op 't gezicht.

Nog meer natte doeken lei Fin nu op zijn voorhoofd, nog meer hoffman sprenkelde ze.

Toen Dokter Peeters even later haastig met Stafke verscheen en Louis zijn pols had gevoeld en ook in 't open getrokken oog gekeken, zuchtte hij diep.

Nu vroeg hij niet om een handspiegel. ‘Laat ons Louis naar boven doen...’ sprak hij gedempt.

Stafke en Fin hielpen hem. Het ging heel gemakkelijk. Hij was zo licht.

Toen Louis op het bed lag, nam hij Fin bij een hand en Fonneke-met-zijn-kroontje bij de andere, en met het hoofd wenkte hij Stafke naderbij.

‘Kom... laat ons nu bidden... ook hij is thans bij Ons-Heer...’

IX

Natuurlijk dat bij dit vreemd, triestig ongeluk heel de historie der Majels weer ten berde kwam. 't Vaarke en 't moeierke en Piet werden uit hun graf gehaald en de dood van dezen laatste werd nog eens in 't lang en in 't breed en met veel ‘ochermes’ erbij besproken.

En zó sloegen de koppen en de tongen op hol, dat binst het lijk van Louis nog boven den grond lag er algauw hier en ginder van die venijnige flewijnen opdoken die zich niet geneerden om zo, met de hand nevens den mond en met stekelige woorden, de schuld van al die Majellen-miserie op Fin heuren kop te laden.

‘Peinst toch eens!’ fezelden ze ondereen. ‘Zo'n pronte, struise boerin en dat trouwt met van die slappe, bleke schimmen van jongens die ge met een zuchtje omver kunt blazen!... Ja, ja, ze zal 't fijne ervan niet vertellen!’

En op voorhand bekloegen ze al dat arm Stafke dat zekers en vast nummer drie van die serie zou worden.

‘Een vogel voor de kat was 't, dat sprak toch van zelf, en men zou eens zien hoe rap!’

En al waren er mensen genoeg die voor zo 'n zeverpraatjes eens hun schouders optrokken en er koud water tegen kletsten, toch zaten de meesten in de kleine stad gespitst uit te kijken naar wat het verder worden zou met Majelleke numero drie.

Maar wat ze verwachtten gebeurde nu eens niet. Zelfs het allerminst niet.

Om te beginnen nam hij, daags na Louis zijn uitvaart, toen de lakenwinkel weer geopend werd, niet eens zijn plaats in achter den toog links bij de deur, waar Piet en Louis hun vader hadden opgevolgd en die hem dus ook van rechtswege toekwam. Hij liet die gerust aan Fin over, en om goed te laten zien dat het met zijn volle goesting gebeurde, trok hij een grijs stofjaske aan, bond een blauw schort vóór zijn smal, mager lijf en bleef als een knechtje deemoedig op zijn eerste plaatsje achter de rechtse toonbank.

De geburen en de kennissen die dat zagen, sloegen van pure verbazing hun armen overeen.

‘Zoudt ge 't kunnen geloven!’ riepen ze uit. ‘'t Is nu zij die jandorie de broek aantrekt! En dat onnozel Stafke wordt op den koop nog gedegradeerd! Neeë, da's sterker dan sterk!’

En seffens waren er, die hun curiositeit niet meer konden bedwingen en zo maar zonder meer in ‘Sinte-Gerardus-Majella’ binnen trokken om met slinkse zetten wat meer te horen over deze zonderlinge schikking.

Doch de ene zowel als de andere kreeg er onomwonden te horen dat het alles uit vrijen wil geschiedde en dat

het Stafke was, die, al had Fin nog zo tegengestribbeld, het zo geschikt en geregeld wilde hebben.

‘t Zal zo veel beters gaan immers,’ verklaarde hij op zijn lijzen blikken toon. ‘Ik ben ekik immers van de sterkste niet. Neeë, neeë, laat mij maar hier in mijn hoekske de rollen nameten en de pakskes maken, en dan ook zo een beetje met den kleine spelen. Dat gaat mij beter af!’

En zelfs tegen Nonkel Fonnen, die, gesteund door Fin, op zijnen poot kwam spelen en dat een regulatie van nietsmandalle vond, hield hij, onnozel-lachend, kop. ‘Geen denken aan dat ik patron word!’ zei hij. ‘Laat Fin dat maar doen en laat mij wat ik ben. En als gijlie het zo niet goed vindt, dan doeken we onze doeken maar op.’

En bij die geestigheid van zijn eigen vinding lachte hij zo uitgelaten, dat de tranen over zijn magere, wassen wangen biggelden.

Fin kon toen ten leste wel niet anders dan de plaats blijven innemen. Ze was in den beginne wel beschaamd en gegeneerd, maar wat kon ze anders doen? Toch niet zeggen 'lijk hij: ‘ik doe het niet!’ en de zaak laten verlopen?

Maar stillekensaan week die gegeneerdheid en 't duurde niet lang of niet alleen zij-zelf, maar heel de stad en ook de boerenklanten werden het gewoon, zodat er niet eens meer over gesproken werd. En wat van meer belang was, ze deed zij dat Majelle-stieltje goed. Heel, heel goed zelfs. Tien keren beter dan Louis of Piet had ze er den slag van weg om heur boerenklanten te ontvangen, om hen te trakteren op het borrelke Kempe-

neer, om hen te helpen bij de keus van laken of merinos, en tevreden en fier, alsof ze een prijs gewonnen hadden, verlieten ze dan den winkel met het pak dat Stafke gemaakt had, onder den arm gekneld. Neen, nog nooit had het er zo gefloreerd als onder Fin heur leiding en almaardoor ging het er nog crescendo.

‘Heb ik gelijk gehad of niet?’ vroeg Stafke aan wie het horen wilde. ‘Dat had ekik toch niet gekund, he? Zelfs onze Vader-zaliger, of Piet of Louis konden het niet! Spijtig dat er zoveel werk is! Ik kan niet eens fatsoendelijk meer met onzen kleine spelen. En 'k doe dat toch zo gerne!’

't Was zo, hij was zot op het jongske, en dat hoe langer hoe meer. En 't liefste wat hij deed was 's achternoens den kleine aan school te gaan afhalen, er dan even de stad mee rond te lopen, van 't ene snoep- en speelgoedwinkelke naar 't andere, en hem te kunnen trakteren op iets van 't kakelbonte allerlei dat er achter de schemerige uitstalraampjes lag te koop geboden. Dan bloosde hij van geluk, zijn ogen straalden en geen sekond stond zijn mond stil van 't vertellen over alles en nog wat er te zien was rond hem.

Niet te geloven was het wat hij allemaal kocht en welk plezier hij er aan beleefde om dat alles onder den neus van Fin, die natuurlijk van niets gebaarde, in ‘Sinte-Gerardus-Majella’ binnen te smokkelen en te verbergen op een der mansardekes, waar ze er zich dan in 't genipt onder hun getweeën gingen mee amuseren.

Zij, die hun blad wat te veel geroerd hadden over Fin en dat onvermijdelijke derde Majellen-huwelijk moesten stillekensaan hun franke woorden inslikken. Wat

zij ook speurden en spioneerden of ze soms niets zagen reuzelen tussen de twee, niet dāt konden ze ontdekken en toen enige maanden later, bij gelegenheid dat Fin juist niet in den winkel was, een brutale boerenklant het waagde er naar te vragen, lachte Stafke den vent vierkant uit.

‘Ge zijt toch niet zot zekers?’ spotte hij. ‘k Zou wel willen weten waarom? Is het zo ni goed soms. 'k Heb hier toch alles wat da'k hebben moet. Neeë, neeë, geen kluchten, zulle! Laat me gerust daarmee!’ En zo ver was dat buiten zijn gedachten, dat hij zich niet geneerde, even nadien aan Fin, den boer zijn vraag te herhalen en in een nog luideren lach te schieten over zo iets zots.

't Voorval deed denzelfden dag nog de ronde van de stad en toen was er natuurlijk geen mens meer die over dien trouw nog een woordeke liet vallen. Maar hoe simpel het ook was, toch konden ze 't niet laten het weer op zijn schoonst uit te leggen.

‘Weet ge wat? Dat Stafke is den duvel te plat!’ zegden ze. ‘Hij denkt hij aan Piet en Louis, en hij zegt: mij zullen ze niet vangen. Dat zal 't wel zijn! Wie zal 't zeggen hoeveel goesting hij misschien niet heeft? Maar hij peinst hij in de eerste plaats aan zijn eigen. Een fijne is 't! De fijnste van alle drie!’

En nog veel meer wisten ze te zeggen, dat het berekening was waarom hij Fin de baas liet zijn en zo'nen goeien vriend was van 't jongske.

Dan kon hij 't werken laten, en voor later, als 't kind groot zou zijn, was 't immers ook voorzichtig. Neeë, zijn hert kon er wel niet mee gemoeid zijn! Als 't waar was

dat Piet en ook Louis gestorven waren van geluk, de deze zou wel opletten van zijn vingers te verbranden aan zo 'n gevaarlijk vuurke!

X

En nochtans, al ging het dan nog maar over zo 'n stukske mens met een heel pover stukske ziel, als 't bij Stafke het geval was, toch drongen de mensen hun ogen er niet diep in. Nog genen halven centimeter.

Zekers, hij trouwde niet met Fin, was zelfs niet eens buitengewoon vriendelijk tegen heur. Hij leek voor niets anders te leven dan voor het jongske en voor de pakskes van de klanten. Maar binnen in hem zat er niettemin van alles te werken, waarvan er nooit ofte nooit, in de vier, vijf jaren na Louis zijn dood, een gebaarke, een zuchtje naar buiten doorbrak.

En 't was eerst op dien vriezigen, wintersen morgen toen Fin, die al enkele dagen zwaar hoestend en met een verdronken, lusteloos gezicht had rondgelopen, niet meer op of recht kon, dat het onnozel-uitziend Majelleke door dit verholen vuurke van God-weet welke gevoelens allemaal, op den slag werd gemetamorfoseerd.

Pas hoorde hij, bij 't beneden komen in de warme huiskamer, van de meid dat madam toch zo ziek was of hij teende direct terug de trap op naar Fin heur kamer. En toen hij haar daar dan zag liggen, rood van de koorts en hijgend naar asem, schokte er uit het slaperige slappe sukkelaarke met de lijze zaagstem en de sleffende muil voeten een rap, vinnig ventje dat temet naar

beneden schoot en al roepende: ‘den dokter, den dokter!’ zonder jas of hoed aan te trekken, op zijn sloffen de straat op liep en zonder te letten op de verbaasd-kijkende voorbijgangers, in één vlucht naar Dokter Peeters draafde.

Geen half-uurke later of hij was er mee terug. En toen hij hoorde dat het een lelijke pleures was, dat het gevaarlijk kon worden, rende hij in zijn zelfde tenuke naar het Zwarte-Zusterklooster, om twee zusters-verpleegsters nogal, die hij stande pede mee naar huis bracht, hing een papier vóór de winkel deur met erop: ‘Gesloten wegens ziekte’, en na de gewijde kaarsen te hebben aangestoken vóór het Lieve-Vrouwenbeeld op de kast, zonder te eten zelfs of om te zien naar het jongske dat angstig-verwonderd naar Nonkel opkeek, trok hij er uit van kerk tot kerk om er met opgeheven handen vóór het altaar te gaan bidden.

Eerst na den twaalven, toen de kerkdeuren gesloten werden keerde hij naar huis, at een beet, vroeg aan de zusters hoe 't met Fin was. En ondanks hun geruststellende woorden, dat het zo heel erg niet was, dat ze 't met gemak zou te boven komen, trok hij 's achternoens toch maar weer op beevaart.

Negen dagen klom de koorts en zoals de zusters het voorspeld hadden, Fin heur gezond gestel haalde het op de verraderlijke ziekte. En eens dat voorbij, ging het bijkans zienderogen vooruit met haar.

Maar gedurende die negen dagen en eveneens nadien, liet Stafke den winkel gesloten en zolang de kerken open waren was hij op beeweg van 't ene heiligdom naar 't andere.

Nonkel Fonnen en de andere familieleden, en op 't laatst ook Fin, vonden het wel wat overdreven. Zo de zaak te laten verlopen en de klanten kwijt geraken! Hij was toch niet helemaal zijn zinnen kwijt zekers?

Maar wat ze ook aandrongen, geen duim was hij van zijn stuk af te brengen. En wat nog nooit ofte nooit gebeurd was met genen der Majels, Stafke maakte zich kwaad, sloeg tot grote onthutsing van alleman met zijn vuist op tafel, zei dat hij hier de baas was en zich door niemand wetten liet stellen, en dat er aan Fin moest gedacht worden veeleer dan aan centen en klanten.

Lijk een razend duivelke ging hij te keer, en hij dreigde Nonkel en al de rest buiten te zwieren als ze er nog énen keer dierven over beginnen.

Slechts op den dag dat Fin van Dokter Peeters naar beneden mocht komen, zou hij 't papier van de deur trekken en uitscheiden met zijn beewegen. Nu wisten ze 't. Vroeger niet. En geen woord wou hij er nog over horen, van niemand niet! - En zo gebeurde het dan ook.

Doch tevens zonder dat hij aan iemand in 't hele huis er iets had van gelost, liet hij dien morgen de huiskamer vol dure kasbloemen brengen: azalea's, seringen en wat nog al niet, liet de tafel garnieren met flessen wijn en likeuren, met schotels vol taartjes, koekjes, pralines, al erger dan voor een Sinter-Klaas, en op zijn paasbest uitgedost, met een kleur 'lijk van een kers op zijn wangen, wachtte hij vol zenuwachtige vreugde op 't ogenblik dat Fin aan den arm der twee zwart zusters, die hij per se in huis had willen houden, zou binnen treden.

Bij 't horen van hun stappen op de trap, dwong hij het lachende jongske aan zijn éne en de meid aan zijn andere zijde, en toen Fin eindelijk door de glazen deur binnen kwam en aangenaam verrast door die feestelijke weelde met een: ‘Och God! zie nu toch eens! En dat ook al voor mij!’ vol verbazing de handen van onder heur witten, wollen sjaal ineensloeg, haalde hij een rolleke papier uit zijn binnenzak, trok het open en met een natte, bibberende stem, die moeilijk uit zijn keel kwam, begon hij het af te lezen:

‘Dierbare Schoonzuster...

Op dezen dag... dat... de goede God... u weer... in ons midden brengt... past het ons... u te zeggen... hoe... hoe... hoe...’

Plots stokten de woorden in zijn keel. Hij werd rood als vuur, tranen schoten in zijn ogen. En na een wijle van stilte, nadat hij drie, vier maal geprobeerd had, voort te gaan, schoot hij plots in een luiden, helmenden lach.

‘t Gaat niet! 't Gaat niet!’ schetterde hij het uit. ‘Kom laat ons dan maar direkt feesten!’ En vol opgewonden drukte leidde hij Fin naar haar met kussens beklede zetel bij 't vuur, deed de nonnekens neerzitten, en 't ventje en de meid, ontkurkte een fles wijn die hij al morsend in de klaar-staande romers leegschonk en presenteerde daarop de glazen.

Met den romer in zijn hand, die zo beefde en schudde dat er wel de helft overpletste, ging hij naar Fin toe om te klinken en daarbij wou hij iets zeggen.

Hij hakkelde weer wat van ‘Dierbare Schoonzuster...’, doch andermaal knetterde er een lachbui uit zijn mond.

Hij liet zowaar zijn glas vallen en tuimelde, al schokkend en schuddend, achterover op zijn stoel.

Allen, de twee zusters, de meid en 't Fonneke schetterden nu op hun beurt los, aangestoken door zoveel uitgelaten zottigheid. Haastig zetten ze hun romer neer om niet te storten en op hun gemak te kunnen gieren.

Alleen Fin lachte niet. Een wijle keek ze Stafke aan en wit als een doek, met ogen groot van den angst, kwam ze uit heur zetel, plaatste heur glas op de schouw en schoof met ingehouden asem tot bij hem.

Hij greep heur hand vast, en al stampend van doller uitgelatenheid, met het hoofd in den nek en 't dwaas-vertrokken, van tranen natte gezicht naar heur opgeheven, stotterde hij:

‘En... dat we 't... toch gewonnen hebben... nie-waar!... toch... gewonnen!... Niet om te geloven!... niet om te geloven!...’

De anderen die Fin heuren ernst merkten, zwegen nu plots ook, keken elkaar vragend aan.

‘Rap wat water... en doeken...’ gebood Fin.

De meid vloog op, was er seffens mee terug.

Ze waste het gezicht van het maar aldoor schok-lachende Stafke, lei doeken op zijn hoofd, bette zijn handen en polsen en op een sibot was hij zo nat alsof hij in 't water gelegen had. Hij weerde zich niet, liet haar maar betijen.

De nonnekens die niet begrepen, vroegen waarom. Doch Fin schudde het hoofd, gebood stilte.

Slechts stillekensaan verminderde zijn lachbui, zwakker en zwakker kwam zijn ‘en... we hebben het... toch... gewonnen...’ er uit, om ten laatste te worden een

lijze geprevel. Toen knikte zijn hoofd voorover, slap zakte hij ineen zodat de nonnekens moesten toegrijpen of hij ware van zijn stoel gerold, en met een lach op zijn gezicht viel hij in slaap, begon zacht te snorken.

‘Nu rap naar den dokter...’ zei Fin tot de meid. En aan de zusters vroeg zij om hem op te pakken en naar boven te dragen.

Ze deden het en enige minuten later lag hij boven in zijn bed. De glimlach bleef op zijn mond, en af en toe ging er nog wel een schokrilling door zijn lichaam, hief hij de handen op. Doch 't duurde niet lang of hij zonk dieper weg in een zwaren, roerelozen slaap.

Toen Dokter Peeters een halfuur later vóór hem stond en luisterde naar wat er gebeurd was, beet hij op zijn lippen, fronste de wenkbrauwen en hief al zuchtend eens de armen op. ‘Rust moet hij hebben...’ fluisterde hij tegen Fin, die met heur zakdoek aan den mond, al snikkend, nevens hem, naar het slapende Stafke stond te kijken. ‘De spanning van al deze weken, ziet ge... 't is misschien wel wat te veel geweest voor hem... Veel, veel rust heeft hij nodig.’ En aan de zwart-zusters verzocht hij hier te blijven, en te zorgen voor stilte en te bidden intussen. Hij voelde nog eens aan Stafke zijn pols, luisterde naar zijn adem en beloofde in den achternoen terug te komen.

Fin liet dadelijk het papier ‘Gesloten wegens ziekte’ dat Stafke dezen morgen had afgetrokken, terug vóór de deur plakken, stak nu op hare beurt voor hem de gewijde keersen aan vóór den kruis-lievenheer op de schapraai, en zette zich samen met heur zontje bij Nonkelke zijn bed te bidden.

De nonnekens begrepen wel niet goed waarom. Mijnheer was een beetje oververmoeid geweest en hij sliep nu maar. Koorts had hij niet en pijn ook niet. Zo rustig lag hij daar immers...

Maar toen een beetje later Mijnheer Robijns, de onderpastoor, met het H. Olijsel kwam, schrokken ze toch. En nog meer toen kort daarop Dokter Peeters daar al terug was, die na den pols van den zieke te hebben gevoeld en in zijn opengetrokken ogen te hebben gekeken, een kruis sloeg en mee aan 't bidden ging...

Hij hoefde niets te zeggen dezen keer, Fin verstond het wel van zelf... Met ingehouden snikken liet ze de rolgordijnen neer, plaatste het kruis, de kaarsen en 't wijwatervaatje van de schapraai op het nachttafeltje, deed de meid de tuilen witte seringen uit de eetkamer boven brengen en schikte de bloemen rond den wasbleken slaper...

De spanning was te groot geweest, had Dokter Peeters gezegd, en dat hij rust moest hebben...

Hij had nu rust, de grote rust, deze laatste en tevens wel de minniemste der drie Majellen. En al was hij haar man niet geweest, Fin weende niets minder voor hem...

Mijnheer pastoor en zijn vogelen parochie

Introitus

EN dien achternoen alzo, toen Annet de witte studeerkamer binnenkwam met op het geellakken schenkberdje de fles met wijn en den romer, brak hij er mee door.

Dat was het eerste nu wat hij in vromen deemoed aan de voeten van Vrouwe Armoede ten offer neerlegde.

‘Annet,’ sprak hij en een mystieke glimlach verklaarde zijn mager, zacht-blozend pastoors-gezicht, ‘da’ zullen we nu in ‘t vervolg maar laten... Ik heb het ni meer nodig... Neem het maar mee terug.’

Zijn lange, witte hand wuifde werend al over de schrijftafel waaraan hij te werken zat.

‘t Menske, niet begrijpend, bleef een sekond staan.

Doch seffens daarop, alsof er niets gezegd was, precies zoals ze ‘t nu al zovele jaren, nadat Mijnheer Pastoor zijn uiltje had gevangen, op dit uur van drijven, gewoon was te doen, slefte ze nader. Ze zocht met bezorgd gezicht een open plaatske tussen de papieren waar ze voorzichtig het schenkberd neerzette en dan trok ze de stop af om de voorgeschreven versterking in te schenken.

Mijnheer Pastoor zijn hand lag echter meteen op den romer.

‘Doe geen moeite, Annet...’ hernam hij rustig. ‘k Zei: dat zullen we nu maar laten... Neem het mee terug naar de keuken.’

‘t Vrouwke schokte verschietend recht.

‘Heb ik dan toch goe’ gehoord?’ zuchtte ze. En moederlijk-verwijtend, terwijl ze hem met klimmende verbazing bekeek, litaniede ze: ‘Waarom da’ nu?... En

heeft Mijnheer Dokter da' toegestaan?... Wanneer is die dan hier geweest?... En ge zoudt zeggen da' ge ni' geslapen hebt ook al ni!... En dezen morgen zo 'n lange wandeling gedaan weeral, tot voorbij het Hof van Lachenen, en langs den dijk dan nog, voor iemand die met zijn eigen moet oppassen!... En nu ni slapen, en geen romerke wijn ni willen!... Mijnheer Pastoor toch!

Ze sloeg heur handen ineen, schudde heur grijs kopken klagelijk overentweer.

'Maar da' doe 'k ni...' sprak ze kwaad ineens. 'k Neem het ni mee naar de keuken... Da' wil ik ni' op mijn geweten...'

En daarmee draaide ze zich om en sleftte haastig de kamer uit.

De pastoor zei niets. De glimlach op zijn mager gezicht verdiepte zich. Zijn blauwe ogen gingen in devote verering naar het bruine Sinte-Franciscusbeeld met wit gezicht en witte handen, dat tegenover hem, op het gothieke eiken kastje, in ranke verrukking ten hemel keek. Maar seffens liet hij zijn ogen zakken en zijn hoofd boog neer.

't Is nog zo weinig... zo bitter weinig...' beleed hij nederig.

En weer een keer, precies 'lijk daar straks toen hij ze uit zijn schuif haalde, wenste hij al deze papieren hier vóór zich, - waarop hij, een maand of drie geleden, weer zo 'n zoet Begijnhofhistorieke had neergedicht - te kunnen samenfrommelen en ze in de keuken in de stoof te steken.

Niet dat de pastoor tegen 't herlezen en nazien er van

opzag. Daarbij 't historieke was beloofd en zijn vriend, Pater t'Serarens, zat er ongeduldig naar te wachten voor 't eerste Mei-nummer van zijn 'Weekblad van d' Abdij van Averbode', dat heel en gans aan Onze-Lieve-Vrouw gewijd zou worden. Vandaag nog moest het weg. Maar spijtig, 't bracht hem weer zó in dat suikeren, gemakkelijke slofkesleven van ziekelijken, in watte vertroetelden Begijnhof-pastoor, dat hij tot nu toe gesleten had.

En hij was daar nu, met het terugkrijgen van zijn gezondheid, zo vol en schoon aan het uitgroeien, zijn ziel was zo doorzinderd van groot en schroeiend verlangen om onder de mensen te zijn en te dienen, t' Antwerpen in 't zondige Schipperskwartier of ievers in 't armste van de Kempen bij uitgeholde, doodarme zandboerkens, 't ergste het liefste, dat het hem pijn deed dit terug te moeten zien.

De pastoor schoof het schenkberdje even achteruit, raapte zijn pennestok op en werkte verder.

't Verhaal sprak in zoete, ouwerwetse taal van Begijntje Appelmans, een hoveniersdochter uit het bloemkool- en aspergeland rond Mechelen, die den lust voor de hovenierderij maar niet uit heur bloed gebeden kreeg. Ze woonde in het huizeke 't Suverlik Herte' in 't Vagevuurstraatje en na veel prengelen en vragen had ze van de Meesteresse consent gekregen om van heur hofken een groot aardbeziënbed te maken. Niet voor de vruchten zelf deed ze dat. Och neen! ze kon ze missen, ze gaf ze bijkans allemaal weg. Maar om bezig te zijn met den grond, om den grond te zien geven. Ze voelde 't wel: 't paste niet voor een begijntje daaraan zo verhangen te

zijn, en om Onz'-Heer, heuren bruidegom, mild te stemmen, droeg ze, ieder jaar in de maand van Meie als de beziën rijpten, een schoteltje van de allerschoonste en allersappigste ten offer aan Onze-Lieve-Vrouw. Dat was iederen keer een toer om heur schoteltje in de kerk te smokkelen en den moment te pakken om ongezien heur offerke achter het met een glimlach voorover neigende beeld te schuiven! - Eens op een keer in 't voorjaar kwam echter 't water der Nethe over de dijken bruisen en 't hele Begijnhof stond twee, drie weken onder water. Dat Begijntje Appelmans heur patatten, heur kuipke met ingezouten vlees, heur tonneke boter enz. bedorven was, 't lette heur geen zierke. Maar heur aardbeziën! en 't offerke dat ze niet kon brengen! Bidden deed ze, 'lijk nog niemand van zijn leven gebeden had! - En zie! toen het water wegtrok, doken daar niet alleen, wonder boven wonder, heur planten fris en groen te voorschijn, maar ze vond onder de moederlijk welvende blaren, de schoonste aardbeziën die ze ooit gezien had! - De begijntjes kwamen kijken, de kwezelkens, de pastoor en de koster, de marollekens met hun weesmeisjes, heel de stad en van buiten de stad ook al, processies zonder ende. En 't was uit alleman zijn mond één lofzang ter ere van Onze-Lieve-Vrouwe-der-Aardbeziën.

Nu en dan schrapte de pastoor een wordeken door en schreef er een gepaster boven; hij sneed met een komma of twee een te langen zin in overzichtelijker stukken en zo geraakte 't weldra punctum en gedaan met deze karwei.

Dan nog met de rapte een briefke geschreven voor Pater

t'Serarens of ze op de Abdij zo vriendelijk wilden zijn de proeven maar zelf te verbeteren, de saamgeklapte blaadjes in de envelop geschoven en 't pakske in de keuken gedragen.

‘Hier zie, Annet... Doe dat eens seffens naar de post!’

‘Ja, Menheer Pastoor...’

't Was af en 't moest nu ook maar gauw den huize uit. Om nooit ni-meer gedaan te worden!

De pastoor zuchtte opgelucht.

En binst hij, met het hoofd lichtjes voorover en met de vingertoppen in de heupzakskens van zijn toog, door de groen-met-zwart betapijete kamer overentweer wandelde, moest hij er weer een keer aan peinzen hoe het in Godsename mogelijk was geweest zich zelve met 't vijlen en 't slijpen van zo 'n verzinselkens blij te maken, precies of 't heil van hemel en eerde er van afhing. Niet om te begrijpen!

Want de pastoor had zich vroeger aan dat werkske gegeven met ziel en lichaam! En al dachten zijn collega's en de andere mensen hier rond hem dat wel, 't ging bij lange ni van zelf!

Om te beginnen al met 't aldereerste: het beeld van een stemmig, schilderachtig huizeken, van een straathoek met een kapelleken of een scheve lantaarn er aan, een kamer of een palmenbomen hofken, zelfs al was het maar van een simpel, scheefgezonken poortje of een laag, kleingeruit venster! Wat voor moeite kostte het eer dat het klaar en inniglijk te spreken begon! Want hij had rust noch duur of hij moest het met het hart kunnen betasten en bestrelen onder alle lichten van den dag en onder alle wisselingen der seizoenen: 's nachts

met maan er op of 't rosse, verschuivende schijnsel van een verre straatlantaarn, met zwependen regen erover of melkwitte Septembermist, in volle zomerzon of ineengeschrumpeld onder een last van sneeuw, en zo voort, en zo voort!

En dan, als daaruit het figuur was gegroeid dat, met in zijn ziel en in zijn gebaren het mysterieuze leven van die witte contemplerende kamer, van dat wachtende poortje of van het vizioen-verbeidende, palmenhouten hofken, de wereld in moest wandelen, en er in botsing mee kwam zodat het zich slechts met de hulp van hierboven op de been kon houden, Here! wat kopbrekerij had het den pastoor niet gekost om daarmee een vertelselken in malkander te krijgen!

Om niet te spreken van het schrijven zelf: het kiezen, schikken en zetten van de woorden, 't zoeken naar overgangen en zovele andere dingen nog, die hem zo dikwijls 's nachts uit zijnen slaap hadden gehouden!

En waarvoor?... waarvoor?!...

De pastoor bleef staan, stak vragend de magere handen uit en schudde met een diepen zucht, als in pijn, zijn grijs kortharig hoofd heen en weer.

Ja, waarvoor?... waarvoor?...

Hij wist het maar al te goed thans. Kinderspel! Hij had, al ware zijn ziekte tien paart erger geweest, zijnen tijd immers zoveel schoonder kunnen besteden. En wie weet of die ziekte, zonder die nooit ophoudende overgave aan zulke beuzelachtige hersenschimmen, zolang hadde gesleept...

Hij voelde zich weer eens zenuwachtig worden...

Doch al met een keer, verschietend, schokte zijn gebo-

gen gestalte recht en zijn handen pakten naar zijn borst als wilde hij zich zelfven tegenhouden.

‘Waar ben ik nu toch weer mee bezig!’ verweet hij zich zelf.

‘t Kwam allemaal door dat vertellingske! Wat zat het voorbije nog diep in zijn lichaam om zo maar bij ‘t minste los te zinderen!

Stukken van heilige, latijnse spreuken schoten ‘lijk lichtstralen door zijn hoofd: ‘...en gevaarlijk buitenmate is het achterweerts te zien... Weest indachtig de vrouwe van Loth en wilt niet iederen geest ghelooven...’

Binst zijn dunne lippen half-luid een schietgebed prevelden. Temet raapte hij van zijn schrijftafel het antiek, bruinlederen boekske op, dof rood op snee, en dat heette: Sacrum Commercium Beati Francisci cum Domina Paupertate.

Hij sloeg in schone overgave een kruis, zette zijn bonnet op, trok het ene deurvenster open, en lezend wandelde hij langzaam den groenenden pastorijs-hof in die blonk in de jonge zon. Alleen het zien van den in ‘t rood-gedrukten titel boven het eerste kapittelke, haalde de pastoor zijn herte weldadig uit zijn verwarde, grijze stemming omhoog. En met het vorderen van het verhaal van den zaligen Franciscus zijne bruidvaart naar Vrouwe Armoede rees het hoger en gelukkiger steeds... De blij-bottende appel- en perelaars, ‘t fonkelen der paas-bloemen aan de hoeken der paden, de groen-doorregende bezenstruiken, de bleek, de palmenbomentorentjes, ‘t zonk alles bij iederen stap een beetje verder weg.

En eer de pastoor t’ende gekomen was, daar waar het

rootje jonge, goudtakkige populieren den properen lente-hof afsloot, was 't binnen in hem weer eens zo goed ijl en rank en blank geworden, dat zelfs het boekske met zijn verbruind papier en zijn letterkes zwart en rood voor hem verzwonden was...

Hij stapte achter den heilige en zijne gezellen ten hogen, zwaar begaanbaren berg op, hij zag er Vrouwe Armoede in heur gothieke schamelheid verschijnen, hij hoorde de warme menselijke stem van 't Minnestreelke Gods die smeekte, en dan ten leste kwam uit heuren mond het goddelijke wederwoord. Dat vloeide zoetgeklankt en roerde nog dieper dan 't spreken der hoge orgelpijpen onder de consecratie in de mis...

De pastoor wandelde op en wandelde neer en in zijn ziel dauwde de langgehoorde en toch iederen keer weer nieuwe wijsheid neder die Vrouwe Armoede in kleine kapittelkens kond deed: van den Vrede die streed tegen heur, van Vrouwe Vervolginge die heur bijstond, van de Gierigheid die met het masker der Voorzichtigheid en der Voorzorg op heur gezicht de mensen wegtrok van haar...

Hoe diep drong de waarheid van deze woorden in hem! Tot in 't kenneken van zijn wezen! Ze ontroerde hem somwijlen zo dat hij huiverend, met een opgekropte keel en toegenepen ogen staan bleef.

En als dan het zalige Minnestreelke in verrukking voorovervalt en na Gode dank te hebben gezeid, aan Vrouwe Armoede jubelend belijdt hoe 't hem vervoert haar dienstknecht te mogen wezen, dan was dat als gegrepen uit den pastoor zijn eigen herte! 't Werd tot muziek in hem!...

Doch dan begon 't verhaal van het gastmaal van Vrouwe Armoede met de broeders, van het gras dat de tafel was, van de drie broden van gerstezemelen en den schotel koud water waar het brood in te soppen, en zo heel zachtekenen aan week de pastoor zijn schoon vizioen.

En even geleidelijk klopten de dingen van de wereld rond hem terug tegen den pastoor zijn zinnen: de letterkenen zwart en rood in 't boekske dat zijn handen hielden geheven, de zon op zijn gebogen rug, de slag van de vink in de appelenboom, de meikeverreuken van 't jonge loof in de struiken nevens zijn pad, de hele hof ten leste met zijn kleuren en geuren.

De pastoor begreep...

Hij liet langzaam het boekske zakken, bleef na enige stappen staan. Hij hief het mager gezicht omhoog en zijn smalle ogen met den diepen glimlach stonden een wijle op de schoon gesnoeide vruchtbomen en op den proper gespitten grond er onder, op de platgeklopte groentebedden overspannen met witten katoendraad en de spiegelende glazen bakken waarin hij de radijskenen, de pekens en den melksalaad al dik wist.

Ja, Koster Gommaar kende goed den hovenierstiel, maar hier was het geen plaats om zijn gastmaal te geven, bijlange niet!

En al even weinig in de pastorie zelf die ginder boven de hofbomen heuren witten, met dikken druivelaar bekronkelden achtergevel omhoog spitste tegen de blauwe lentelucht...

Steenstil stond de pastoor.

Heel ver was dat weg nu uit zijn leven: deze hof, het huis en ook het zoete Begijnhof dat er, achter den wit-

ten tuinmuur met de roos-bloezemende kerselaars ertegen, zijn trap- en puntgevelkens kartelde ommendom de klimop begroeide kerk met het open torenke! Zo ver als het buiten hem lag bijkans, toen hij, als jong seminarist, op zijn knieën God bad om hem pastoor te maken ievers in een uitgehongerd heidedorpke van leem en stro, ver en vergeten van alles...

Dat heidedorpke van zijn dromen!

Hoe had hij, tijdens zijn vacaties, in die jaren toen hij zijnen toog nog niet aan had, de Kempen afgeketst op zoek naar 't allerarmste 't eerste en hoe had hij er enkelen, zoals ze daar lagen schraal en armtierig te midden van groen-beriete vennen, witte, kale duinen, en donkere mastebossen, in 't herte gedragen!

't Pakte den pastoor, terug te peinzen aan die dagen toen zijn leven één lange paternoster was van kleine en grote offers die geen mens, zelfs zijn moeder niet, kende noch vermoedde!

En hij wist niet hoe het kwam, maar hij voelde het, - zo duidelijk als hij den blijden, rappen klop van zijn bloed voelde tikken in zijn slapen, - dien verholten, schonen droom die toen niet zijn en mocht, hij zou in vervulling gaan thans, en hij zou haar ten gastmaal kunnen verzoeken, Vrouwe Armoede!...

Het dorpke

God! wat was het toch allemaal wonderbaar verlopen deze laatste weken!

Nu de Pastoor, met in zijn keel nog den krop van 't pakkend afscheid van het Begijnhofvolkske, zo alleen in de koets zat die hem, op dezen van regen en wind doorzweepten Bamismorgen, door de verlaten landen naar het dorpke van zijn verlangen reed, moest hij er nog eens aan terugpeinzen.

Eerstens dat bezoek van Pater Denijs uit de Kluis. Sedert maanden en maanden had die zich op de pastorie niet meer laten zien. En zo helemaal op 't onverwachts komt hij binnengewandeld, drinkt een romer wijn en rookt een sigaar, vertelt wat nieuws over kerken en kloosters en pastoors uit de gebuurte en begint ten leste het verhaal van dat straatarm, afgelegen Kempens dorpke en van zijn ouden, versleten pastoor die niet meer voort en kon en zijn pensioen ging nemen.

Daarop 's anderen daags bij 't opstaan, die ongewone, heldere kordaatheid in hem, zodat hij seffens na zijn misse, door den witten melksmoor die het herfstlandschap toewatte, te voet naar Mechelen was gemarsjeerd en er in 't Bisdom zijn nederige wenssen was gaan openleggen.

En dan, geen veertien dagen later, de grote brief met den herdershoed in den linkerhoek en op den rug de vijf grote, rode lakzegels met het bisschoppelijk wapen er in!

Op zijn knieën was hij toen neergezonken en overlopend van dankbare ontroering had zijn ziel een Te

Deum laudamus gezongen, zo innig 'lijk het nog nooit was gebeurd!

Maar Here! 't was toen ook wat te zeggen geweest op 't Begijnhof!

Moeder-Overste, koster Gommaar, Begijntje Portieres, de Moeder van 't Convent en die van de Fermerij, de begijntjes, marollen, noviskes, oude juffrouwen en pekens van 't Hof, en mensen van in de stad ook al, waren met opengeslagen armen en verschrikte gezichten de pastorie komen binnenvallen. Langs de voordeur kwamen ze, langs 't zijdeurke nevens de keuken en door het ronde poortje vanachter in den hof dat uitgaf op den Kalvarieberg, en 't zinderde nu nog in den Pastoor zijn oren verward dooreen als een klaaglitanie:

‘Da' gij nu weg wilt van ons!... En ge waart just zo goed ter been!... En nog drij jaarkes en 't was uwen zilveren jubilee van Begijnhofpastoor geweest!... Wa' gaan we beginnen zonder u!... Zonder uw preken waar heel de stad zo geerne komt naar luisteren!... Ze waren toch zo schoon, besonders in den lesten tijd!... En wie zal er ons processie ineen steken, iederen keer iets nieuw! En 't Margritjesfeest met de keerskens en de liekes en de rondedansen!... En altijd die schoon' dingen verzinnen voor de feesten bij de Marollekes, voor de hoogdagen, voor de besteken en de professingen!... En wie zal er dan over ons schoon hof nog vertelselkes schrijven in 't Weekblad!...’

Zowaar Mijnheer Dokter ook al was op zijnen poot komen spelen: dat het roekeloos en vermetel was en Onzen-Lieven-Heer zijn ogen uitsteken wat hij peinsde te kunnen met zijn voor vijf centiemen teruggewonnen

levenskracht; dat hij, de dokter, naar Mechelen zou gaan om er een stokske vóór te steken; dat ze hem voor genen waarom konden of wilden missen hier in Lier, enz. enz. Om niet te spreken van Annet, met wie er bijkans geen huis meer te houden was!

En niet dien enen dag kwamen ze zo aan den Pastoor zijn herte trekken, maar alle de dagen daarop. Waar hij maar een tipke van zijnen neus liet zien, schoven er sito menskes aan en ieder op zijn manier sloeg aan 't jeremiassen en smeekte hem het niet te doen. Tot zelfs de boer van de *Waterschrans* en ook die van het *Berdenhuis* waren bij een van zijn Nethedijk-wandelingen dweers door de beemden naar hem toe komen gelopen om t'horen dat het toch zekers ni-waar en was wat er verteld wierd!

Daaraan had de Pastoor zich bijlange niet verwacht.

En nog minder dat hij zelf daar dan iederen keer zou gestaan hebben met de keel toegenepen en tranen in zijn ogen! Hij die dacht, na al deze maanden van gebed en stille verstervingen, boven de gemakkelijke, zoete vroomheid van het Hof en zijn menskes gerezen te zijn, met hoevele draden zat hij nog aan alles vast! Om nog te gaan twijfelen!

Maar 't was niet goed daar nu nog veel aan te peinzen, vond de Pastoor. Dat stuk van zijn leven was voorbij thans, en bleef voorbij. En om het uit zijn denken te weren en zich voor te bereiden op het andere dat nu komen ging, trok hij zijn paternoster uit zijn zak, liet het hoofd even zakken en begon vol overgave te bidden...

't Was een aandoenlijk moment toen, na den noen, de

koetsier zijn twee vosse paarden van den rechten, met canadas bezoomden steenweg af-toomde, een donker, zoevend mastenboske in, en daar dan, na een korte rit, het kale, vlakke land van zijn hope opensloeg.

De Pastoor kwam er ontroerd van recht.

Daar was ze weer, na zovele jaren, de wijde hei met heur ruige barmen van zwart-uitgebrande brem, heur eenzaam-verspreide, ascetische jeneverstruiken en 't witte rillen hier en daar van heur berkeboomkens. En dubbel schoon en ontheven leek ze hem in heur najaarse kleureloosheid, onder de ritselende regensluiers die de jagende, donkerblauwe bamiswolken er overheen sleepten.

Al hotste en botste de koets nog zó in dezen zandweg vol putten en gaten, zodat hij zich moest vasthouden aan de zomen der kussens, de Pastoor zijn ziele zong.

Zijn jonge jaren, toen hij met de Fioretti onder den arm en 't gezicht ten hemel, dwepend door de hei zwierf, hij voelde ze weer zo nabij alsof het pas van gisteren geleden was.

En precies 'lijk toen zag hij tussen de zwart-groene jeneverstruiken den schonen heilige weer vizioenen in zijn bruine, verhakkelde en verrafelde pij; hij zag zijn bedoornde, bloedbekladde voeten, zijn opene handen met de bloed-druipende nagelwonden en uit het holle der punt-kap straalde hem tegen het geestelijk-verrukte lichten van zijn wit-uitgemergeld gezicht.

De Pastoor huiverde er van.

En niet alleen Sinte-Franciscus zag hij daar, maar 't hele franciskaanse legerke verdichtte zich: Broeder Bernardus, Sinte Clara, Sinte Antonius, Broeder Johan-

nes en Broeder Juniper, en nog en nog. En 't wondere gebeuren waarvan de Blommekes spreken: zijn preek tot de rovers, zijn vermaning tegen den wolf, zijn lofzang aan de vogelkens, de verschijning van Ons'-Heer-op-'t Kruis, alle zijn verstervingen, sacrificies en boetedoeningen, 't éne vóór en 't andere na kwamen primitief de hei beleven.

Al die vervoeringen van toen, die de Pastoor's ziel in lichten, witten brand zetten, daar waren ze terug!

En des te dieper ontroerden ze hem, want nu ging eindelijk werkelijkheid worden waarnaar hij in die dagen zo verterend-hevig naar verlangde: aldoor dicht bij God te zijn zonder maar een schaduwke van de wereld er tussen in, en bij de allerarmste onder zijn medemensen in dienst te gaan, hun helpen hun armoe op te heffen en te dragen als een zegening van den hemel!

Ginder verre waar hij, achter het lage, staal-blauwe blinken van twee vennen een wit-gekalkt toreken zag schimmen met er rond de nederige troppeling van strooien bultdaken en wat zwart wintergeboomte, daar wachtte dat op hem! En 't speet den Pastoor maar één ding: dat hij uit de koets niet springen kon en er zingende en biddende te voet naar toe lopen!

Ach! de Pastoor zijn dorpke!

't Deed zo goed te voelen dat hij hier op zijn plaats was!

Het lage, blauw-gekalkte kerkske met zijn brokkelig, kort toreken, het kerkhof dat tussen wat jeneverstruiken enige scheve, zwarte kruiskens liet zien, het bemoste kastmoleken op zijn balken stoel, de hofkens, de bomen,

en bovenal die piepenhollekens van huizen die, onder den wegenden last van hun rieten dak, slechts met moeite en als tegen hun zin hun vier muurkens boven de aarde hielden, hoe goed verstond hij dat alles! Alsof hij al jaar en dag hier was, alsof hij nooit van zijn leven ievers anders was geweest!

't Was nu niet meer nodig - 'lijk hij 't gewoon was te doen voor zijn vertelselkens - al deze dingen in zich te laten bezinken en ze daar dan precieus te koesteren, tot er zich een menselijke gedaante had uitgepuurd die er taal aan zou geven.

De stille, gebogen mensen met de ronde ruggen en de moede, naar de aarde hangende gezichten, die hij stom en zwijgzaam tussen die scheefgezonden, klein-gevensterde hutten wroeten en slameuren zag, voor wie hij in zijn naakte, kille kerkske zijn diensten deed, die spraken al luide genoeg tot den Pastoor zijn hart.

Hij zag en voelde het wel aan alles, 't zou zwaar werken worden om hunne ziel uit die loden armoe een beetje op te trekken, om hun moede ogen naar boven te doen kijken. Al even zwaar, en zwaarder nog misschien, als hun eigen zwoegend labeuren was om uit dit dorre, stuivende zand de kleine bete broods en het teilken aardappelen voor alle dagen te winnen.

Maar, al moest dat nog tien keren erger zijn, hij zou trouw blijven vóórgaan en volhouden. En 't kon niet anders of, door de voorspraak van Sinte-Franciscus, zou God er wel iets van laten gedijen!

Een ding slechts deed den Pastoor zo af en toe eens bezorgd opzij kijken, en dat was Annet.

De eerste veertien dagen had het hem geleken of ze 't

hier wel gewoon zou worden. Ze was al seffens goei' kennis met de vrouw van den koster en ook met de twee nonnekens die in een boerenhuis met een wit muurken er rond de meiskesschool hielden.

Maar dan, zo al met een keer, op een morgen dat hij in zijn werkkamer te mediteren zat, was ze komen binnengesleift, grommelend om de stoof die niet wilde trekken en toen had ze temet een klaaglitanie afgebibberd op de pastorij, die wel zonder ende leek te worden.

God! zo 'n pastorij zonder boven, en met stro er op! Overal, tot in de slaapkamers toe, die zó kille plaveien nog te slecht voor een washuis! Alle muren van witte boebelkalk, plafonds van geteerde balken en planken, en zo laag als in een huizeke op een schip, deuren die geen van allen sloten, vensterkens amper groot genoeg voor één gezicht, en wat nog allemaal niet! Nog juist een mesthoop was er te kort, jeremieerde ze, een berdene kot voor varkens en hier, waar de werkkamer was, een stal voor een geit of een koeike. Dan was 't compleet geweest, precies hetzelfde 'lijk al de rest!

De Pastoor was toen verschietend rechtgekomen van achter zijn schrijftafel.

Dat het nu juist over zijn pastorij was dat ze zulke lamentatie aansloeg! En hij die er den hemel voor dankte dat ze niets beter was dan de andere huizen. En meer nog, die dat alles gerne had willen missen en tevredener ware geweest met een vloer van gestampte klei, een zwart-gerookt plafond en daar waar zijn stoof stond te ronken een open, beroeten heerd met een smorend turfvuurken er in!

De Pastoor had diep gezocht, en meegevoerd door zijn

meewarigheid had hij heur schuchter toegesproken: dat ze tegen heur goesting niet blijven moest, dat ze gerust terug naar 't Begijnhof kon als ze dat wilde, hij zou voor een huizeken zorgen en werk en alles.

Doch, 't was daarop wat te zeggen geweest met Annet. Ze was in een schreeuw geschoten, had gehuild: 'Nu willen ze mij hier weg!... Wat moet ik nu beginnen!...' en met de handen vóór 't gezicht snikkend en kreunend 't en kon niet meer was ze terug naar heur keuken gewankeld...

Sindsdien, als ze weer eens tegen 't dees of 't gindse te boefelen begon, zei de Pastoor maar liever niets meer. Al had hij heur nog zo geerne tot een beetje inzicht gebracht, er rilde steeds danige vrees in hem dat hij het met woorden nog erger zou maken.

Was het niet de zorg voor Annet-zelf geweest, God! ze had gerust den helen dag mogen grommelen. Hij mocht toch ook zijn kruiske hebben, vond hij, een echt en voor hem alleen, hij die de andere mensen wilde leren om blijzaam hun lasten te dragen.

Want ach! 't was nog zo weinig wat daarmee op zijn schouders wierd geleid, iets om er beschaamd voor te zijn, een pluimke, in vergelijking met wat de mensen hier rond hem, door hun dagen hadden te slepen.

De Pastoor moest maar even zijn gedachten laten varen 't was gelijk in welk der zeven-en-vijftig lemen huizekens van zijn parochie: van bij 't burgemeesterken met zijn houten stokbeen die achter zijn bestoft vensterke, moeilijk en zwetend aan 't blokkenboren stond, tot ginder in dat berdene kot op de hei waar Tisten de scheper 's nachts zijn onderkomen zocht, om zich de

minste onder de minsten te voelen en in deemoed zijn hoofd te buigen.

En dan wist hij bij lange nog alles niet! Iederen dag liet hem weer zoveel ongekende ellende ontdekken. Hij moest er niet naar zoeken, van alle kanten kwam het naar hem toe, zonder ooit stil te staan.

Wat zat er al niet aan leed samengedoornd in die enige oude, onder den last van 't labeur scheef-en-krom-geknoeste gestalten die iederen morgen in het naakte, gewelfloze kerkske over hun stoelke kwamen hangen om zijn zevenurenmiske bij te wonen. Hoe arm en droef bultten ze daar en ginder in het schuchtere, dunne licht der drie ronde raamkens, met boven hen de mysterieuze dreiging van het donkere balken-dakgebinte! Zou hij ooit heel en gans beseffen wat het was daar te zitten 'lijk het stokmagere Mieke Koks, verbergend onder de diep neergetrokken kap van heuren blauw-katoenen mantel, heur door den vretenden-wolf weggeknaagd gezicht, 'lijk het blaasbalghijgende, dempige Manuske met zijnen énen arm, 'lijk Vaârken Alks wiens etterende ogen altijd zo 'n pijn deden, dat zijn oud gezicht er klein-ineen van getrokken stond, 'lijk Lodden met zijn krukken, en wie daar nog allemaal was!

Wat was er over hun arme hoofden niet heengegaan! Ziekten zonder ende, sterfgevallen, storm, hagel en vorst over hun magere velden en de plaag in hun stallekens, honger en kou, en altijd maar labeuren zonder opzien, genoeg om over ieder een boek Job te schrijven! En nooit geen morren, geen opstand. Alleen wat ingehouden snikken, wat zuchten...

En al de anderen, die 's werkendaags genen tijd hadden

om naar zijn misken te komen, die vóór dag en dauw in hun hutten en stallen en op hun velden reeds aan 't zwoegen en slaven waren, over wier gebogen koppen hij slechts 's Zondags en op hoogdagen na den Kyrie een innig Dominus vobiscum kon doen ruisen, hun wachtte immers precies hetzelfde, ten minste als Ons-Heer ze vóór dien tijd niet tot zich wenkte.

De Pastoor wist thans zo goed welke namen hij bij den *Canon* in zijn *Memento Domine* in te lassen had. Allemaal moesten ze hunnen toer hebben tot de vier borelingskens toe die hij sedert zijn komst alhier had mogen dopen.

Hij bad dan wel voor hunne zaligheid en hun eeuwig heil, doch dat was iets waaraan hij niet twifelen kon. Al die kruisen op hun arme, afhangende schouders, ze zegden hem genoeg hoe geerne God hen zag! Als er nu nog een beetje vreugde in hun herte en een lach op hun gezicht helderde, en dat juist dààrom!...

Als dat mogelijk kon zijn!... als hij dat bewerken mocht!

En avond aan avond, om die genade, ontstak de Pastoor de gewijde keersen die op zijn gothiek kastje weerszijden van zijn bruin Sinte-Franciscus-beeld uit koperen kandelaars rankten, en op zijn knieën bad hij zijnen groten heilige om voorspraak daarvoor bij God...

De oorlog

Dien Maandagmorgen, toen de Pastoor op school kwam voor zijn catechismusles, was Meester Lindekens er sito over begonnen. Zijn lang, perkamenten gezicht was eens zo lang van zorg en angst, en hij schudde zijn geraamtige handen nevens den kop binst zijn lijze, haperende stem bevend sprak:

‘Mijnheer Pastoor, 't en deugt ni'... 't zit ni proper... De gazet staat er vol van... 't Wordt oorlog... precies 't zelfde als in '70... 'k Rappelleer me dat nog goed... Als ze nu ni' aan 't vechten gaan, dan weet ik er niks meer van... Ge moet het zelf maar eens lezen...’

En op zijn doorzakkende knieën was hij door een zijdeurke naar zijn huiskamer gesloft, om seffens daarop met een pak dagbladen terug te komen die hij op het lessenaarke neerlei.

‘Hier zie... Ge zult het zelf wel zien...’ Meester Lindekens was de enige op 't dorpke die gazetten kreeg. 's Zaterdag als de facteur met zijnen ransel en zijnen vorkstok door 't dorp kwam gebeend om weinig te brengen en nog minder mee te nemen, was er altijd een week ‘*Gazetten van Antwerpen*’ bij voor hem die hij dan 's avonds met voorhoofdrimpelende aandacht bestudeerde. 's Zondags na de hoogmis vertelde hij er ‘*In den Enge!*’ het zijne van verder aan de mannemensen die daar hun kapperken gersten kwamen drinken, en 's Maandags was er dan ook iets voor Mijnheer Pastoor van bij.

Maar thans, precies 'lijk iedere week, hoe zwaarwichtig ook voorgedragen, 't was slechts met een half-oor dat Mijnheer Pastoor luisterde. Dat gazetten-nieuws, 't was

zó ver! En precies 'lijk anders, eer het morgengebed dat hij samen met de jongskens bad was beëindigd, was het heel en gans uit zijn hoofd. Zelfs de gazetten vóór hem waren hem gans ontgaan, zó weg was hij toen hij na zijn verhaal van den Barmhartigen Samaritaan, de school verliet... Doch, toen twee dagen daarop, Koster Machiel hem opgewonden in zijnen hof kwam achterna gelopen om hem te wijzen naar den ruiter die van ginder heel ver, waar de peers en wit-bekladde hei blauwig vervloot, naar hier kwam aangesprongen, en hij, na een wijle gespannen turen al over zijn haag, aan 't wippen van een karabijn en den vorm van den kepi, warelijk een gendarm verkende, toen waren de Meester zijn woorden hem terug in 't hoofd geschoten.

‘Oorlog?’ had hij gefluisterd en hij was koud geworden tot in 't merg van zijn beenderen...

En al viel er van den Pastoor zijn hert een steen zo zwaar dat hij luidop: God zij geloofd! zuchtte, toen de koster een kwartierke later aangelopen kwam met het nieuws dat het bijlange nog zo ver niet was, toch pakte hem asembeklemmend het nieuws van de bij 't burgemeesterken gebrachte mobilisatiebiljetten voor Gusten uit den Engel, Nelis Voets, Henke Casteels en Balte van den Mulder. Overmorgen al moesten ze binnen zijn!...

Zo geerne ware hij meegegaan met den koster die 't latten hofpoortje al weer uit was en nevens 't witte kerkhofmuurke terug naar het troepke mensen liep dat ginder met ronde ruggen vóór de schooldeur samendrumde.

Hij zag in gepeinzen Nelis en Henke, en Gusten en

Balten daar al staan met dat biljet in de hand, stomverslagen, niet wetend wat te denken, en een wordeken troost zou misschien goed doen.

Maar wat moest hij zeggen, hij die zelf niets begreep van dees hele doening? Was er nu een windhoos hun huizeke uit malkaar komen wringen of stond het in laaiende vlam, had de hagel hun mager oogstken kapot gegeseld of was er zo plots iets anders op hen gevallen, plagen, ziekten, dood, hij had wel geweten hoe te spreken tot hun hart!

Maar déés!

En zuchtend, met een gezicht dat droef neerzonk, keerde de Pastoor zich van het hofpoortje weg en wandelde peinzend zijnen hof in.

Ach! die soldaterij! Nooit van zijn leven had hij 't er mee opgehad! Nu nog veel minder dan vroeger!

Was het allemaal al niet erg genoeg, dat de mensen er zélf nog van die plagen moesten bij verzinnen 'lijk kazernen met hunnen nasleep van zonde en verdriet!

Hij kon er niet aan doen, maar heel triestige dingen, waaraan hij sedert lang niet meer gedacht en had kwamen zijn hart beroeren: Zijn jongste broer gestorven bij den troep, een kozijn die gedeserteerd was en waarvan ze nooit geen wordeken meer hoorden, vrienden en kennissen die er van teruggekomen waren verwilderd 't en kon niet erger, dat alles verwarde Mijnheer Pastoor zijn hoofd meer en meer.

't Gedachte aan Sinte Franciscus en wat hij deed toen Keizer Otto met zijnen tralaliere door Italië naar Rome trok om zich te laten kronen, en dan de verschrikte heilige zijn vlucht weg van het losgebroken kruisvaarders-

leger in Damiate, haalde hem ten leste een beetje uit zijn wrevelige stemming.

Spijtig, zo iets ging tegenwoordig wel niet meer. Daar waren immers seffens de gendarmen en de gevangenen om een mens wat anders te leren. Maar daar moesten we toch terug naar toe, besloot hij verders.

't Was waar en 't bleef waar wat die Franse schrijver, wiens naam hij vergeten was, in een soort respondeerboekske geschreven had omtrent het evangeliewoord: 'Geef Gode wat Gode en den keizer wat den keizer toekomt'.

- Wat komt Gode toe? Alles. - En den keizer? De rest. Dit en nog veel meer bepeinsde Mijnheer Pastoor en stillekensaan alzo zonder dat hij 't wist vloeide zijn hart vol gal en bitterheid.

Ach! de 'wereld', om opstandig te worden was het!... 't Plotse gedacht aan Gusten en Balten, en erger nog, aan Nelis en Henke die een huishouden met kleine kinderen achterlieten, trok hem echter met een schok uit zijn verwarrend duizeneren wakker.

Mijnheer Pastoor werd bang van zich zelve. Moest hij met zulke wijsheid naar die mensen toe? Zou hij hun stenen geven in plaats van brood? En als vervaard van zich zelf, trok hij rap zijn paternoster uit den zak van zijn toog, kuste innig het koperen kruisteken er van, sloeg een kruis en begon te bidden, veel en lang.

En zachtekensaan, al doende zo en wandelend overentweer langs de thuyahaag die zijn hof omgroende, werd het hem duidelijk wat hij en wat alleman thans doen moest: bidden, en nog bidden...

Hij voelde het zo diep, 't zou anders niet mogelijk zijn

voor een mens, zich zelve recht te houden in 't gevaar dat boven hun hoofden donker samenwolke.

Bij wie hij ook kwam en wat ze hem ook al vragen kwamen, 't was en 't bleef hetzelfde waarnaar Mijnheer Pastoor de angstige zielen verwees: 't gebed. Want och arme! al dat gesemmel waar Meester Lindekens opgewonden-gewichtig van huizeken naar huizeken mee slefte, waarmee hij de mensen aanklampte: dat er nooit ofte nooit van vechten sprake kon zijn, dat het maar alleen te doen was om aan de grens te gaan liggen, dat het Frankrijk en Duitsland waren, en niet wij, die samen gingen worstelen, en zo honderd dingen meer waar nog d' helft niet van verstaan werd, 't verwarde hun arme koppen meer en meer immers! Hij moest er niet meer over napeinzen zelfs: aan de soldaterij die met heur loense streken weer zielen in heur strikken aan 't aanhalen was, veranderde dat geen zierke. Dat zouden de verhevenste bespiegelingen niet vermogen, zelfs al waren ze door Ruusbroeck te woord gebracht, laat staan Meester Lindekens zijn uiteenzettingen. Hij herhaalde het honderd keren voor zich zelf: hier was voor ons menskens maar één ding te doen: dicht bij God te blijven. En daarvoor bestond maar één weg: 't gebed! Bij zijn herderlijk bezoek in de huizekens van de getroffenen zei Mijnheer Pastoor het, en den morgen van hun vertrek, na het miske ter hunner intentie opgedragen, en alwaar hij ze nog eens samen met het hele dorp gelaten zag neergekniel, herhaalde hij het nog eens plechtig-ontroerd van aan 't altaar, waarna hij zijn zegen over de neerbuigende hoofden liet gaan...

En God-zij-geloofd! 't was niet voor niet gezegd!

't Afscheid aan den voet van het molenheuvelken, was van een schone, pakkende ingetogenheid als iets op een oude schilderij, als iets in een gedicht. Heel het dorp, mannen en vrouwen, oudjes en kleine kinderen, 't was er alles saamgestroomd met vooraan de familie, het houtbeend burgemeesterken, de koster, Meester Lindekens, de twee nonnekens en Mijnheer Pastoor zelf. Geen nutteloos wordeken was er gezegd; alleen een handdruk, een malkander diep en ernstig in de ogen kijken en met een ontroerd tot-weerziens de belofte van veel te bidden. En dan, na 't vertrek, terwijl alle gezichten sterrelings het blauw-gekielde troepken nakeken dat de bloeiende hei instapte, begeleid door enige jonge mannen die 't uitgeleide zouden doen tot op den steenweg, het stille, ingehouden snikken van Henke en Nelis hun vrouwen die zich afwendden en alover hun borelingske slapend in hun linkerarm, den tip van hun blauwen voorschoot voor 't wenend gezicht brachten...

En niet alleen die moment was van ontroerende wijding, maar den helen dag hing er een heilige stemming over het dorpke, schoner dan Pasen en Kerstmis te samen, alsof er ievers in een van die arme, witte huizekens, zich een wonder-gebeuren aan 't voorbereiden was. Geen ogenblik was het kerkske leeg.

En tot Mijnheer Pastoor zijn blijde verwondering, - toen na 't kleppen van den Angelus, Machiel de ronde, groene kerkepoort sloot, trokken de mensen zwijgzaam af naar hun twee dorpskapellekens, - 't ene hing achter den molen, in een boske van tien, twaalf oude dennen aan een boomstam, en 't ander stond op een staak

in de hei halverwege de schaapskooi, - ontstaken kaarsen aan den voet er van en bleven er geknield hun paternosters lezen tot de nacht kwam...

Zoals die dag was geweest, doorgeurd van heiligheid, zo was de dag nadien ook en alle de dezen die kwamen daarna.

De Pastoor wist warelijk niet hoe hij God bedanken moest voor deze genade.

Was dit nog hetzelfde dorpke met de angstige, in den grond wegkruipende grauwe huizekens en de donkere naar de eerde gebroken gestalten?

Alles was zo helemaal anders geworden voor de ziel, niet te verkennen bijkans, vond hij. 't Was of thans, van onder de lage euzing, de stille glans van een glimlach uit het smalle, kleingevensterde wit der gevels straalde, of de mensen rechter liepen en 't werk in hun hofkens lichter van de hand ging, of alle geluid: het tampen van 't klokske, 't kindergeroep, 't bleten van een geitje of een hond die baste, tot het gerinkel van den koster zijn winkelbel toe, een anderen, diep-sprekenden toon had zoals dat soms gebeurde op schone herfstavonden. Zelfs Annet en Meester Lindekens leken hem zoveel rustiger en vrediger geworden.

Maar 't schoonste en verheffendste waren en bleven die twee kranskes van biddende gestalten, in den blauwen zomeravond donker neergeknield rond hun kaarshofkens die gouden bloeiden ter ere van hunne Onze-Lieve-Vrouw-van-de-Dennen en Onze-Lieve-Vrouw-op-den-Staak. Hoe zielsverrukkend was het daar mede neer te knielen, eenvoudig 'lijk de eenvoudigste en simpelste onder hen, en 'lijk zij met wat licht op de saamgevin-

gerde handen en op 't neergebogen gezicht, zijn gebed mee te laten opgaan. 't Kwam hem dan voor of God alles wat hier uit de herten welde 'lijk een regenboog van ziel alover de nachtelijke hei, bossen, velden, dorpen en steden, door de bestemde ruimte boog en liet neerdauwen in Gusten en Balten, Nelis en Henke.

't Nieuws dat de facteur met zijn naar petrol-riekend pakske '*Gazetten van Antwerpen*' dien Zaterdag in de school afgaf, 't leek wel dat Meester Lindekens er ook het ijdele van voelde. Hij die verleden week nog zo 'n aanslag maken kon, en al waren de laatste berichten op zichzelf nog zo bangmakend - de Duitsers hoopten soldaten en nog soldaten, paarden, kanonnen en wat allemaal niet, te samen tegen de grens bij Luik, - 't was thans bijkans als tegen goesting dat hij er zijn woorden aan versleet, precies of hij onbewust schrik had er dezen schonen, guldenen vrede mee te breken.

Even kwam er toch wel angst in den Pastoor zijn keel nijpen. Dat was die nacht toen hij, ontwakend door hij wist niet wat dof geronk, bij nader, asemloos luisteren daarin een ongelijk golvend gedonder verkende dat daar ievers, den zuidkant uit, aan 't rollen en rommelen was en zonder genade aan 't rollen en rommelen bleef. En beklemmender werd het nog toen hij 's morgens, bij 't eerste buitenkomen, daar zo plots een troepke gespeervlagde lanciers door 't dorpke zag stuiven die tot de enkele schaarse gestalten in de lochtings riepen dat de Duitsers in 't land waren gevallen, dat het oorlog was!

Doch dat veranderde niet veel. Nog voller stroomde het kerkske, het gepaternoster der kranskes aan den voet

der goudbekeersde Lieve-Vrouw-kapellekens rekte zich nog dieper de blauwe zomernachten in die doorschokt bleven van het verre kanongedormmel, en ter voortzetting van het gebed lieten 's nachts alle vensterkens het pinken van oliepitjes zien op de schapraai waar men een heiligenbeeld kon vermoeden.

En niet alleen maar voor de eigene vier lieten ze hun gebeden omhoog wellen, maar nederig werden ze Gode aangeboden voor alle zielen die thans geraakten in nood. En zo, tot dubbele vreugde van Mijnheer Pastoor, bleef het ondanks alle verschrikkingen die in de dagen daarop over het dorpje heenwervelden.

En dat waren bijlange geen dingen om mee te lachen! Van 's morgens tot 's avonds en 's nachts ook al nu eens uit dezen hoek van den horizon en geen twee uur later weer uit een ander gat, kwamen troepkes bezweet en grijs-bestoven paardevolk als razend in een draaiende wolk van stof, aangevlogen en schoten met zo 'n rap, verveerlijk hoefgebonk, gerinkel en gesnuif tussen de huizekens door dat men er verschrikt zijn hert bij vasthield, om daarna alover de paars-rillende hei weer weg te smelten in den blauwen horizon. Nu eens waren 't lanciers, dan jagers en een enkelen keer gendarmen, en op 't laatst waren het ook vreemde, nooit geziene soldaten in 't dof-grijs, met zwarte banden over de borst, met knielaarzen aan en lage haren mutsen waarop enkelen geloofden een blinkend doodskoppeke te hebben gezien. Waren die nu in plaats van door die blekkende Augustuszon komen aanzetten, onder een huilenden heistorm van lage, donker-blauw ballende wolken waar doorheen bliksemhaken kraakten, 't was om er op te

zweren dat de Wilde Jager met zijn aanhang over de hei gierde!

En aldoor woester en razender werd dat jagen, besonders nadat ginder ver in de hei gendarmen al schietend een troepke doodskopmutsen hadden achterna gezet, waarna Tisten de scheper ontdaan bij 't burgemeesterken was komen binnenlopen hijgend dat er onder de vier witte berken, een paar boogscheuten voorbij zijn schaapskot, het lijk lag van een vreemden soldaat.

Nog dikwijls was datzelfde gebeurd nadien. Nu waren het dezen die, achtervolgd door 't zwepend geknal van karabijnen, met gevoerden toom en plat over den nek der langgerokken paarden vluchtten, dan weer de anderen. Paarden stortten neer, mannen sloegen armwiegend uit 't zadel, en van 't dorpke kon men dan uit de purperen struikhei de lijken gaan oprapen om ze onder klokgelui en latijnse gebeden van Mijnheer Pastoor tegen en den witten kerkmuur te begraven.

Dat was alles wel van een niet te noemen triestigheid, maar 't schokte bijlange toch zo diep niet als zo 'n hoopke kapotte vluchtelingen die met hondekarrekens waarop ze geredde plunderkens, kleine kinderen of oudjes meevoerden, van uit den zuidkant begonnen aangezeuld te komen. Zo zonder dak noch kluis op den dool te zijn, om, na een beetje rust en een mond gekregen eten, zo maar op den wilden bof verder te trekken, naar 't noorden toe, waar ze dat eeuwig kanon niet meer zouden horen!

En God! Wat die met een nog van schrik bevende stem en grote ontzette ogen vertelden van den Duits, van zijn niets en niemand sparende moorden, branden, plun-

deren en andere beestigheden, te grauwelijk om te vernoemen, 't was om een mens naar zijn kop te doen grijpen van angst! Had God zich dan van het mensdom afgekeerd? Waren al de duvels uit de hel losgebrouwen en zou uit dat zondengewoel de Antikrist gaan verschijnen? Gelukkig dat er uit dien vloed van vertwijfelingzaaiende verhalen af en toe nog iets opdook getuigend dat God zijn hand toch nog werkzaam bleef in heel dat verschrikkelijk gebeuren.

Want van wat sprak het anders, 't geval van dien Duitsen kapitein die, bezeten door den duivel, kost wat kost zijn paard wou stallen in 't heiligdom van Scherpenheuvel, doch op den moment dat hij te peerd over den drempel schreed tussen de op mirakuleuze wijze bliksem-snel toebonzende poortvleugels verpletterd werd? En dat van dat arm piotje dat te Haelen, aldoor biddend: Moeder Gods, sta mij bij! uit een regen van kogels ontkwam op een velo die achteraf zonder ketting bleek te zijn en met niet te tellen gaten in zijn banden; van dien vromen kanonnier die 's avonds na een heet gevecht in zijn schapulier vijf kogels steken vond; van dat stenen Lieve-Vrouw-kapelleken waarvoor een moeder te lezen zat en waarop de kartetsen afbotsten als waren het kaatseballen geweest en zo enige andere wondere voorvallen nog. Spijtig dat ze niet meer van deze dingen meebrachten, vond Mijnheer Pastoor, maar steeds van dat donkere, vertroebelende andere. En hoe zijn hart ook overliep van meewarigheid in hun lot, hoe gaarne hij zijn pastorij ook openstelde voor hun dompelenden nood, toch neep er bij ieder aankomend stoetje moede, hopeloze mizerie weer schrik in zijn keel. Want

wie zei hem of ze daarmee zo stillekensaan het schone Godsvertrouwen niet doofden dat 'lijk een wit-gulden vlam in de ziel van zijn eigen mensen lichtte!

Dat was een vraag die na die dagen van subtiel, geestelijk leven in God, steeds zwaarder en zwaarder op den Pastoor begon te wegen, en hoe innig bad hij niet, vastte en deed nog meer boetveerdigheid dan hij 't gewoon was, om die vlam te mogen behouden!

En niet alleen uit vrees voor de neertrekkende vluchteling-verhalen, maar honderd keren meer nog voor die gruwelijkheden zelf die tastbaar over zijn dorpke zouden kunnen neerploffen. 't Kon niet anders of 't was ermee gedaan dan!

't Kanongebulder dat langzamerhand naderbij zwenkte bracht hem zo in spanning dat hij er ten leste niet meer van slapen kon.

En alzo, toen Mijnheer Pastoor na een nacht van buitenmatig gedreun en geschok, bij 't eerste ochtendklaren zijnen hof insloop om over de haag eens de hei in te kijken en zijn oog daarginder aan den zuidkant dat gewemel gewaar werd van oprukkende kolonnen, hield hij het niet langer meer uit.

Rillend, op knieën die knikten en met een hart dat bonsde tot in zijn keel, liep hij naar 't huizeken van den burgemeester en klopte hem over zijn half-deur naar buiten.

'Bienus, ik geloof dat het nu toch te warm wordt voor ons!' hijgde hij moeilijk. 'Laat ons, in Godsnaam! maar op trekken en in de bossen afwachten wat komt... W' hebben al van malheuren genoeg gehoord!...' Terwijl het burgemeesterke rondkapikkelde naar de

huisjes bij den molen, klopte hij verder den koster op, Meester Lindekens, de nonnekens en wie daar nog rond het kerkske woonde.

En daarmee, eer de zon zichzelf liet zien, was het dorpke verlaten en slingerde er een stoet van mannen, vrouwen en kinderen die koeien, geiten en varkens en wagentjes vol huisraad voortsleurden, naar 't Noorden toe waar mastebossen donkerblauw den horizon belijnden. Mijnheer Pastoor met de nonnekens sloot den tocht en hij bad luidop aan zijn paternoster...

Verveerlijker steeds bromde het kanon en ievers in de lucht, hoog boven het ontwakend vogelengeperel, ronkte een vliegmachien...

Het gastmaal

Een kalvarie was het geweest, zo met die waggelendopgetorende karrekens en kruiwagens, met die koeien, varkens en geiten, dwars door de rulle, witbrandende hei waarover gloeiender de zonne rees, en dan daarbij nog vlak in den rug het dreigend geplof en gedonder van het kanon!

En of het nog niet genoeg was daarmee, juist op den stond dat men eindelijk uit de blauw-paarse egaalheid van het bos aan den horizon de mastboomstammen begon te verkennen, waren zo almeteens, daar en ginder en wat verder ook al, die troepkens zwart-grijze doodskopmutsen komen aanwervelen, 't leek wel recht op hen toe.

Toen had Mijnheer Pastoor water en bloed gezweet.

Zou het verschrikkelijke dat hij reeds ontvlucht waande, waarvoor hij gaarne honderd keren den dood zou willen doorstaan, toch nog over zijn menskens neerrazen?

En zonder te durven asemen, met de straf ineengevingerde handen vast op de borst en de pijnlijk-brandende ogen onrustig naar die naderschokkende, rinkelende stofwolken waaruit dreigden die haren potsen en de lansen met wit-zwarte wimpels, had hij gebeden 'lijk hij nog nooit gebeden had.

Doch ze hoosden voorbij, en de twee, drie andere patroeljen die daarop aanstormden zowaar ook!

En alzo, na een beetje sleurens nog, slingerde de vlucht langzaam het bos in. Het trekken hield op, met een locht gekraak vielen de wagentjes stil, en iedereen liet

zich zo maar platuit neervallen tegen de barmen van den smallen, kronkelenden bosweg.

Mijnheer Pastoor kon het bijkans niet geloven dat hij, na den angst en 't gevaar van daarjuist, in de schaduw onder de dennen stond.

Zijn rood, moe-vertrokken gezicht dat droop van het zweet ontspande zich, een glimlach klom er over en hij moest zichzelf bedwingen om niet in een schreeuw te schieten.

‘Annet!... Koster!... Zusters!... God-zij-geloofd!... we zijnder!’ zuchtte hij moeilijk, en seffens, met blijgeheven hoofd waarover hij zijn roden zakdoek liet gaan, wandelde hij van troepke tot troepke, sprak een opgewekt woordeken tegen iedereen, tegen de pekens en mekens die nog in hun kruiwagens zaten te bibberen, tegen de kinderen, kon het niet laten zelfs tegen de beesten te knikken.

Doch 't enterend roepen van een kindeke om water, deed onder zijn vreugdige ontroering plots vragen rijzen waaraan hij zowaar den helen tocht nog niet gepeinsd had.

Waar moesten ze nu eigenlijk naar toe? Hier konden ze toch niet blijven, zo vlak bij de hei waarover 't kanon almaardoor zwol en waar God-wist-wat nog ging gebeuren! En verder 't bos in leek hem een gang te worden van uren en uren! Er moest water zijn, eerst en vóór alles. En daarbij 't weer kon omslaan. Daar waren oudjes en kleine kinderkens die een dak moesten hebben boven 't hoofd, en dit en dat en 't gindse, honderd dingen nog!

Ze overrompelden Mijnheer Pastoor. De lach versteef

op zijn gezicht en zinnend bleef hij staan, met zijn zakdoek vóór den mond.

Maar daar, boven op den wegbarm, tussen de rode dennestammen, zag hij plots 't burgemeesterken komen teruggepikkeld met achter hem Meester Lindekens. Ze liepen opgewonden van troepke naar troepke, bogen zich naar de mensen en riepen gebiedend boven 't geroezemoes der stemmen en 't geloei der koeien uit: 'Hier ni gaan zitten!... Als ge da' doet komde ni meer recht!... We zijn nog ni waar we zijn moeten!... Toe, coeragie!... Nog een half-urken t' hoop en al!... Daar kunnen we dan blijven!...'

Ze beenden seffens terug naar den kop van den stoet, zakten den hollen weg in, en met geroep van: huë! en gebas van honden zetten de karrekens en de koeien aldaar zich opnieuw in beweging.

De Pastoor zijn angst waaide meteen weg. Zij wisten dus wel waar henen! Hij herhaalde 't burgemeesterken zijn woorden tegen wie zitten bleef, joeg mee de honden recht, zette zijn schouder tegen een karreken om 't opnieuw aan den gang te krijgen en als alles eindelijk weer krakend en hotsebotsend aan het rollen was, hernam hij zijn plaats van achter aan den staart.

Warelijk, geen half-uurke waren ze aan den trok, of in den ros-grijzen muur van verschuivende dennestammen helderden er strepen hemel open. En plots, aan den draai van den weg, zag men ginder de wereld weer opengaan.

Mijnheer Pastoor probeerde over de koppen heen te kijken, klom een eindje den barm op om beter te zien. Doch waar hij een kerktorentje, huisjes en bomen ver-

wachtte, om er rust en laving te genieten, ontdekte hij niets anders dan weer het eendere, roos-purpere blozen van hei met er achter weer een muur van mastebossen.

Hij voelde de zorgelijke vragen van daarstraks weer scherper priemen. 't Burgemeesterken had gezegd: nog een half-uurke coeragie en dan zijn we 'r. En nu was er nog niets. Wat meende hij daar straks? Hij moest toch ook begrijpen wat er nodig was!

De Pastoor zijn ogen pierden zoekend tussen de stammen links van den weg, rechts van den weg en dan weer eens terug. Maar niets anders was daar te vinden dan de van hitte denderende vlakte van een heike dat langs alle kanten door bossen omsloten was en dan ook, zo al met een keer, den kop van den tocht die, in plaats van recht door te trekken, vlak nevens het bos afsloeg.

Doch wat verschoot hij blijzaam bij 't buitenkomen, ginder in den hoek naar waar men aftrok, een viertal hoge, breed-gekruinde beuken te zien wolken, waaronder twee grote schaapsstallen met brede rieten daken die tot tegen den groen-bemosten grond neerzakten, en bezijds er van de wip van een borreput.

Nu begreep hij! 't Was veel beter nog dan een dorp! Zo bleven ze allemaal dicht bij malkanderen, 't was niet ver af en geen vreemden nabij of omtrent!

'We zijnder!' lachte hij en hij stak er lachend zijn vinger naar uit. Hij liet Annet, de nonnekens en den koster die malkanderen verwonderd aankeken, staan, en haastte zich nevens den stoet naar den kop bij 't burgemeesterken en Meester Lindekens:

'Da's hier goed!... da's hier goed!... Dat ge da' gevon-

den hebt!... Water en een dak boven 't hoofd, en onder ons!... Wat kunnen we meer vragen!' juichte hij zacht en bewonderend stak hij de handen uit naar de zwartverweerde, mosbeplakte kooien.

En hij wist niet hoe het kwam, maar hij moest plots peinzen aan het subtiële boekskes verhalend het huwelijk van het heilig Minnestreelken Gods met Vrouwe Armoede. En zelfs, zo zachtekens aan, ondanks 't marktlawijd van koeien, honden en geiten, ondanks kindergeschrei en 't rumoerig gedrum en gestoot van alle die mensen om bij den borreput te zijn, begonnen de laatste kapittelkens er van in zijn hoofd te zingen.

Nog nooit, nederig bewust als hij zich was van zijn al te vele tekortkomingen, had hij die durven lezen dan met zekeren triestigen schroom, en hier thans, in dit verloren, kanon-overdonderd hei-hoekske, terwijl ginder ver hun dorpke misschien in vlammen stond, leefden en zinderden ze zo van zelf open in hem, zetten zijn hart in schonen, witten brand.

God! onder de hoede van het zingend bedelaarken uit Assisiën, een klein-Portioncula maken van deze twee schaapsstallen, en zijn heilige bruid hier te gast uitnodigen!

't Deed met den slag zijn vermoeidheid wegsmelten, hij vergat er zijnen toog, zijn pastoor-zijn bij en alles wat geweest was en nog komen kon.

En kinderlijk-opgewekt, rillend van verlangen om er seffens mee te beginnen, keerde hij zich weg van 't burgemeesterken en Meester Lindekens, mengde zich lachend onder zijn hijgende menskens en met in den mond vrolijke gezegden was hij seffens in de weer om mee de

karrekens langs den boszoom in 't gelid te rijen, honden uit te spannen en beesten naar den drinkbak te leiden, stokken te kappen voor de kampvuurkens en honderd andere dingen meer.

Nog een beetje en hij was er bij aan 't zingen gegaan! Nu zou ze mogen komen, Vrouwe Armoede! Precies 'lijk ze 't bij 't psalmerend wijngaardenierken en zijn gezellen had gedaan, zou ze hem ook mogen vragen naar den refter, de keuken, de slaapzaal en de stallingen, de schone zetels, de gepolijste tafels en de weidse huizingen, hij zou 't haar alles laten zien! En hier, onder dezen beuk, op den groenen grond, zou hij heur zijn gastmaal aanbieden: een stoopken putwater en een gebedeld korenbrood!

Zoals Mijnheer Pastoor het in zijn vervoering had bedacht, zo was het geworden ook: een feest voor zijn franciskaanse ziel!

Dien ochtend, toen hij, gewekt door 't invallen plots der sedert weken ontwende heide-stilte, van zijn varenbed oprees en hoorde dat het kanon zweeg, kwam, na een eerste vreugdesprong, angst hem beklemmen.

‘Hoe gaan we ons dorpke terugvinden?... Wat wacht er ons nu?’ vroeg hij zich af. En binst zijn smalle ogen over de nog slapende mannen en jongens gingen die nevens en rond hem op hun bedden van varens deze schaapskooi vulden, moest hij even terug-denken aan deze drie schone dagen.

Want in zo 'n ontheven deemoed en zo dicht bijeen had hij zijn volkske nog nooit gevoeld.

Het verbeiden van zijn slaap, hier op dit zijn plekje,

met al die levens zo heel dicht nevens hem en boven zijn gezicht, tussen de spleten van het rieten dak het verre, geheimzinnige werken der sterren; de morgens met het rustige, stemmige beweeg der vrouwen aan hun werk rond de knakkende kampvuurkens waarboven ze 't eten gereed maakten terwijl een beetje verder langs den boszoom de nonnekens schooltje hielden en de mannen met de honden de beesten te grazen leidden door het heike of in het mastebos; de gezamentlijke, simpele maaltijden van patatten met spek, zo maar op den grond, met tien, twaalf rond énen pot; en dan bovenal, bij avonddaling, onder de plechtige welving der beuken die nacht verzamelden, de innige bidstonden en de verhalen die hij hun deed uit het leven van Vrouwe Armoede heuren zingenden bruidegom, het God-verrukte hovenierke uit Assisiën, hoe ontroerend was dat allemaal geweest, een voorsmaakske van den hemel!

Maar lang was Mijnheer Pastoor daar niet mee bezig. Zolang 't kanon donderde en hij ginder over hun hei de verschrikking van vechtende patroeljen heersende wist, had er maar één zorg in zijn herte geleefd: alleman dicht, heel dicht bij malkanderen houden en samen bidden. En God was hem daarin genadig geweest buitenmate. Een echtig Portioncula was het hier geworden. Geen mens zelfs had er aan gedacht effen 't bos door te trekken en te gaan kijken!

Nog een keer: hoe gingen ze hun lemen dorpkens terugvinden? Daar stonden ze nu voor. Was het voor hem alleen geweest, hij had wel hier willen blijven. Maar de oudjes en de kinderkens en de beesten, en 't eten dat

op zou geraken en de winter voor de deur! Zouden ze dan toch nog uiteengeslagen worden!...

Hier en daar in de grauw-bedekende troppeling van zwaar-asevende lichamen waarover de dakspletten weifelend wat ochtend-licht zeefden, roerde er een hemdsmouwarm, een bovenlijf werkte zich langzaam recht en een gezicht ging er verwonderd-luisterend omhoog. Ook het kale, wit-omkruinde hoofd van 't burgemeesterken rees er, keek eens rond en bleef verbaasd-glimlachend op hem staan.

‘Mijnheer Pastoor!... hoorde 't ook?... 't Kanon ligt stil!’ fezelde hij en hij stak een vinger omhoog.

Even was er daarna nog een luisterende stilte. Maar dan, van hoofd tot hoofd, ging het luider en blijer steeds: ‘Hoor!... 't Kanon ligt stil!... We kunnen terug!’ Enige mannen kropen recht, beenden over de slapende lijven, stootten de krakende, slap-waggelende kooipoorten open op den blauw-neveligen, frissen heimorgen waarin het vogelengezang ontwaakte, en bleven er met de hand aan 't oor nog een wijlke luisteren. ‘Niets ni' meer!’ riepen ze uitgelaten naar binnen. ‘Niets ni' meer!... We kunnen terug!’

Op 'nen één, twee, drie was alleman recht en buiten. Men liep het nieuws roepen door de poortspletten der andere kooi waar de vrouwen en kleine kinderen hunne slaapstee hadden, er was rap, zenuwachtig geplas in de emmers rond den borreput, en samen met het vrouwvolk dat nieuwsgierig-vragend naar buiten stroomde, zonder aan eten te peinzen, schoot men opgewonden in de weer rond de karrekens om er 't afgenomen gerief opnieuw op vast te binden en de zelen aan te spannen

voor den terugtocht. Rappen gespten zelfs al hun bassende honden in en maakten hun beesten los om maar seffens te kunnen vertrekken.

Mijnheer Pastoor in zijn verfrommelen, stoffigen toog wandelde peinzend tussen dat vinnige, luidruchtige beweeg, bleef een wijlke bij Annet en de nonnekens staan, en na enig aarzelen of 't wel goed was deze bezige vreugde te breken, slenterde hij tot bij 't burgemeesterken die samen met zijn twee dochters en Meester Lindekens aan zijn wagentje doende was.

‘Bienus,’ sprak hij schuchter, ‘zou 't wel goed zijn zo sebiet op te trekken? Geen mens die weet hoe 't ginder gesteld is. Als er nu eens eerst enigen gingen zien. Wie weet hebben w' er nog een dak boven den kop. En dat met de ouw' mensen en de klein' kinderen!...’

't Burgemeesterken keek verrast op, Meester Lindekens ook en wie daaromtrent was, kwam luisterend naderbij. ‘Da 's waar ook...’ antwoordde hij en burgemeesterlijkbeslist, terwijl hij naar de mannen hinkte die reisveerdig bij hun honden stonden: ‘Neen nog wachten... eerst eens gaan zien... eerst eens gaan zien of we 't spel vrij hebben...’

De mensen keerden zich verwonderd naar hem en er waren er die tegenboffelden, niet begrijpend:

‘Hoe 't spel vrij?... Maar ge hoort niks meer!... Waarom eerst gaan kijken?... 't Is immers gedaan!’

Maar hij gebood: ‘niets te doen!’ en voor 't vaderlijkkalmerend handgebaar van den Pastoor zweggen ze.

Een karreke was subiet door wel twintig handen leeggeladen, vijf, zes honden werden er voorgespannen, twee jonge venten wipten er knielings in en met veel gebas

reden ze 't heiken af en den hollen, donker-overwelfden bosweg in om te gaan zien.

't Werd nu gauw weer stil in het kampken onder de beuken. De nonnekens klaptten de kinderen rond zich om 't morgengebed te bidden, de mannen treuzelden zwijgzaam overentweer rond de beesten en de wagentjes, en de vrouwen staken nog maar eens de vuurkens aan en hingen er de ketels met water over voor de morgenkoffie.

Om de asembeklemmende beelden die de vluchtelingmizeries in hem hadden doen opschieten, weg te dringen, trok Mijnheer Pastoor zijnen paternoster uit en met het hoofd op de borst wandelde hij al biddend het heike in. Als Ons-Heer zijn volk tenminste het arme dak boven hun hoofd sparen wou, hij was bereid in ruil daarvoor alles op zijn schouders te laden...

Volle vier uren bleven ze weg.

Ver honden-geblaf zei dat ze op weerkomst waren.

Alles stroomde uit de schaapsstallen en van onder de bruine beuken weg, den boswegel in, hen tegemoet.

Mijnheer Pastoor liep angstig mee, met een hart dat klopte tot in zijn keel.

Wijdbeens recht in hun karreke, met zwaaiende armen, kwamen ze rap nader gerold, riepen luid, boven 't gebas uit, dat het helmde door het schemerige, zondoorkladde mastebos:

't Staat er nog al!... Ge kunt allemaal terug!...'

Doch toen ze bij het volk waren gekomen en van hun wagentje gesprongen, voegden ze er als niet goed durvend aan toe:

'Alleen... ons kerkske... dat is geraakt... twee grote

gaten zijn er in het dak... en een stuk is er van den toren... Ook de molen, die heeft een wiek kwijt... en de zijkant van de pastorie, daar is in geschoten geweest... en die is in malkander gezakt...?

Mijnheer Pastoor voelde een pak van zijn hart vallen en hij glimlachte gelukkig. Zo was het goed. Vrouwe Armoede dacht aan hem...

Het kalfken Mozes'

Bevend van kwaadheid, met allebei heur handen waarop een eiken lag ver vooruitgestoken, kwam Annet dien meidagmorgen door 't latten haagpoortken haastig den hof binnengesleift, recht naar hem toe.

‘Wat nu, wat nu?’ vroeg Mijnheer Pastoor zich angstig af. - Hij bleef staan, liet zijn brevier zakken en hief verwonderd het gezicht omhoog.

't Was deze laatste maanden anders zo goe' gegaan met heur. Ze had gehoord wat de mensen te Lier van den oorlog hadden te verduren gehad, hoe 't stadje bijkans helemaal was uitgebrand, en hoe ze daar thans bijeengepakt zaten in kelders en overgebleven achterhuizen, zonder brand bijkans en zonder licht. En dat had heur zo klein gemaakt, dat het klink gedaan was met heur geboffel tegen alles en alleman. Zelfs de planken muurkens van zijn kapotgeschoten werkkamer, waardoor het bijwijlen stoof en lekte als door een zeef, 't had heur niets meer gelet ineens.

Lang moest Mijnheer Pastoor niet wachten. Van verre begon ze er al over te roepen, verontwaardigd 't en kon niet meer: ‘Tien cent! Tien cent! en dat voor één eike durft de mulder vragen!’

En als ze dan vóór hem stond, liep het voort, rap en veel, lijk uit een moleken:

‘Ja, ja, tien cent voor dees, en tien cent voor dees. 'k Dacht da 'k een slag in mijn gezicht kreeg. 'k Zei: zeide ni beschaamd. Maar hij zei: 't is de prijs, 'k kan er ook ni aan doen, ge moet ze ni nemen als ge ni wilt! Waar gaat dat hene, Mijnheer Pastoor! Ge moogt da' zo ni'

laten. 't Is ni gepermitteerd. Ge moet er Zondag op preken!'

Mijnheer Pastoor schudde droevig zijn hoofd overentweer.

'Tien cent?...' zuchtte hij en hij keek naar de twee eieren. 'Tien cent?... Wel, wel!... en zei de mulder dat?... 'k Geloof dat de oorlog nu eerst voor goe' gaat beginnen...' voegde hij er mismoedig aan toe.

'De oorlog?... Maar, neeë!... 't Is Lowie zijn schuld!' toornde ze verder. 'Alles komt die opkope! Patatte, eerte, spek, eiere, boter, melk, blokken, alles, alles!... En hij biedt maar op!... Wat de boerkes vragen dat geeft hij!... Maar daarvoor moeten ze dat met ons niet doen!... Ge moet er op preken. Da' kan zo toch ni voortgaan!...'

'We zullen zien, Annet!' sprak hij sussend. 'We zullen zien!... Zij nu maar stil... 'k moet nog brevieren...' Hij sloeg een kruiske, boog het peinzend gezicht over zijn getijdenboek en prevelend zette hij onder de bottende bomen zijn hofwandelingske voort, terwijl Annet, almaardoor grommelend over heur twee eikens naar de pastorij toeslefte.

Doch lang brevierde Mijnheer Pastoor niet. Niet eens het middenpad uit. En toen hij den zijwegel in was nevens de thuyahaag die den bottenden pastorij hof omgroende, lag het boek op zijn rug en waren zijn gedachten bij den prijs der eieren en bij al het andere dat Annet had gezegd.

Eigenlijk was het minder dan niets geweest wat zijn eenzaam, verlaten hei-parochieken van den oorlog had uit te staan gehad, als een mens bedacht wat op andere

dorpen en steden was neergeloft. Niet eens de moeite waard om te vernoemen vond hij. 't Overentweer gejacht der patroeljen was gauw vergeten geweest, hun vlucht was een vroom gedicht geworden, en de rieten lappen over de gaten in 't kerkdak deden evengoed hun dienst als de schaliën vroeger.

En nadat de facteur samen met enige brieven van de jongens bij den troep en een pakske gazetten voor Meester Lindekens, het nieuws had gebracht dat Antwerpen door den Duits was ingenomen en dat deze zijne toernee de laatste was, hadden ze zo goed als niets meer van den oorlog gehoord.

Want wat Lowie, - de vodd-en-benenman, die precies 'lijk vroeger zo af en toe in zijn blauwgeschilderd hondenkarreken alover de hei kwam aangevaren om zijn commercie te doen, - vertelde, kon men niet serieus opnemen. Hij sprak met een belebberde tong, doddelde daarenboven nog, en als hij over 'het' IJzer begon, waar de Duits maar niet over geraakte, moest men zich inhouden om niet te lachen.

Schoon was deze winter dan ook geweest, 'lijk genen. Werken, en bidden voor dezen die weg waren. Een voortzetting van de vrome, innige dagen onder de vier beuken op dat verre heike ginder in het Noorden. En hij had zo gebeden en gehoopt dat de zomer al even innig blijven zou, met weer in de blauwe avonden de biddende kranskens aan den voet hunner twee Lieve-Vrouw-kapellekens...

Maar als hij nu aan dees dacht: tien cent voor één eike! en met de rest zou 't immers al navenant staan, sloeg er grote onrust door zijn herte.

't Was onkristelijk wat de mulder vragen durfde. En als de mulder het deed, dan zouden ze 't allemaal wel durven. Dat zo iets in de stad gedaan werd, tot daar. Maar hier op den buiten, waar ze zelf alles wonnen? En peinsden ze er wel aan, wat ze hun eigen ziel daarmee aandeden? Want ach, daarom was het te doen en niet om die tien cent.

Neen, hij kon niet anders of hij zou er hun Zondag eens over kapittelen.

En al wandelend wegel op en wegel af zocht hij naar een gepasten heiligen tekst om mee te openen en als van zelf begonnen zijn lippen er een vermanend sermoen rond te spinnen.

Maar ver sermoende de Pastoor niet.

Zei Annet niet dat het dien vodd-en-benenman zijn schuld was, dat hij maar opbood, precies of 't hem niet schelen kon. En omdat zij het geld dat Lowie te grabbelen smeedt opraapt, moesten ze daarvoor gekapitteld worden?

Mijnheer Pastoor schrok van zijn eigen hardheid en als in pijn neep hij even de ogen toe.

Onwillens zag hij zichzelf al op den preekstoel staan en onder hem, elk op zijn vaste plaats, doken één voor één al die goedgekende boerengezichten op, verweerd en mager en dof van oog, en ze keken hem lijdelijk aan. Hij zag de kapot-gewerkte gestalten van de oudjes scheef en schots op hun lage stoelkens neergehurkt: Mieke Koks met heur vretende-wolf-gezicht, 't dempige Manuske, Lodden-met-zijn-krukken en wie allemaal niet, hij zag de ronde, krom-gelabeurde ruggen der mannen en vrouwen in hun verschoten, gelapt kleedsel, zag in

de verfloze houten banken langs de muren de bleke, spichtige kindergezigtjes, en waar hij ook maar keek. onder 't portaal, op 't hoogzaalke bij de zangers, aan de communiebank, 't sprak alles immers van veel mizerie en hard gezwoeg.

En dezen moest hij nu den steen gaan smijten? Was daar kwaads aan? De oorlog bracht het aan zonder dat ze er naar gezocht hadden, en samen met den oorlog zou het ook wel weer weggenomen worden...

‘Annet,’ sprak hij zacht toen hij bij 't keukenvenster passeerde. ‘Weet ge wat? 't Beste is dat we ook kiekens houden en een geit of twee. 'k Zal den koster patatten laten planten en kool. Dan moete we niks meer kopen.’ ‘Maar, Mijnheer Pastoor!... zo 'ne slameur!’

‘Tut-tut-tut!’ kalmeerde hij. ‘Zo is 't beste, geloof mij...’

En opgelucht, opnieuw een kruiske slaand, deed hij zijnen brevier weer open en wandelde lezend voort.

't Was er alles gekomen, een beetje traag weliswaar, maar 't stond er dan eindelijk toch!

Machiel kleuterde tegen den zijgevel nevens de keuken een kiekenkot ineen van dennenstammekens en oude planken. Hij bracht er uitgekozen kempische kiekens in samen en zette aan den kop ervan een model van een haan, rood en groen gepluimd met een kam van vuur. ‘Da's 't éérste,’ zei hij.

Daarop spaadde hij van achter in den hof den bleek om, pootte er patatten en plantte er kool. En ten leste ruimde hij de helft van 't berdene turf-en-houtschuurke leeg, timmerde in 't midden er van een houten be-

schot, sloeg stevige paaltjes in den klei-gestampten vloer en op een schonen achternoen zeelde hij door het latten haagpoortken twee witte, bletende melkgeiten den pastorijhof binnen.

‘Nu zijde bezorgd, Mijnheer Pastoor!’ had Machiel gelachen, ‘eieren meer dan ge op-eten kunt; een melkske lijk kreem, - want het is van 't fijnste ras da' g' op stal hebt! - en uwen hof vol 'lijk een landeke van Belofte, onder en boven den grond!’

Annet had er ook om gelachen.

‘Da' ze al op vragen!’ sprak ze. ‘t Let me niks ni meer!’

Maar de Pastoor had niets gezegd dan een: ‘Wel bedankt voor de moeite, Machiel,’ en was kopschuddend weggegaan.

Hij had er niet blij om kunnen zijn, want sedert den dag met den mulder zijn eikes van tien cent, was er weeral zoveel gebeurd, dat hem zo vol angst en zorg joeg, dat hij somwijlen niet meer had geweten waar zijn hoofd stond.

Niet omdat Lowie daar toen bijkans om den anderen dag het dorpke was komen rondstuiven en zo maar 'lijk een razende zot de prijzen omhoog had gejaagd, van tien op dertien en vijftien en twintig cent voor een eitje, de melk al evenveel voor een pint, om van het schromelijke geld voor patatten, bloem, brood, spek, kuip-vlees en al de rest niet te spreken! En ook niet omdat er nadien in de plaats van énen Lowie, vier, vijf kopers op hun rappe hondenkarrekens waren gekomen die tegen malkanderen maar opboden: tot vijf-en-dertig cent voor één simpel ei!

Maar ach! de razernij waarmee ze toen allemaal aan 't labeuren waren gevallen, almaardoor verder de hei in, nooit genoeg! Van 's morgens als de dag pas aan de lucht pinkte, waren ze al aan 't zwoegen, zelfs van den maneschijn profiteerden ze om nog maar een eind meer uit te graven en nieuwe velden aan te leggen. Patatten, peeën, koolrapen, wat werd er alles ni' geplant om aan de vraag van die bezeten opkopers te kunnen voldoen!

En alleman, zonder een exceptie, die er door geraakt was! Meester Lindekens liet zijn jong' ondereen school doen om in zijnen hof te kunnen slameuren, de koster vergat er somwijlen 't Angelus door te kleppen, en zelfs, tot Mijnheer Pastoor zijn ontzetting, waren de twee nonnekens binnen de belokenheid van hun hofmuurkens er in 't genipt mee bezig!

Here! waar waren zijn volle miskens, en de stemmige loven van dezen winter? En van de innige kranskens onder de twee Lieve-Vrouw-kapellekens kwam er nu zekers niets meer terecht! Hij predikte 's Zondags tegen die zielsbedervende razernij, zocht iedereen op in zijn huizeken of waar hij hem aan den arbeid vond, bad zonder rust noch duur om hulp en bijstand van hierboven, maar 't was alles boter tegen de galg!

Een klein, schraal vlammeken hoop slechts bleef lichten in zijn hart. 't Kon toch zo niet blijven duren. Enen keer kwam er punt en streep achter den plant- en zaaitijd. Dan viel alles wel van zelf stiller en kwamen ze misschien terug, als 't God-beliefde...

En eens de oorlog gedaan was 't er immers ook amen en uit mede, en begon opnieuw het armtierig leven van

vroeger met voor al hunnen arbeid een schamele teil aardappelen en een geut keerskessaus erover?...

Maar wat was Mijnheer Pastoor mis! De plant- en zaaitijd, waarvan hij de dagen vol angstige verwachting aftelde, was bijlange nog niet aan zijn ende of dat enige vlammeke werd bot en woest uitgewaaid. En 't was nogal 't burgemeesterken in eigen persoon die er mee begon.

Wonnen de boeren dubbel en dik op hun veldvruchten, hij schepte 't geld met zijn blokken. De opkopers liepen er zijnen dorpel voor plat. Hij had zijn twee meiskens mee aan 't boren en kappen gezet en toch kon hij niet genoeg leveren.

Totdat, op een schonen keer, hij geen enkel paarke meer verkopen wilde aan de venten uit de stad.

Al wat hij gemaakt kreeg, en hij werkte met furie, 't bleef in zijn werkhuis en de paren werden met wissel tot schone resemms boven malkanderen vastgebonden.

Den Zondag daarop, tijdens 't vroegmisken en ook tijdens de hoogmis, bleef zijn stoel in 't kerkkoor leeg.

Mijnheer Pastoor kreeg er een klop van op 't hart. Dat was nu nog nooit gebeurd. Ziek was hij toch niet. Hij had hem gisterenavond laat, toen hij even zijn peinzend hoofd in de koelte van den nachtelijken hof stak, nog bij lampelicht achter zijn vierkant vensterken aan 't kloppen gezien. En toen hij na de mis bij den koster, bij de misdienerkens vroeg wat er toch scheelde, hoorde hij dat het ventje, in de vroegte op zijn hondenkarreken zijn blokken naar de stad had gereden.

Toen de Pastoor hem er 's anderendaags zachtvermanend over aansprak, lachte hij sluw:

'k Ga 't liever zelf verkopen, Mijnheer Pastoor. Da's dobbele winst. Beter in mijnen zak dan in den dienen van Lowie. 'k Heb in de stad mis gehoord. Ne mens moet slim zijn, ziede!'

't Was als een teken geweest.

Den Zondag die volgde, zag hij al seffens veel stoelkens leeg langs den mannenkant en op 't hoogzaal ontbraken er zelfs zangers. Hij was er een hele week van onder de voeten, liep de wegblijvers achterna, zon op een preek die er paal en perk zou aan stellen.

Doch toen hij den Zondag daarna weer zoveel stoelkens meer leeg zag, voelde hij zich zo klein en triestig, dat hij niet eens den moed had om er mee te beginnen en hij zijn preek achterwege liet.

Zelfs vrouwen en jonge meiskens volgden, zogezegd om 't helpen voeren en als hij er hen dan over aansprak, antwoordden ze onveranderlijk dat ze in de stad ter misse gingen, dat ze er niet konden aan doen maar dat ze er vroeg moesten zijn om goei' zakens te kunnen maken... - Wat kon hij er tegen doen?

't Duurde niet lang meer of 't Zondagse klokgelui in het witte torentje leefde er nog maar alleen om de twee nonnekens en wat er in de lemen hutten overschoot aan kinderkes en oude mensen binnen het arme, ongewelfde kerksken te roepen naar zijn diensten. Nog minder wierd het dan het vroeger 's werkendaags was geweest en dat dan op den dag des Heren!

Zijn volk was weggelopen van hem...

't Danste rond het Kalfken Mozes'... Hij voelde het, hij was er niet voor opgewassen om ze nu nog samen te houden...

De vogelen

't Was die laatste Maartse dagen wat te zeggen geweest met het weer! Regen, sneeuw en hagel pletsten zo maar met heelder kuipen neer en daarbij kwam dan nog een wind 'lijk zot die huilde en zweepte en beukte op huis en boom en haag alsof alles er dezen keer zonder genade aan moest.

Mijnheer Pastoor kende genen moment rust ni-meer.

Die lappen van aaneengenagelde dennestammekens bevlochten met riet die zo goed en kwaad als 't ging de gaten in het kerkdak bestopten, Here! wat moest hij beginnen als die er dezen keer weer eens afwaaiden?

Al twee keren was dat dezen winter gebeurd, en hoe triestig en verlaten had hij daar gezeten, met een kerkske vol wind en regen waar geen mens nog naar omzag en waar een halve voet water dreef, weerspiegelend de armelijke stoelkens, de verfloze kinderbanken, de ronde vensterkens en het balkengebinte met zijn gaten die de rap-vliegende wolken lieten zien! - Om bij te schreien waren ze geweest zijn miskens, met Machiel die voor misdienaar speelde en nooit iemand anders om ze t' horen dan Annet en de twee nonnekens!

Want eens er af, bleef het er af, en wat gebedel en gesmeek had het telkens niet gekost eer die als raasdig blokmakende Bienus zijn boor neerlegde en een paar jonge mannen die klefferen konden van hun werk haalde om er naar om te zien? Mijnheer Pastoor kon er niet aan terugpeinzen zonder zuchtend zijn hoofd overentweer te slaan. En nu, wat stond er nu voor de deur te wachten?

Hij voelde zich overentweer gesleurd en dooreen geschud al evenveel als de haag en de zwarte, blinkende boomkens daarbuiten in zijn hof. Geen vijf minuten kon hij nog gerust neerzitten of een roeffel hier of ginder trok hem van zijnen stoel naar 't vensterke om naar 't dak te gaan zien, en 's nachts, bij 't kleinste gekraak, wipte hij wakker en zat daar dan asemloos van schrik te wachten of het hele spel niet naar beneden kwam geploft.

Ach, ware het alleen om die onrust en dien schrik geweest, gaarne hadde hij tien keren erger verdragen, als hij 't maar beleven mocht dat de rieten lappen het uithielden. Pasen was op komst, en hoe die hoogdagen gevierd met een kerkske open op alle ontij en dat vol water dreef!

Een dag ging voorbij, en nog een. De wind bonkte en kletste, viel voor een wijlke al grommelend stil, rameide daarop weer 'lijk razend los om nadien in nijdig gefluit nieuwe kansen af te wachten. En al streuvelde het riet verward dooreen, al wrong soms de hele lap, hij bleef toch waar hij lag en zo stillekensaan begon er zelfs een klein vlammeke hoop te leven in den Pastoor.

‘Als het weer nu eens keren mocht... en 't kerkske gespaard blijven...’ dierf hij schuchter te wensen en vol verwachting bleef hij aan zijn vensterken staan uitzien.

Een arm' zon die hij ginder plots van tussen de rap vallende wolken over de hei zag draaien, een stukske blauwe hemel boven den molen, trokken even zijn hoop wat hoger.

Maar lang mocht het niet duren. Almeteens verdonker-

de de lucht, een koude ritseling liep over de wereld, en zo pardoos, met een geweld en een furie waarbij 't spektakel van de vorige dagen maar een probeerselken leek, plofte de wind weer op de wereld.

De Pastoor zag ontzet hoe de thuyahaag, 'lijk een beest dat zich loswringt, met een snok aan 't slingeren en aan 't golven sloeg, hoe de boomkens, tot brekens gebogen, hun armen verward dooreen zweepten, en eer hij 't angstig-verwonderd gezicht geheven had naar 't kerkdak, was er daarbuiten een kort, luid geknak, een knersend schuiven, en daar kraakte in een regen van stukken schaliën en riet-pijlen de lap tussen de zwarte kruiskens op het kerkhof neer.

'God, ach God!... 't heeft ni mogen zijn...' zuchtte hij. En doof voor Annet die met opgeheven armen en veel gejeremieer het kamer ken kwam binnengesloten, dacht hij vol angst aan den Paastijd die op komst was, en wat geloop en gebedel het kosten zou eer Bienus er een hand zou doen naar uitsteken!

Mijnheer Pastoor had er wel een triestig vermoeden van gehad, dat het een toer zou zijn om dees malheur goed te doen maken.

Maar dat het burgemeesterken hem behandelen zou 'lijk hij 't nu gedaan had, zo iets had hij van in de verste verte toch nooit durven peinzen.

Iederen keer als hij Bienus zijn deurke openstak om hem weer eens te gaan manen, was het eeuwig en altijd hetzelfde lieke: 'k Koom strakskes wel eens zien... Hebt genen nood... 't Komt in orde!' dat hem boven het geboor en jachtig geklop toegeroepen werd.

‘De volhouder wint...’ troostte zich Mijnheer Pastoor en hij bleef er aankloppen, soms twee, drie keren op enen dag.

Doch zo almeteens, op een morgen dat het zotte weer een beetje ging liggen was het heel wat anders dat hij te horen kreeg.

‘Zie!’ sprak Bienus en hij geweerdigde zich de boor neer te leggen en zijn grijs-bebaard gezicht om te keren, ‘k geloof da’ we aan ‘t goe’ weer zijn. En ‘k peins dat het wel zo nodig ni meer zal zijn ook ni. Zouen we ni beter doen er mee te wachten tot in ‘t najaar? W’ hebben allemaal onz’ handen zo vol! En ‘t is geen klein bier die gaten lappen!’

Dat was voor den Pastoor als een klets geweest vlak in zijn gezicht.

En zonder één wordeke te zeggen nog, met het hoofd op de borst, was hij gauw het werkhuis uitgegaan.

Die oorlog, die oorlog! Wat sleepte hij allemaal achter zijn vuur en gedonder mee over de wereld! En wat voor Pasen zou het zijn! ‘t Was verleden jaar al zo droef en slap geweest en wat moest hij verwachten als April zijn loeten door die twee ongelukkige gaten zijn kerkske binnenspoot! Hij mocht daar niet te veel aan peinzen, ‘t was om te vergaan van zorg en schrik!...

Doch, God-zij-geloofd! April hield zijn grillen in zijnen zak! ‘t Wierd een weerken zoet en mild met veel zon en een Lievevrouwkesblauwen hemel als was men al in den Mei. ‘t Kerkske bleef ondanks zijn gaten schoon en droog en Mijnheer Pastoor leefde weer een beetje als in de vroegere dagen. Er zat ‘s avonds volk rond zijnen biechtstoel en als Machiel ‘s morgens het klokske tamp-

te, kwamen er weer mensen door het lage, ronde kerkepoortje binnengesleift...

‘t Is nog niet helemaal weg...’ troostte hij zich. ‘Laat die lelijke oorlog maar gedaan zijn!...’

Maar lang duurde zijn stille vreugde niet.

Beloken Pasen geraakte gauw het hoeksken om. Vandaag mankeerde deze, een dag later was het de gindse. Eer 't een week verder was stonden de oude, kreupele stoelkens en de verfloze muurbanken weer leeg en precies 'lijk 't geweest was las hij, met den koster als misdienaar, zijn werkendaags misken voor niemand anders dan Annet en de twee nonnekens.

Mijnheer Pastoor was er thans voorgoed het hart van in. Hij sprak bijkans met niemand ni-meer, liep oud en gebogen en zijn droef-vertrokken gezicht hing peinzend op zijn borst.

‘De mensen! de mensen!’ zuchtte hij. ‘Wat ben ik hier komen doen?’

En hij wist niet hoe het kwam maar 't was of die moeheid van vroeger op 't Begijnhof weer in hem te wege begon, of er weer scheuten door zijn rug en zijn benen begonnen te pijnen, en dan klopte er angst in zijn keel.

Een ding alleen nog kon zijn gezicht en zijn ogen naar omhoog halen en op zijn mond den schijn van een glimlach leggen en dat waren de mussen die in die dagen met hun gepiep en gefladder de leegte tussen het zwarte dakgebinte kwamen vullen. Toen de lappen van 't dak waren gerameid was het zo maar een keer bij toeval als er in de zonnebalken, die door de gaten naar binnen guldden, een vogelken kwam neergestreken dat

dan na een beetje sjirpend overentweer gedans over de dwarsbalken, weer rap naar buiten schoot.

Doch, nadat er in zo 'n brokkel-holleken, tussen wat versplinterde planken en kepers, een eerste vogelnestje begon te pluizen, was dat gauw veranderd. Geen week gleed voorbij of men telde er daar boven zes en zeven en toen er daarop een koppelke naar binnen viel dat het zijne in een oksel der balken begon ineen te draaien, was in enige weken tijd 't hele gebinte bepluisd en bespriet met mussen-nesten. 't Kerkske tsjirpte en zong en vleugelgonsde erger nog dan een bos!

Al honderd keren had koster Machiel staan sakkeren tegen dat spel daarboven en op een schonen morgen, toen het miske uit was kwam hij 't kerkske binnen met een lange ladder en een bonestaak lang 'lijk een wip bijkans.

‘Mijnheer Pastoor!’ zei hij, ‘t kan ni meer zijn!... 'k Keuter ze er allemaal uit... 't Is al erg genoeg met de boeren... 't Moet hier toch alles niet verenneweerd worden!... Als 't zo voort gaat ziede hier zelfs 's Zondags genen mens ni-meer en kunnen ze er een stal van maken!’

De Pastoor zijn hand lag op de leer en toen de koster ze wilde omhoog duwen hield hij ze vast.

‘Niet doen Machiel...’ sprak hij smekend, ‘...niet doen... laat ze maar... Kwaad kan het immers ni... Waar de mensen ni willen komen, mogen de vogelkens wel zijn...’

‘Maar Mijnheer Pastoor toch!... 't Is de rennewatie!... Ziet toch eens!... Als ze nu nog daarboven bleven, maar hier!...’ en hij wees naar al dat pluksel en vuil

op de banken, stoelkens, preek- en biechtstoel, ‘...daar is geen bijhouden mee gemoeid!’

Doch de Pastoor volgde Machiel zijnen vinger niet.

‘Kom,’ zei hij, ‘laat ons de leer maar weer buiten dragen... Als het te erg wordt koom ik zelf wel helpen kuisen... De mensen blijven weg... laat de vogelkens dan maar komen!...’

En al sribbelde Machiel nog zo tegen, al maakte hij nog zo 'n wanhopige gebaren bij zijn geweeklaag over de rennewatie en den beestenstal, Mijnheer Pastoor bleef glimlachend zijn hoofd schudden en zijn hand ging van de ladder niet af. De koster moest er ten langen leste wel den duim bij neerleggen en 't was al grommelend 'lijk een beer dat hij terug de leer naar buiten sleurde. ‘Ge moet het weten... Maar ge zult er spijt van hebben... Want 't is nog maar een begin... een klein begin!...’ vermaande hij.

En hij had gelijk. 't Bleek gauw dat het nog maar een klein begin was.

Dat blij-piepend, bezig leven 't bleef niet alleen daarboven in 't gebalkte roeren, maar lager en lager daalde het. Overal wolden de nestjes: achter de zwartomlijste, schuinhangende statiekens van den kruisweg, in de armen van de palmdragende Sinte-Katrien en van Sint-Antonius-met-het-kindeken-Jezus die weerszijden van het koor op een plaasteren konsoolke verheven stonden, boven den biechtstoel, boven den preekstoel, tot zelfs boven op het altaarken streuvelden er vlokken droog gras. En 't spelleke werd maar pas volledig toen er de olijkfluitende spreeuwen en de rapscherende, piepende zwaluwen bijkwamen.

Mijnheer Pastoor leefde er blijzaam van op!

Machiel sloeg er danig nevens als hij dacht dat hij er spijt van zou krijgen. En hoe hij verder ook grommelde, iederen dag nog kwajer, hoe Annet en de twee nonnekens ook mee jeremiasten, 't bracht hem genen stap terug. Verre van daar. Ieder nestje, ieder vogelke dat den hoop kwam vergroten trok zijn herte een trapke omhoog uit den diepen, donkeren kelder waarin de mensen het hadden gestompt.

Hij zag het maar al te goed thans, hij had te veel gewild deze laatste jaren. Hij was niet geboren om mensen bijeen te houden rond de trappen van een altaarke, zelfs deze simpele lemenhut-boerkens niet. En dat zeker niet in zo 'n helsen oorlogs-tijd.

En nog veel minder was hij de man om achter de doorwonde voeten van het blij minnestreelken Gods aan te stappen en deze vogelkens met een preekske op zijn schouders en zijn uitgestoken armen te lokken.

Maar hun blij gewemel deed hem de leegheid van het kerkske en zijn eigen getob vergeten, bracht hem over alles weer zo dicht bij Sinte-Franciscus 'lijk hij er zich sinds meer dan ander-half jaar niet meer had bij-gevoeld.

Want 't was immers al meer dan schoon genoeg dat hij met hun veeltonig, blij gekwetter, gefluit en gepiep, met het rappe gonzen van hun vleugels zo 't allenkanten rond hem, voor hen zijn dagelijks misken mocht lezen!

Ach! hoe helemaal anders dan verleden jaar was het nu!

Het kale, verlaten kerkske van toen zonder mens noch

kraai, en thans Sinte-Franciscus zijn vogelkens zingend Gode ter ere!

Hij die zichzelf opvrat van zorg en angst toen de Maartse storm de rieten lappen van het dak snokte!

Hij moest er thans zijn hoofd om schudden!

Aan een ding echter mocht hij niet peinzen en dat was dat 't burgemeesterken het zo op 't onverwachts in zijn bol kon krijgen om de gaten andermaal te doen stoppen...

Winter

Bamis blies weer een keer van achter de verre, blauwvazige mastebossen zijn wolkengrijsheid over de roestige heide aan.

Den helen morgen had het gemotregend, maar in den achternoen hield het er gelukkig mee op.

Het was stil in de pastorijs. Annet was met heuren brei voor een uurke of twee naar den koster zijn vrouw. Niets roerde er dan alleen de zware, trage tik der eiken kashorlogie die in het schemerig voorhuis heur tinnen cijferblad liet blinken en van buiten, van nevens het huis, waar de kiekens lui kakelden, drong er 't gestommel met planken, zaaggeknars en 't kloppen van een hamer. Machiel was daar bezig het kiekenkot een beetje op te kallefateren tegen den winter die komende was.

In zijn kamer, bij 't vierkanten zijvenster dat tussen zijn twee geraniums het kerkhof en den witten kerkmuur liet zien, zat Mijnheer Pastoor nog effen te brevieren.

Toen hij daarmee gedaan had, sloeg hij langzaam een groot kruis, stond recht uit zijn zetel, draaide zijn sjerp rond den hals, zette zijn bonnet op en om iets te doen ging hij den hof in, naar Machiel.

Achter de natblinkende thuyahaag waar hij langs liep bleerden de geiten. 't Komt in orde, Mijnheer Pastoor!' riep Machiel van uit het donkere kot. 'Nog een latteke hier en nog eentje daar en ge vindt er geen spleetke meer in van een speldekop groot. 't Dakske hee' zijn eigen goe' gehouden, da' kan nog mee.'

'Zoveel te beter, koster,' antwoordde de Pastoor.

Even was er nog wat hamergeklop, Machiel scharrelde daarop zijn gerief bijeen en kwam naar buiten.

‘Ziezo... 't is gesteld!...’ zei hij binst hij het bruingeteerde deurken toeduwde. ‘Als 't alles zo gemakkelijk was, 'k verzeker u, dat da' ginder ook al lang, al heel lang in orde zou zijn!’

Hij knikte krachtdadig en zijn rechterhand met den hamer en de tang wees naar de gaten in het kerkdak dat daar hoog boven de gelende hofbomen en het bedonderbloemde, ronde pastorijdak steeks oprees.

‘Want da' kan toch ni-meer zijn,’ ging hij opgewonden verder. ‘Met die gaten en die vogelen allemaal den winter in, da' kan ni. 't Is nu wellekens geweest. 'k Zal er wel iets op verzinnen. Dien Bienus ook, naar nikske ziet da' nog om!’ En kwader en kwader steeds, met 't gedreig van zijn hamer en zijn tang boven zijn zwart solideeken uit, begon hij tegen 't burgemeesterken te sakkeren, sprak van d' hel waar da' z' hem met een gloeiende boor blokken zouden laten maken en zo andere dingen meer.

Mijnheer Pastoor luisterde verschrikt. Wat zei hij daar van de vogelkens? Dat het nu wellekens was geweest? Dat hij wist wat er op te verzinnen? Hij keek den duvelenden koster een wijle met grote, vragende ogen aan, zei daarop sussend:

‘Och! zo erg is 't niet, Machiel! Wind uw eigen toch zo ni op!’ en ging toen langs de keukendeur terug de pastorij binnen.

Wat zat er toch van achter in den koster zijnen kop te draaien? Zou hij terug met zijn ladder en zijnen bonenstaak voor den dag durven komen en zijn vogelkens

wegkeuteren, en da' justekes nu 't kwa' weer en 't ontij over de wereld ging springen?

't Neep de Pastoor zijn keel toe daaraan te moeten peinzen en vol angst dat hij er seffens zou kunnen mee beginnen, zette hij zich terug aan zijn zij-vensterken en keek wakend uit.

Zes maanden lang had hij nu zijn diensten gedaan zo goed als alleen voor de vogelkens en hij had schone, innige uren gekend, uren van fijne zielsmuziek en gedichten!

Zij waren het enige geweest dat God hem gelaten had en als hij 's Zondags voor het schamele handsvolleke oude mensen en meiskens die op dien dag zijn miske en zijn lof bijwoonden, zijnen preekstoel opklom, dan waren het onveranderlijk verhalen over zijn vogelkens daarboven die hij hen in ontroerde tale kond deed en waaraan hij zijn simpele, franciskaanse bespiegelingen vastknoopte.

Van de mensen had hij zich zo zachtekenaan afgekeerd. Aan hen te peinzen dat vrat en knaagde al te diep en te pijnlijk aan zijn hart. Want 't was ni meer om aan te zien geweest 'lijk ze dees jaar aan 't wroeten en 't slaven waren, 'lijk beesten bijkans, veel erger nog dan verleden jaar. En alleman deed er aan mee, tot de kinderen toe. Meester Lindekens zijn school stond al van effen na Pasen leeg en bij de nonnekens zat er niemand anders meer in de bankskens dan boerke Verstockt zijn twee kreupele, wasgele meiskens waarmee er toch niets te beginnen was.

En hoe triestig waren de Zondagen geweest, besonders 's avonds als 't volk terug was uit de stad, en tot diep in

den nacht uit *'Den Engel'* hun gebral en gezang en harmonika-muziek zijn biddende slapeloosheid kwamen bespotten.

Want dat was het enige wat hij voor hen had kunnen doen: bidden opdat de oorlog rap gedaan zou zijn en alles weer worden zou 'lijk het vroeger was geweest.

Ach! had hij zijn vogelkens niet gehad, hij had het geen maand uitgehouden! En ziek en gebroken hadden ze hem kunnen wegdoen van hier!

Machiel moest er niet aan denken. Hij zou het niet laten gebeuren!

Den helen achternoen zat de Pastoor angstig gespannen. Geen twee minuten gingen voorbij zonder dat zijn ogen zo tussen de groene venster-geraniums in, over 't kerkepleintje hadden gepriemd.

Doch er gebeurde niets. Annet kwam thuis, haalde de geiten binnen, begon aan 't avondeten. En 't was 'lijk gewoonlijk dat hij even vóór zeven uur in de deemstering, den koster met zijnen lantaarn uit zijn huizeken zag komen, 't pleintje oversteken en in de kerk verdwijnen, om dan, na 't kleppen van het Angelus terug te keren naar zijn winkelke dat ginder, bezijds *'Den Engel'* zijn vensterke mat liet lichten.

En ook den dag daarop gebeurde er even weinig. Machiel diende het miske, luidde de noen- en de avondklok precies 'lijk altijd, en de nacht fluweelde daarna alles en alleman stil in de rust. Mijnheer Pastoor asemde al op.

'Hij zal da' zekers zo maar in zijn kwaadheid gezegd hebben!' begon hij te peinzen.

Doch wat verschoot hij toen hij, enige dagen later, na

zijn miske uit de sacristij kwam en daar, uit den schemer onder 't oksaal, 't burgemeesterken zag komen aangepikkeld met achter hem Machiel die lachte. 't Blokmakerke hief zijn wit-omgaard gezicht olijk-verwonderd naar omhoog waar mussen en spreeuwen bij honderden dooreen vlogen, stampte koddig met zijn houten stokbeen op den vloer.

‘Wel Here-mijnen-tijd!’ lachte hij half-luid. ‘Wat is dat hier geworden!... Als we da' pakken kosten!... Da' was geld! veel geld!... Z' hadden er mij al 't een en 't ander van verteld, maar zo iets, da' moete zien om het te geloven!... 'k Kan 't begripen da ge de gaten toewilt!...’

De Pastoor wist niet wat hij hoorde. Hij zei geen woord, en zijn ogen pimpelden vragend overentweer van Bienus naar den koster... Was het soms dat wat Machiel gemeend had?... Plots keek 't burgemeesterken hem glimlachend in 't gezicht, klopte eens vriendelijk op zijnen arm.

‘Zij' gerust Mijnheer Pastoor... 't komt in orde dezen keer...’ ging hij verder. ‘Nieuw' lappen zijn er op eer 't veertien dagen verder is. En sterke deze keer. Nu is er wat tijd. Zij' gerust. En ge moogt het ons ni kwalijk nemen dat we in de stad naar de mis gaan 's Zondags... D' affaires brengen da' mee, ziede Mijnheer Pastoor... We moeten er toch ook van profiteren, ni-waar?’

Hij knikte nog een keer, keerde zich om en kapikkelde haastig naar buiten.

Machiel stak een triomferenden vinger omhoog nevens zijn geel gezicht dat lachte.

‘Ziede wel!’ sprak hij. ‘Heb ik het ni goe' gedaan?’

Maar Mijnheer Pastoor keerde zich om zonder een woord te zeggen. Een krop wrong zijn keel toe. God! zijn vogelkens!... zijn vogelkens!... Wat moest er met hem gebeuren nu ze dit van hem gingen afpakken, het enige wat er van zijn parochie nog overbleef!...

Alles rond hem begon ineens te draaien. Zijn knieën knikten en om zijn gepaktheid te verduiken voor den aldoor lachenden koster knielde hij neer op zijnen bidstoel...

Nadat men de vogelen met veel lawijd en geslaag van stokken en staken uit het kerkske had gejaagd, nadat van achter de beelden en 't altaar en alles de nesten waren uitgetrokken, had men over de gaten sterke dennenstammen genageld, had er dik riet tussen gevlochten en daarmee treurde het kerkske weer doods en verlaten, een groot, koud graf onder het donker gebinte... Toen brak de Pastoor zijn hart voorgoed.

En al pijnde de ziekte van vroeger met den dag meer en meer, al asemde er in hem steeds een groter verlangen omhoog naar het witte, peiselijke leven op 't Begijnhof, twee maanden lang nog probeerde hij zijnen dienst voort te doen...

Maar dan kon hij niet meer...

Op een Decembormorgen met veel sneeuw, kwam de oude gele postslee uit '*Den Wildeman*' vóór de pastorij gegleden.

Koster Machiel en Annet hielpen er Mijnheer Pastoor in.

Omsprinkeld van 't koperen gerinkel der paardenbellen ging de tocht de stille, witte hei in, terug naar het

Begijnhof toe van waar hij vier jaar geleden zo blij en vol vrome hoop vertrokken was, en zijn ziel nam uit het wegdoezelende dorpke niets anders mede dan de schone herinnering aan zijn zomerse vogelen-parochie...

Baziel's uittocht

Waar mag hij toch blijven?...’ vroeg Baziel zich met onrust af. De kastklok heur vingers wezen naar vijven toe; een heel uur was hiJ over stiel. Hij lei den molenaar zijn horlogie die hij te repareren zat andermaal neer, duwde zijn oud mager figuur omhoog uit het ladderzetelke en voor den derden keer nu schoof hij het rond, openstaande deurke uit, den bloemenden lochting over en den weg op om weer eens uit te kijken.

Nog altijd was er geen Merten te zien.

Verlaten bochtte de blonde zandwegel onder 't jonggouden geklepper zijner dubbele canadaroot den heuvel af en verdween achter Boer Struif's omhaagden boomgaard het dorp in.

En wat Baziel op dien haaghoek ook pieren bleef en schietgebeden zeggen en bijgelovig tellen van: ene... tweeë... drij! om 't boerke met kruiwagen en hond aldaar te voorschijn te toveren, niets roerde er. Alleen een ekster wipte er overheen en onder de appelmomen was er het ros beweeg van enige koebeesten.

‘k Verstaan der niks van!’ mompelde Baziel.

Al ander-half jaar woonde hij nu hier en nog nooit, zelfs bij 't lelijkste spookweer ni, was er zo iets met Merten gebeurd. Regelmatig, iederen Zaterdag na den noen, zakte hij van ginder boven aan den rand van 't bos waar zijn lemen hutteken blekte, met kruiwagen en hond naar 't dorp af om er zijn eigen en ook Baziel zijn wekelijksen mondvoorraad op te doen.

En nog nooit was het later dan vier geworden of hij was terug geweest.

Baziel profiteerde dan van 't boerke zijn bezoek om er

een klein feestje van te maken. 't Horlogiemakersgerief werd weggeborgen, bier, hesp en 't verse, goedriekende brood zo pas meegebracht kwam op tafel en daar werd eens deugdelijk gesmeerd en verteld en een goe pijpke gestopt. Want niemand anders kende Baziël hier en hij was daar danig op gesteld geraakt.

‘Als da' maar geen ongeluk is...’ schoot het door zijn kop en zijn smal, punt-neuzig vogelengezicht werd lang van schrik. 't Was of hij zag zo iets gebeuren: van 't brugske de beek ingestort, een stamp van een dol peerd, en hij hield reeds zijn hart vast.

Maar ver bereed die angst hem niet. Hij keek vragend naar 't dorpkje in 't dal, keek naar 't golvend landschap ommendom, als om een antwoord. Doch zo gemoedelijk troppelde ginder het bruine, klimop-bekladde toeren zijn witte huizekens en zijn groen geboomte rond zich zo zondags-vredig zonk en steeg het groen-en-bruin bevierkante land met erover 't vertrouwd beweeg van 't werkend boerenfolk, 't blij gezwaai der molens en de witte processie zijner lente-wolken, dat 't bang vermoeden van zelf weg-smolt.

‘Neeë... neeë... 't Kan niet zijn... 'k Maak mijn eigen maar wat wijs,’ zei Baziël. ‘Wete wa'?... 'k Wacht nog tot halver-zes en als hij dån ni hier en is, doen 'k mijn schoenen aan en 'k gaan zien!...’

Hij schoof terug naar binnen, zette zich opnieuw aan zijn groen tafelke om in afwachting daarvan een beetje verder te frutselen. Doch dat ging algelijk zeer moeilijk. Zijn ronde, pimpelende oogskens bleven niet lang in de kapotte ingewanden van den molenaar zijn zakuurwerk, doch wipten telkens op naar den groten wijzer

der kasthorlogie. En hoe verder die zakte over de bebloemde cijferplaat, hoe benauwder 't hem werd en hoe meer hij begon te zuchten. Een mens kon immers nooit weten!

't Naderend gepiep van een kruiwagen-wiel en daarop het welbekend kort gebas van Pol, deed hem uit die rillende beklemming opwippen.

'Daar is 'm! God-zij-geloofd!' juichte hij lachend en meteen was hij buiten. Met een breed gebaar trok hij 't latten hagepoortje open, stak blij een arm omhoog en in zijn opwellende vreugde wilde hij iets plezants roepen.

Maar Baziël zijne arm zakte algauw en de woorden verijlden in den mond die van verbazing open bleef. Triestig als een elf-uren-lijk kwam het blauw-gekielde boerke daar aangezeuld. En zo maar, zonder een woord te zeggen, zonder effen op te zien, met niets dan een kort knikske van zijn dikken, bruingebaarden kop, stuurde hij zijn span voorbij Baziël den lochting op, haalde er den blauw-en-wit geruiten baalzak uit en 't kanneke petrol en tord binnen.

Hij zette langzaam de kan neer in een hoek, laadde Baziël zijn twee broden, de builkens koffie, suiker, peeën, tabak en zo meer op de gele schapraai waar een Lievevrouwken lachte, trok zijn buisklak van zijn kop en met een zucht liet hij zich neer op zijnen gewonen stoel nevens de achterdeur. Baziël volgde hem stom.

'k Koom laat, Baziël!' begon hij eindelijk. 'Maar nu heb ik ook iets meegemaakt, jongen!...'

Hij hief een hand op tot nevens zijn hoofd, deed de ogen toe als in pijn en haalde diep asem.

‘G’ hebt daarstraks misschien ook de doodsklok horen tampen?’ ging hij plechtig verder.

‘Wa’ zegde?... De doodsklok?...’ viel de andere hem verwonderd in de rede. ‘Ik heb niets g’hoord Merte!’ ‘En wete voor wie dat nu was?... Ge raadt het nooit!... Voor Benooke, Baziel!... Voor Benooke zelf, jonge!’ De horlogiemaker sloeg wit uit als hagel.

‘Wa’ zegde?... Benooke?’ stotterde hij ongelovig.

‘Zoals ge ’t zegt...’ knikte Merten lijze.

‘Here toch!... En ik die zo maar niks gehoord heb!’ kloeg hij.

Hij trok rap het plakkend, zwart kalotje van zijn kalen puntschedel, neep het onder den arm en vouwde de handen ten gebed op de holle borst. En met neerhangend gezicht bad hij langzaam de straks verzuimde drie vaderonzen en drie weesgegroeten voor Benooke's uitgeluide ziel.

Even werd het stil in het huizeken. Luid tikte de kashorlogie, en van buiten kwam binnen geasemd ’t geklepper der wegcanada's, het hijgen van Pol en een beetje verwijderd mussen-gekrekel.

Met een groot kruis besloot Baziel zijn gebed en trok toen langzaam zijn kalotje weer over den schedel.

‘En zeggen da ’k daar nu bij ben geweest...’ verwonderde Merten zich verder. ‘Da ’k da’ nu allemaal gezien heb!... Ik kan er niet van over, Baziel!’

Baziel knikte eens lijze. Hij kon ’t goe’ geloven. Hij zelf kon er ook ni’ van over.

‘En hoe is dat dan toch allemaal gekomen?’ vroeg hij nieuwsgierig.

‘k Weet ik het ook niet goed,’ antwoordde Merten

klagend. 'k Was bij den bakker om de brooë geweest en 'k zit daarna dan bij den koster in zijnen winkel om kruiënierswaren. Daar stond nog al volk aan den toog, de wagenmaker zijn wijf, Nelleke van Boer Kievits, en de klein' jong' van den smid. 'k Zeg: goeien dag allemaal, en ze zeggen een goeien dag weerom. En Trinette die bediende zeg t: 'k zal u sebiet helpe, zulle Mettejoeng', en ik zeg: doe maar voorts, 'k heb tijd genoeg, en 'k zet mij op een leeg tonneke dat daar tegen den muur stond. Daarop komt ook Melnie van den Pastoor binnen. Maar de winkelbel is nog ni' uitgerinkeld of buiten op straat wordt er gekrest en geroepen en blokken kletteren voorbij. 'Daar gebeurt iets,' zei Trinette en ze keek door de ruiten. Mij docht da 'k iets hoorde roepen van, Benoeke is 't' en 'op 't kerkhof' maar 'k verstond da' toen niet. Seffens waren w' allemaal buiten en we liepen met de lopers mee 't Kerkeplein over en 't kerkhof op. Tussen de mensen, daar vóór mij, aan een groen grafheuvelke, zag 'k iets rood liggen. En toen keek ik, en toen was da' Benooke. 'k Dacht da' k iets kreeg van 't verschieten. Hij lag op zijnen kant en zijn gezicht lag schuins in 't gers. Hij snoefte, en zijn handen plukten in 't gers. De wijven begonnen te schreeuwen en ze klaagden: 'Benoeke heet iets gekregen!... Benoeke ga' sterreve!... En genen dokter!' 't Sloeg in mijn benen, en mijn hart klopte 'lijk een klok. En er kwamen maar aldoor mensen bij van t' alle kanten; 't kerkhof liep vol. De smid en Fonnen de schrijnwerker die daar ook waren, raapten hem al gauw op. De smid aan den kop en Fonnen aan de benen, en ze droegen hem naar zijn huizeken en legden hem op zijn bed.

Effen heb ik Benooke toen nog gezien. Hij zag grauw 'lijk zand en zijne mond hing half-open en zijn asem reutelde. Zijn ogen waren gebroken en naar boven gedraaid 'lijk van Ons-Heer-op-'t Kruis en den Kruisweg in de kerk. 'k Kon 't ni' blijven aanzien. 'k Ben dan maar naar buiten gegaan. Heel 't huis en heel 't hofke, 't was al vol volk en over 't kerkhof kwamen er nog maar altijd aan. Mijnheer Pastoor kwam toen ook. Hij zei niets. Hij deed de gewijde keersen aansteken en haastte zich naar de kerk. Seffens was hij daar terug. Hij hee' Benooke bediend en 't Heilig Olijsel gegeven en toen is hij de gebeden der doden gaan lezen. Alleman bad mee. En tussen al da' volk stond ik, die geen volk gewoon ben; en daar binnen werkte de dood. 'k Heb daar water en bloed gezweet. 'k Heb mijn eigen geweld moeten aandoen, op mijn tanden moeten bijten om sterk te blijven. 't Duurde ni lang, geen tien minute, toen was 't uit ermee. Al de wijven snikten en ze duwden hunnen voorschoot tegen hun gezicht. De koster deed de beluiken toe en achter zijn bel en zijnen lanteern ging Mijnheer Pastoor met de bediening terug naar de kerk. Alleman knielde neer toen ze in 't sacristijpoortje binnen waren... Toen luidde de klok... De mensen zakten stil-klappend af... 'k Ben toen ook weggegaan...'

Merten zweeg even, deed de ogen toe.

'En da 'k daar nu justekens bij moest zijn...' zuchtte hij verder. 'Ik die altij' gedocht heb: Benooke die sterft nooit... daar had ik durven op wedden... En nu is hij den hoek om... op één kwartierke amen en uit... 'k Kan er maar ni' van over!'

Baziel kreeg er tranen van in zijn ogen.

‘t Is wreed...’ kloeg hij en om zich goed te houden deed hij maar stillekens voorts aan zijn werk. Hij slette buiten een emmer water putten voor Pol die seffens aan 't slabberen viel. Daarop ruimde hij zijn groen tafelke leeg, zette telloren, glazen en den mosterdpot, sneed een stapelke lange boterhammen en een schotel hesp gereed en ging in zijn spin een stoopke bier tappen.

‘Kom, Mette-jongen...’ nodigde hij gedempt. ‘Schuif aan... 't Zal de alteratie wa' doen vergeten...’

‘Ja 't...’ zuchtte Merten.

Ze trokken hun stoelke bij, zetten zich en zeien hun gebed. En zwijgzaam, ieder verzinkend in de eigen gepeinzen, begonnen ze hun maal...

Benooke was grafmaker in 't dorp, oefende daarnaast het ambt uit van groenen-doktoer en als er in de kerk diensten waren met muziek, trapte hij 't hoogzaal op om 't orgel te blazen.

't Was een klein ventje met ringskens in de oren en een witten ringbaard rond een roze, rustig-tevreden kindergezicht.

Jaar in, jaar uit, winter of zomer, nooit zag men hem anders dan in zijn roodbaaien slaaplijf en met geel-gerookte blokken aan. Alleen op hoogdagen en ook op kermismorgen als de processie heur ronde deed, stak hij zich in een zwart-laken zip, ruilde zijn blokken voor lage gesp-schoenen en zette een soort van plat pastoorshoedeke op zijn wit-omkruinden kop.

Zijn woonste had hij achter de kerk in een wit huizeke waarrond een druivelaar zijn pezige armen klemde en dat bedekt was met een steeks schaliën-dak. Bezijds ervan was zijn hof; die was verdeeld 'lijk een damberd

in kleine, vierkanten perkjes. Daarin kweekte hij zijn honderd verschillende planten en kruiden, die hij nadien zorgvuldig te drogen hing binnen aan de muren en aan de zoldering-ribben en waaruit hij drankskens en zalfkens te distilleren wist tegen alle mogelijke kwalen en ziekten.

Tot ver over de verste heuvelen waren Benooke's medikamenten befaamd en beroemd. En niet te tellen meer waren de gevallen van wonderbare genezingen door zijn kunst bewerkt.

Maar nog meer misschien dan naar zijn kruiden ging Benooke zijn zorg naar het kerkhof.

Een kerkhof 'lijk het zijne dat was er niet meer te vinden, in geen twintig uren in 't ronde. Zonder zijn kruisen ware 't eer een rijke-mensen hofken geweest zo proper lag het daar bezijds de kerk binnen de witte stilte van zijn muurkens te dromen met zijn zacht, bemadeliefd tapijt-gras, zijn geschoren palm-torekens en treurolmen, en zijn locht gereven wegelkens. Geen dag ging er dan ook voorbij of Benooke was er uren in aan 't werk. Hij scheerde 't gras kort, wiede 't onkruid en 't verwelkte loof uit de bloemperkjes aan den voet der kruisen, hij schilderde de zwarte bidbankskens bij, plukte de afgewaaide blaren van den grond en dat alles met gebaren zacht en plechtig als van een pastoor aan zijn altaar. 't Was de moeite waard om hem aan 't werk te zien.

'Ons Benoeke, da 's nen heilige,' zegden de mensen in 't dorp als ze over hunnen grafmaker spraken.

Baziel dacht aan 't een en dacht aan 't ander. En hij dacht ook aan wat Benooke voor hem geworden was en

wat hij in de toekomst had kunnen zijn en dat maakte hem nog veel triestiger.

Veel had Baziel van 't leven nooit gevraagd. Hij kwam goe' rond met de rente van zijn hoeveke te Herentals dat zijn moeder-zaliger hem had achtergelaten en zijnen horlogiemakersstiel deed hij er uit kortswijl bij. Alleen één dingske had hij node moeten missen en dat was een plaatske onder de mensen. Zo maar gewoonweg onder hen te verkeren 'lijk een simpele burger, in d' herberg mee een pintje gaan pakken en een potteke kaart spelen, een vriend hebben om een wandelingsken mee te slaan en zijnen zeg tegen te doen, daar had hij altijd naar verlangd 'lijk de arme Lazarus naar een kruimelken brood.

Maar dat kleine dingske, nooit hadden ze 't hem gegund.

Zijn hele leven was één gevecht geweest om dat te veroveren. En op wel veertig verschillende plaatsen achtereen had hij zijn zate gemaakt, iederen keer op een andere manier en altijd vol koppige hoop dat het toch énen keer ievers lukken mocht.

Hier had hij 't geprobeerd in een huizeke op zijn eentje-alone, daar op kamers bij mensen, ginder in een gesticht bij broeders of nonnekens, nu eens op den buiten en dan weer in de stad, tot in Holland en den Walenpays toe had hij gezeten, veel te lang om 't alles t' onthouden.

Doch overal was 't zelfde gemertel geweest.

In den beginne keken z' hem een beetje verwonderd aan als hij over straat liep of in een herberg zat, doch lieten hem betijen.

Maar fataal, hier wat vroeger en ginder wat later, volgde daarop 't gespot en 't gesteek.

En of hij nu gebaarde niets te horen, of frank terug antwoordde, 't hielp allemaal niets. Ze lachten met zijn zenuwachtig doen, lachten met wat hij zei, lachten met zijn pinnekensneus, zijn schuwe vogeloogskens en zijnen schuivenden schaverdijndersgang. En dat gejudas klom en zwol tot de straatjong hem begonnen achterna te roepen en hij dol en t' ende raad haastig zijn meubelkes en bullen liet samenpakken en er van onder muisde op 't goe' geluk naar ievers anders.

Baziel mocht aan zijnen calvarie niet terugpeinzen. 't Maakte hem ziek in den kop.

En zekers niet aan al de koejenatie die z' hem 't lest tot Diest bij dien schijnheiligen bakker, waarvan hij een achterhuis in huur had, te verduren hadden gegeven. 't Was daar om zot te worden geweest. Hij had dien vent en zijn tang van een wijf d'ogen uit den kop kunnen krabben, hun huis in brand steken, moorden doen!

Dat had toen de maat doen overlopen. En zo was 't dan gebeurd dat hij, met een hert dat denderde van koleire en wrok tegen de hele wereld, zichzelf ten slotte hier in dees afgelegen heuvel-huizeke was komen versteken, vast besloten zich nievers ni-meer te laten zien.

Hij zag het maar al te goed in, 't was zot geweest wat hij had achterna gelopen. En als het hier ook niet ging, dan zou hij zich teruggetrokken hebben in een bos of op een toren als wachter of zo iets anders, maar onder de mensen, dat nooit ni-meer!

Doch toen had Merten hem leren kennen...

En na Merten Benooke...

't Boerke sprak geerne over den grafmaker. Hij vereerde hem als een zienlijk wonder. Twee keren had hij zijn vaderzaliger gered, hemzelf een keer van 't fijt en een keer van de roos, en hij geloofde vast, had hij Benooke maar een beetje vroeger bij zijn vrouw gehaald toen ze zo almeteens die krampen in den buik kreeg, dat ze er nu nog geweest ware.

En na het horen-vertellen was Baziel zelf bevriend geraakt met het grafmakerke.

Die bezoeken aan Benooke in zijn apothekerij en de gesprekken die ze dan hadden, dat waren feestjes geworden voor Baziel! Hij kon er niet aan doen, maar in de laatste maanden was hij weer beginnen dromen van een huizeke ginder in 't dorp en zijn plaatske onder de mensen.

Ze lieten hem hier gerust, en wie wist het, met Benooke's bijstand, was er misschien voor hem nog een schone ouwe dag weggelegd!...

En daar werd nu, zo pardaf! in énen keer een groot kruis over getrokken!...

't Brood met hesp en mosterd ging maar moeilijk naar binnen bij Baziel. En 't wierd hoe langer hoe erger. Hij lei ten leste zijn mes neer in zijn telloor, liet de handen op de knieën zakken en tuurde met triestige ogen naar buiten. Ook bij 't boerke schoot het slecht op. Die deed maar niets dan zuchtend zijn kop overentweer slaan en drinken. Alle momenten was zijn glas leeg en hij schonk het zelf opnieuw vol.

Zonder dat hij 't wist was 't blauwsteinen stoopken leeg en dat deed hem verschietend opzien.

‘Neem het mij ni kwalijk, Baziel!... 'k Vergeet mijn eigen echtig!’ verontschuldigde hij zich. ‘t Komt allemaal door d' alteratie... zie, als ge daar zo zelf bij zijt geweest!...’

‘t Is niks, Mette-joenge,’ antwoordde hij. ‘Daar is nog...’ Hij was blij dat hij eens weg kon. Hij voelde 't, 't verdriet werd hem te machtig.

Hij stond op, sleftte met het stoopke 't schotelhuis in waar zijn tonneke lag en liet het langzaam vollopen.

En hij kon er niet aan doen, maar hij begon te snuiven en er rolden twee tranen uit zijn ogen die hij met zijnen wijsvinger op zijn ingevallen kaken kapot duwde.

II

Dien morgen had de klok geluid over Benooke's uitvaart...

Baziel had zijn leerzen aangetrokken en zijnen zwerten slipjas, en samen met Merten was hij naar den dienst gegaan. Hij had vroom in zijn dik kerkeboek de dodenmis mee gebeden, was met een brandende keers in de hand in de rij der boeren ter offerande gestapt en nadien had hij de kleine kist waarover Mijnheer Pastoor zijn wijwater en zijn latijn liet neerkomen in het graf zien neerzinken...

't Was een dag van veel gezucht en duizeneren-zonderende geworden voor hem.

Goed dat er nogal werk was. De patatten in zijn hofken moesten aange-aard en de groentebedden gewied. Daarbij had hij nog het stoelzetsterke heur kapotte koekoeks-

horlogie en ook Boer Buts zijn zak-raap ter reparatie, anders was hij er nog helemaal van streek door geraakt. Eerst nu, in de stilte van de avond kende hij weer wat peis en rust. De deur was toegegendeld. Op het kastje, weerszijden van het Lieve-vrouwken, brandden de twee gewijde keersen. En gezeten in zijn zetelke, met den benen paternoster tussen de vingers, het gele gezicht op de borst en de ogen licht-geloken bad Baziel zijn rozenhoeikens.

Alle avonden, zijn hele leven door, had hij dat gedaan. 't Eerste wijdde hij aan de nagedachtenis van zijn vader: een streng, geleerd gezicht met baard en bril, dat hij niet anders had gekend dan van op een klein, verschoten portret. 't Tweede was voor zijn moeder-zaliger wier bleke glimlach en cornet-met-binders hij nog steeds over zich voelde gebogen alsof hij nog een klein kindeke was. En 't laatste was voor dat brillend, rap-klappend vrouwke met kanten trekmutts en pompadoeren sjaal, dat zijn meetje was geweest.

En daar voegde hij nu een vierde aan toe voor de zielelafenis van het begraven grafmakerke.

Dat hij dit doen kon, 't wekte in hem een weemoedig geluk en hief zijn gemoed een beetje omhoog.

Hij dacht, al biddend zo een wijlke, strak en straf aan Benooke met wien het toch zo deugdelijk klappen was geweest. Maar vandaar waarden zijn gepeinzen algauw naar 't gebeurde van Zaterdag, naar de uitvaart en naar alles wat hij daar gezien had, en ook naar wie er nu grafmaker zou worden.

Baziel zag 't witte huizeke achter de kerk, zag den kruidenhof die thans in vollen groei stond, en ook 't schone

kerkhof dat nievers zijns gelijke had, en 't gedacht dat over dat wereldje nu, een nieuwe grafmaker zou komen regeren maakte hem danig triestig.

Want een tweede Benooke om dat bedrijf voort te zetten, al zochten ze daar nu met een lantaarn naar, de hele wereld rond, dien vonden ze immers nooit. Dat het gene groene-doktor zou zijn, dat er in plaats van al die beddekens fijne kruiden, patatten, snijbonen, ajuin, peterselie en zo voorts zouden komen, 't was spijtig genoeg, maar tot daar, vond Baziël.

Doch dat Benooke zijn kerkhof zou kunnen worden 'lijk hij er honderden gezien had, met scheefgezakte, afgeregende kruiskens, toegegroeide paden en hoog gras waar men de geiten liet grazen, dat deed Baziël wrevelig zuchten.

Zijn wees-gegroet-gemompel viel er zowaar door stil en er groeide tegen dien ongekenden nieuwe die dat heilig werk zou komen vermoorsen een kwaadheid omhoog die hem aan 't boebelen bracht.

En wat er toen gebeurde, hij verstond er niks van, maar een aangenaam gedacht wolkte open in hem: 'Als gij da' nu eens deedt, zo Benooke's werk voortzetten? Da' zoude toch goe' kunnen en Benooke zou kontent zijn!... Temet waarde gij onder de mensen en wie weet leerde 't groen-doktoren er ook nog ni bij!...'

Baziël schokte er verschietend van recht en zijn handen met den benen paternoster vielen op zijn knieën.

Als dat eens kon! Hij in Benooke zijn huizeke, grafmaker zijn en blazer op 't hoogzaal en met zo een schoon ambt onder de mensen zijn plaats hebben! Een tweede Benooke zijn!

't Rees gebeeld vóór zijn ogen lijk een schoon vizioen! Baziël begon te hijgen. Hij wierd rood, een lach krulde op zijn mond, en zijn ogen die den keers-brand weerspiegelden gingen groot open.

Maar subiet daarop kletsten honderd bedenksels er op neer en 't vizioen sloeg weg.

Er van dromen was gemakkelijk, maar 't krijgen dat was toch andere peper! En wat rees er allemaal niet in den weg daarvoor!

Een vreemde luis zou hier aanspraak durven maken op een gemeenteambt en met 't eigen geld gaan strijken! Hoe zouden ze zo 'n pretentie opnemen? Hoe kreeg hij 't maar ineengeflikt om aan pastoor, burgemeester, schepenen en gemeenteraad zijnen wens te kennen te geven?

En als hij 't bij een duizendenluk kreeg, wat stond hem in 't dorp niet te wachten? Want God-weet! wie dat er zijn boontjes niet op te weken had gelegd? En als hij 't ni' kreeg, zou 't dan nog uit te houden zijn?...

't Een stapelde zich op 't andere. 't Groeide tot een berg van moeilijkheden. En daar moest hij overheen, hij met zijn hazenhart! Van er zo aan te denken alleen brak 't zweet hem al uit en zuchtend trok hij zijn roden zakdoek uit zijnen slipzak om er zijn angstig-pimpelend gezicht mee af te vegen.

Neen, 't was niet te doen, nog niet aan te peinzen. Krachtdadig schudde Baziël zijn kopke overentweer. Zottemanswerk zou 't zijn! En om het allemaal weg te vechten kneep hij zijn ogen toe, boog den rug, pitste zijn paternosterbollen tussen de vingers, en met luiden mond weesgegroette hij voorts.

Maar geen drie bollekens telde hij verder of 't lezen stokte weer. - Als hij nu eens naar pastoor en burgemeester en al die anderen trok en hun beleefd, met zijn hoedeke in de hand, toesprak: 'Zie, 'k wil 't gratis-voorniet doen, zonder een hal ven cent pree... 't Is uit pure liefhebberij... 'k Vind het een danig schoon en heilig ambt en 'k doen het geren uit respect voor Benookezaliger...', wat zouden ze dan zeggen?

Hij wist het van Merten: rijk waren ze niet. 't Kasseien van den steenweg had schrikkelijk veel gekost en ook de nieuw' school. 't Ware dus alle jaren zoveel gespaard voor hun kas...

Zie, de berg was ermee weggeblazen! Zo simpel dat het toch was! 't Vierig begeerde en over 's Heren wegen 'lijk zot achterna gelopen plaatske-onder-de-mensen, hij had het! 't Kon ni' anders, ze brachten het hem, op een schotelken, met een schonen merci op den koop toe! Maar al zoekende hoe hij het vragen zou, bedacht hij 't van een beetje dichterbij, en eerlijk gezegd, 't leek hem toen toch een beetje zot.

Uit pure liefhebberij, omdat het een schoon en heilig ambt was de doden te begraven, zou hij zeggen.

Maar zouden z' hem wel geloven? Zouden ze niet peinzen dat hij iets in 't snuitje had ermee?

Wie ging er nu, mijn ziele, uit pure liefhebberij op een kerkhof wonen? Benooke kon dat doen, da' was een heilige en niet meer van der aarde.

Maar hij? Een doolaar, dien niemand kende, dien ze 's Zondags ter vroegmisse verdoken in een hoekske achter den biechtstoel zagen zitten, van wien ze niets wisten dan dat hij horlogies kon repareren en die doddelde en

rood wierd als z' hem een beetje los-joviaal aanspraken.

En ziede dat ze aan 't hengelen gingen om er een rechte uit te vissen? En dat hij in zijn betetterdheid er iets van uit den mond liet vallen? Ze zouden hem geen klein beetje uitlachen. Hij kon morgen voor den acht-en-veertigsten keer verhuizen! En waar dan naar toe!

Hij zat hier immers goed, 'lijk hij nog nievers gezeten had. Geen mens die hem een strooike in den weg lei. En voor dien vogel in de lucht, zou hij dees op 't spel zetten?

Zó stom ging hij nu toch niet zijn! En daarbij zoveel volk moeten aflopen! Hij was kapot eer hij t' halverwege van zijn bezoeken was!

De wanhoop kolkte omhoog in Baziël. Hij zuchtte en blies, en wreef en trommelde van klimmende zenuwachtigheid met bei zijn handen over zijn kalotje en zijn gezicht vertrok alsof hij schreien ging.

En in een plotse opwelling van verzet boog hij den rug, bonkte de ellebogen neer op de zetelarmen, trok zijn voeten op 't onderste sport en duwde de handen ineen op de borst om 't begonnen rozenhoeike af te bidden.

Maar ach! geen twee tientjes was hij verder of zijn handen lagen weer op zijn knieën.

Met kleine schokskens rees vóór zijn gezicht het nieuw' leven weer op, lokkend en wenkend, en andermaal was 't bidden vergeten.

't Zou er toch zo gemakkelijk gaan, lopend in Benooke zijn voetsporen en met zijn naglans over hem!

Och! dat er nu eens iemand hem met raad kon bijstaan en hem verlossen uit dien draaienden doolhof van te-

genstrijdigheden. Als hij nu maar eens wist wat te doen! Met smekende ogen keek hij naar het rood-en-blauw geschilderde Lieve-vrouwenbeeld dat gothiek glimlachte tussen heur twee keersen.

En hoe het toen kwam, hij begreep het nog minder dan daarstraks, maar een verlossend gedacht deed hem plots blij-verrast een vinger omhoog-steken. Was het wel nodig al die mensen af te lopen? Als hij nu bijvoorbeeld dezen avond nog 't stoelzetsterke heur koekoekshorlogie droeg, en vandaar, precies of het gebeurde zo in 't voorbijgaan, eens bij den pastoor en bij den burgemeester ging aankloppen om hun heel gewoon te vragen of ze hem niet gebruiken konden in Benooke's plaats? Hij wist immers toch ni wat met zijnen tijd te doen, en voor hen zou 't al profijt zijn!

Baziel wierd rood tot onder zijn kalotje. Dat was het! Hij wipte zijn zetelke uit, was seffens de trappen op naar zijn voute-kamerke. Een proper hemdsboordje en zijnen zondagsen jas aandoen, zijn leerzen aantrekken en zijnen hoed afborstelen, 't was kwestie van vijf minuutjes.

Hij draaide een zwarten doek rond de horlogie, greep zijnen stok van achter 't kastje.

De keersen zou hij laten branden. Hij voelde 't, dees oplossing die kwam van Onze-Lieve-Vrouw.

‘Iet voor iet en niks voor niet!’ lachte hij. ‘En als 't nu goed afloopt - en 'k voel het, da' zal! - krijgde er nog twee!’

Hij sleutelde zijn deurke dicht en opgeruimd, een lieken hommeland, stapte hij met den klirrenden koekoek onder den arm, den heuvel af naar 't dorpje toe.

't Was een uitgekozen moment voor zo 'n commissies, oordeelde Baziël. Velden, huizen en bomenroten, 't lag alles diep en stil in 't donker en geen mens kwam hij tegen, zelfs in 't dorp niet. Alleen was er hier en daar het plotse bassen van een hond, een kat die wegwipte van vóór zijn voeten, wat geel licht en kindergerucht dringend door plafetuurspletten en op 't kerkeplein achter de lampverlichte stores van 'Sinte Jozef' en 'Den Dobbelen Aerent' boerenrumoer en gelach.

Bij 't stoelzetsterke den koekoek ophangen tegen den witten muur en den slinger op stap brengen, 't was rap gedaan.

't Wijveke lichtte hem toe met heur lamp waarvan ze de kap had afgenomen.

'Wa' ben ik blij, da 'k hem weerom heb! 't Was toch zo triestig zo zonder mijnen koekoek! Goed is 't da' w' hier tegenwoordig een horlogiemaker hebben op 't dorp! Toe, zit een beetje, laat ons wa' klappe!' sprak ze en ze zette heur lamp op tafel en was subiet daar met twee borrelglaaskes en heur fles Kempeneer.

Was 't op een anderen avond geweest, Baziël had het gaarne aanvaard. 't Was altijd een buitenkanske, zo een beetje klappen en een borrelke drinken. Maar nu kon het niet.

Hij nam zijnen hoed van den stoel en ook zijnen stok en met een: 'Neeë, Fintje, ge zij' wel bedankt, maar nu kan 't niet. 'k Moet voorts. Goeien avond!' was hij de gang in en aan de deur.

'Wa 's da' nu! Ge moet daarvoor ni' lopen gaan. Wacht toch wat! En 'k moet u nog betalen ook nog! Hoeveel is 't?' riep het wijveke.

‘k Krijg da' wel... Op een anderen keer!’

En zonder om te zien naar Fintje, die nog iets roepen bleef, scheerde Baziël rap het Kerkeplein over en recht naar waar vagelijk den burgemeester zijn wit renteniershuis schemerde.

‘Naar 't ergste 't eerst,’ zei hij en kordaat trok hij aan de bel. 't Luid gegalm sloeg Baziël een beetje in de benen, ondanks zijn blijde beslistheid. Want het was danig lang geleden dat hij nog bij zo 'n hoog volk als burgemeesters of pastoors aan huis was geweest.

Hij trok zijn hoedeke wat dieper, streek eens over zijn slipjas, voelde of zijn strikske wel goed zat en probeerde zich deftig-recht in fasjet te zetten tegen dat de deur zou opengaan om hem binnen te laten.

Maar hij wachtte en bleef wachten en geen tisque roerde er achter de witte deur.

't Bracht Baziël helemaal uit zijn lood. Een bel 'lijk een kerkklok bijkans dat moesten ze toch gehoord hebben? Ten leste hoorde hij in den lagen bijbouw nevens het huis een poort openknarsen en een donkere vrouwegestalte verscheen er die riep:

‘Is er daar iemand?’

Baziël schoof er traagzaam naar toe.

‘k Zou eens geren den burgemeester spreken,’ sprak hij.

‘Voor wat is 't?’ vroeg de vrouw.

‘Voor een klei' dingske maar... da 'k geren zou weten... 'k Kwam hier justekens voorbij... ziede!’

‘Ze zijn niet thuis,’ antwoordde de vrouw die terug de poort binnen week. ‘Kom morgen maar eens terug. Maar dan zo laat ni'. Kom overdag.’

Daarmee ging de poort toe en de grendels schoven toe. Baziel zuchtte lijk een peerd. Da' was helemaal wat anders dan hij zich daareven nog had voorgesteld. Hij kreeg grote goesting om 't maar zo te laten. Morgen terug te komen als 't klare dag was, dat deed hij niet.

Een wijle stond hij met opgeheven stok in beraad of hij al dan niet bij den pastoor zou gaan aankloppen. Zaaft ge dat ook zo aflopen!

Maar toen dacht hij aan 't Lieve-vrouwke thuis en ook aan de ingeving van daarstraks. En daarmee kwam zijn vertrouwen een beetje terug.

‘t Is gezeid en 't moet gedaan!’ sprak hij tot zichzelf en genen minuut later of hij stond tussen de twee zwarte thuya-kegels op het trapke van de pastorij.

‘Als 't u blijft, Ons-Liev'-Vrouwke,’ bad hij rillend. ‘Laat Mijnheer Pastoor thuis zijn, als 't u blijft. En laat me mijn eigen goed houden en ni' doddelen, als 't u blijft.’

En met een schietgebed op de lippen, greep hij naar den trekker en liet de bel klinken.

Lang duurde het niet of achter de eiken deur naderde er geslef van muilen. Het judasvensterke piepte open en door de traliekens helderde er een kaars met bezijds ervan het bleke, loerende gezicht van Melnie de meid. ‘Wie daar?... Zie nu! Zijde gij 't horlogiemaker?... Is ter iets gebeurd?... Kom binnen!’

Ze schoof de ketting van de deur en deed ze met een spleet open.

Baziel nam zijnen hoed af en schoof de gang in.

‘Is Mijnheer Pastoor te spreken?’ vroeg hij schuchter.

‘Toch niks gebeurd?’ herhaalde ze nieuwsgierig.

‘Neeë, neeë!... Alleen maar eens spreken.’

Ze liet hem in een wit zijkamerke, zette de koperen keersepan op het tafelke en liep den dikken Mijnheer Pastoor roepen die met zijn bonnet op en een hollandse pijp in de hand verscheen.

‘Dag Mijnheer Pastoor,’ knikte Baziël en hij probeerde te lachen.

‘Zo, daar hebben we onzen vriend Bazileus van op den berg. Neem een stoel en wees gezeten. En wat is er van uwen dienst zo laat op den dag? Toch niks gebeurd ginder boven, met Merte of zo?’ vroeg hij gemoedelijk. Baziël schudde seffens zijnen kop.

‘Neeë, neeë... 't Is voor iets helemaal anders!’ haastte hij zich. Hij nam een stoelke, slikte zijn speeksel door en keek sterlings naar den steel van 't keersepanneke om goe' zijn gedachten bijeen te houden.

‘Zie, Mijnheer Pastoor!’ begon hij. ‘k Moest dezen avond bij Fintje zijn, met heuren koekoek die 'k gerepareerd had. En in 't voorbijgaan zo, wou 'k u eens iets vragen. 't Is maar alleen een vraag, Mijnheer Pastoor. Als 't ni kan dan kan het ni'. Benen zijn er ni' aan gebroken. 'k Wou maar eens geerne weten of da' ge me ni' gebruiken kunt hier in 't dorp. 'k Weet toch ni' wa' met mijnen tijd te doen en 't moet ulie niks kosten ook ni', genen rooien duit. Bijvoorbeeld zoals grafmaker. Benooke is nu dood en in den hemel, en zo zijn werk kunne' voortzetten op 't kerkhof, 't is iets waar da 'k m' in jeune zou. 'k Moet er niks voor hebben, genen halven cent. G' hebt het maar te zeggen en 'k koom. En 't blazen op 't hoogzaal en de koster helpen zal 'k ook doen, precies 'lijk Benooke.’

De pastoor trok van verbazing zijnen kop achteruit.

‘Gij dodegraver?’ vroeg hij ongelovig en hij wees met zijnen pijpesteel naar Baziel en keek hem doordringend aan. ‘Dodegraver?... Als 't nu koster was, of zo iets, 'k zou 't nog verstaan... Maar dodegraver?... En da' voor niet?..’

Baziel zijne schone moed zakte in zijn schoenen en hij begon te rillen.

‘Zoals ge 't zegt, Mijnheer Pastoor,’ sprak hij moeilijk. ‘En zoude gij in Benooke zijn huizeke gaan wonen dan?... En 't orgel blazen en zo 't een en ander?’

‘Ja-ja...’ stotterde hij.

Wa ging hij nu nog allemaal vragen? Maar hij vroeg ni-meer. De verbazing smolt weg van zijn gezicht en in de plaats daarvan kwam een tevreden lach.

‘Wel, wel!... Wie had da' kunnen peinzen!... Da 's ne meevaller!’ riep hij uit terwijl hij rechtstond. En statig-joviaal met een beschermend-uitgestoken hand ging hij verder: ‘Morgen maak ik er zaak van, vriend Bazileus! En g' hoort nieuws van mij!... morgen al!’ Baziel wist niet wat hij hoorde. Hij wierd rood en wit en dan weer rood, verwarde zich in honderd: ‘Wel bedankt en goeien avond, Mijnheer Pastoor,’ en 't scheelde geen haar of hij struikelde bij 't buitengaan met zijn blijdschap nog de trappen af.

Hij wist warelijk met zichzelf genen blijf en van pure welgezindheid begon hij zo maar met zijnen stok molekens te slaan door de lucht.

‘Een meevaller,’ had de pastoor gezegd. 't Kon niet anders of 't kwam in orde! En morgen hoorde hij er al nieuws van!

En liekes hommeland en stil fluitend binst zijne stok door de lucht draaide, scheerde hij terug zijnen berg op om maar rap thuis te zijn en de keersen te kunnen vernieuwen!...

III

‘Morgen!’ had de pastoor gezegd.

Baziel had van blijdschap bijkans niet kunnen slapen. Van als de eerste ochtendkleerte zijn voutekamerke kwam verhelderen was hij zijnen veerzak uit. Hij kuiste zijn huizeke op als voor een hoogdag, trok zijn beste kostuum aan en geen kwartierke kon hij aan zijn werk blijven of hij wipte eens zijnen lochting in en stak zijnen neus over de haag om te zien of Mijnheer Pastoor den heuvel nog niet kwam opgewandeld!

Maar gene pastoor kwam het populieren-dreefke op.

‘Hij moet het misschien met den burgemeester nog bespreken!’ troostte hij zich.

‘En wie weet is de burgemeester niet het dorp uit!’

En om zijn zaak goed warm te houden brandde hij dien avond nog maar eens twee verse keersen voor zijn Lieve-Vrouwke.

Maar ook den dag daarop zag hij genen pastoor.

's Morgens kwamen er wat boeremensen voorbij die met hak, koffiestoopke en boterhammenzakken naar hun patatten-velden trokken, 's noenens was het een klis kwajongens met veel lawijd op eierenroof naar 't bos en in den laten achternoen kwam daar ook nog de champetter aangemarcheerd.

Baziel had het niet breed op met dezen vent, die met zijn groen, bekoperknoopt kostuum, zijnen kepi en zijn snor, een air aannam alsof hij de baas was op 't dorp. Stillekens schoof hij naar binnen, ging staan wachten achter zijn venster-geraniums tot hij voorbij zou zijn. Maar tot zijn ontzetting zag hij den groenen vent zijn haag-poortje openduwen en den lochting overstappen. Hij sloeg met den piek van zijn stok eens hard tegen de open deur, riep luid: 'Helaba! horlogiemaker!' en draaide zijn groot, breed-geschoouerd postuur het laaggezolderde huizeke binnen.

Rillend een beetje slefte Baziel enige voeten nader.

'Dag champetter,' sprak hij moeilijk. 'Wa' zou er u believen?'

'Ha! daar is hem!' hernam de vent. 'Goed is 't da 'k u thuis vind. Want ge woont gij wijd, horlogie-maker. En daarbij berg op. Ne mens zou er jandomme! dorst van krijgen, en muug van worden ook al!'

Hij zette zijn stok in den hoek van 't voutekamertrapke, nam een stoel, trok een roden zakdoek uit zijn slipjas waarmee hij al blazend zijn bezweet gezicht afvaagde en ook den binnenkant van zijnen kepi.

'Hedde dorst?' vroeg Baziel, blij dat hij iets zeggen kon.

'Da' kunde peinzen!' antwoordde de andere rond en lachend.

'Wacht wa', dan zal ik e' potteke tappen!' en daarmee schoof hij zijn schotelhuis in en was subiet terug met een vol stoopke bier en een glas dat hij vol schonk. 'Als 't u blijft, champetter,... drink maar!'

De vent goot drie glaaskens naar binnen.

‘Zie, horlogiemaker,’ begon hij gewichtig terwijl hij zijn snor opzij streek, ‘k koom met de complementen van onzen burgemeester. En 't is om u te zeggen dat het goed is, da' ge grafmaker kunt worden. Daar straks is 't beslist. Als de nicht van Benooke, die te Lier op 't Begijnhof woont, zijn bullen is komen halen, is 't huizeken voor u en kund' er uwen nieuwen stiel beginnen.’

Baziel kreeg er een schok van. Hij moest zich tegenhouden om niet in zijn handen te beginnen kletsen, om niet al zingend en lachend door zijn huizeken te springen.

‘Maar...’ ging de champetter verder en hierbij bekeek hij Baziel scherp en onderzoekend, ‘t is dus goe' verstaan da' ge 't orgel blaast op 't hoogzaal, en zo voor dees en 't geen den koster helpt?... En alles voorniet, precies 'lijk dat ge 't aan Mijnheer Pastoor hebt gepresenteerd?...

Baziel knikte rap:

‘Zeker champetter! Alles gratis voor niet, precies 'lijk da 'k het gezegd heb!... Nog eens schinken?’

‘Sesa! dan is 't in orde!’ antwoordde de vent als opgelucht en hij stak zijn glas uit. ‘Toen ik daar dezen morgen van hoorde, kon ik het niet goe' geloven, ziede. Iemand 'lijk gij, dodegraver en 't daarbij nog voorniet doen! 'k Verstond er nikske van. 'k Dacht da 's een blaas. Hadde zo ver ni' gewoond horlogiemaker, 'k was 't u sito komen vragen!’

Hij dronk eens, lei zijn kepi op het trapke, kruiste zijn benen.

‘Maar nu da 'k het met mijn eigen oren hoor, moet ik

wel!’ sprak hij rond-joviaal verder. ‘We zaten anders lelijk in de rats met een opvolger voor Benooke! 't Was daarover al wat te zeggen geweest dees dagen! Alleman vroeg het zijn eigen af; wie daar voor gevonden? 't Moest natuurlijk iemand zijn zo een beetje van de gading van Benooke en die 't kerkhof even schoon en net zou onderhouden 'lijk we 't gewend waren: een proper hofke waar da' ne mens zijn eigen met plezier kost laten begraven, iets wat da' ge met eer kondt laten zien. De meester zei: laat ons Jelle pakken. Ge kent hem misschien, dien ouwe die bij den wagenmaker werkt. Maar Jelle zei: Neeë da' durf ik ni! Een put maken en toesmijten da' zou wel gaan, maar 't hovenieren! Ik dacht toen aan Mane Klets, 't koorddraaierke van aan de beek. Maar die wilde ook ni'. 'k Sterf van schrik eer dat het drij dagen verder is, zei die. De burgemeester moeide er zich mee en ook Mijnheer Pastoor, maar Jelle bleef ni-willen en Mane ook al. Ene schoot er nog maar over die 't zou kunnen doen en dat was da' vuil stukske schoenlapper van een Scheel Lewieke. Den die moesten ze 't niet gaan vragen! Denzelfden avond nog toen Benooke dood was, liep hij met zijn zwert, scheel gezicht de mensen van den Raad af om 't alsteblijft toch te mogen worden en ook bij den pastoor en den burgemeester ging hij aan de bel hangen ervoor. 'k Ben wel veel zwert en veel zat, zei hij, maar 'k zal mijn eigen beteren en 'k zal 't zo goed doen als Benooke! En tegen zijn geburen lachte hij en kletste op zijn billen: Twee honderd frank in 't jaar en een schoon huizeke daarbij! 'k Gaan nog rijk worden op mijn ouden dag. En toen da' duvelke hoorde da' Jelle en Mane 't ni wilden, begon hij

jandomme al te borrelen op zijn verovering. Maar daar was geen peinzen aan. 'k Doen 't nog liever zelf met ons Melnie, zei de pastoor, eer da' die zatlap op 't kerkhof komt! Ja, ja, zo zaten we daar, horlogiemaker! 't Wierd een ingewikkelde affaire waar geen mens een gat door zag. 'k Kreeg toen ineens een schoon gedacht: als we nu eens ieverans in 't rond naar een nieuwen grafmaker gingen zoeken? 'k Sprak er met onzen meester over en gisteren morgen trok ik er mee naar onze pastoor. Hij liep juist in zijnen hof te brevieren. Maar die lachte en schudde eens met zijnen vinger vóór zijn gezicht. 't Zal niet nodig zijn, champetter, sprak hij, 't komt fijn in orde. Wa 's da' nu? docht ik. 'k Kon maar ni' peinzen wat het zijn kon. 'k Liep naar Jelle en ook naar Mane om te vragen of ze soms van gedacht waren veranderd. Maar ze schudden hunnen kop. 'k Vroeg 't aan den meester en aan den koster en aan Melnie en aan zoveel anderen nog of zij van iets afwisten. Maar gene'n ene die iets wist. En dezen morgen nu moest ik de leden van den Raad gaan samenroepen voor een buitengewone vergadering. Toen was 't raadselke gauw gevonden. Ze moesten over uw voorstel ni' lang parlesanten, horlogiemaker. 't Was rap geklonken en z' hebben er een ferme pint op gepakt. Op een sibot was 't heel 't dorp rond! Alleman is er danig blij mee. 't Mankeert nog maar alleen dat ze u inhalen!... Toe, schink nog eens in, want van 't vertellen krijg 'k jandomme! opnieuw dorst. 't Bier zou in uw stoopke nog verschalen!'

'Drink maar! Drink maar!' sprak Baziel uitbundig, en hij schonk 't glas zo vol dat 't overliep. Heel zijne schrik was al lang weg. Zijn kop zag rood als vuur en hij

voelde zich zo goed behagelijk alsof hij een borrelke te veel op had.

‘t Zijn maar klein kapperkes. Als 't leeg is, is er immers nog, champetter. Laat me maar schinken!’

‘Alleen Scheel Lewieke!’ ging de groene vent luidruchtig verder en hij schoot in een breeën lach. ‘Se, dien hadde moeten zien. Hij moet iets horen ronken hebben van 't consèl, want 't was nog maar pas gedaan of hij kwam op zijn kousen, erger als een looper op een duivenprijskamp. 't Kerkeplein over gestoven recht naar mij. 'k Stond voor de deur van ons gemeentehuizeke, moete weten. Hewel, champetter? riep hij met zijn blekken keelstem, - precies 'lijk van een ekster is 't, - ben ik het? Mag 'k tracteren? 'k Moest lachen. Zeker Lewieke, zei 'k, zoveel als da' ge wilt. Waar zouën we gaan? Maar hij voelde zekers dat 't voor te plagen was, want hij wees met zijnen zwerten vinger op zijn borst. Ben ik het dan? vroeg hij nog eens.

'k Moest nog meer lachen. Zeker zijde gij 't, Lewieke, zei 'k, wie zou da' daar nu anders zijn! Hij wierd kwaad. 'k Vraag of ze mij daarbinnen nu benoemd hebben champetter! riep hij. Neeë, Lewieke, zei 'k, da 's een hele'n andere! Ben ik het ni'? ben ik het ni'? ketste hij deruit en toen wierd hij 'lijk razend. Zijn scheel oogskens schoten vier en hij begon te sakkerjuën 'lijk een bandhond. Hij kletste zijn klak op den grond, trok zijn vuil jassen uit en hij wou met mij beginnen te vechten. 'k Hield hem met mijnen piekstok van mijn lijf, 'lijk als ge met een hond doet. Sebiet klepten er deurkens open en waren er daar venten en wijven en klein jong en die moesten hunnen buik vasthouden

van 't lachen. Met alleman wou hij vechten, zelfs met de wijven. Hij begon toen te stampen en te kressen: z' hebbe mij voor den zot gehouden! en 'k zou mij gebeterd hebben, een heilige zou 'k geworde zijn! maar ze zijn van mij nog ni' af! ik mag er ni' in, maar een andere komt er ook ni' in.! En zo honderd zotte dingen meer!' De champetter deed 't blekken getetter na en van danig plezier pletste hij met de platte hand op zijnen bil.

Baziel deed of hij hartelijk mee moest lachen. Maar, och arme! de schrik neep hem deerlijk op 't herte en hij rilde op zijn dunne knikbenen bij dat zot relaas van Lewieke zijn grametsen, want hij dacht aan zichzelf.

Kon het dan toch nooit ofte nooit eens goe' gaan met hem?

Eerst had hij zich wel een voet voelen groter worden. Hij hield het nu vast, zijn plaatske onder de mensen, en op den koop toe een schoon, heilig ambt dat hem 'lijk een schild zou beschermen. 't Wierd nog schoner dan hij 't van zijn leven had durven dromen. Met open armen zouën z' hem ontvangen, nog just een inhaling mankeerde eraan, zei de champetter.

Doch daar kwam nu ineens dat zot postuur van dat scheel schoenlapperke, 'lijk een duvelke uit een kastje, vóór gesprongen, sakkerjuënd en zwaaiend met armen en benen om van dat nieuw' leven een hel te gaan maken.

'Da' zot spektakel zou jandomme! nog lang kunnen duren hebben,' hernam de champetter. 'Maar toen riep ik: fini, Lewieke. En met mijnen stok heb ik hem 'lijk een hond naar zijn piepenholleke gedreven! Ja, ja horlogiemaker, een mens komt als champetter van alles

tegen. Maar ge moet u van dien schelen apostel niks aantrekken. Als er wat is komde naar mij; wij zullen hem wel drillen!’

Hij zette met een klop zijn leeg glas neer op het trapke en stond recht. Theatraal trok hij de borstrimpels uit zijnen groenen tuniek, zette zijnen kepi op en nam zijnen stok.

‘Sesa, daarmee weet' er alles van,’ besloot hij zijn verhaal. ‘En ik ben een beetje uitgerust en dorst heb ik ook ni-meer. Als de nicht uit Lier geweest is om Benooke's apotheke op te laden, worde verwittigd en dan kunde zo komen. Salu en een goeien avond, horlogiemaker, en wel bedankt!’

‘Een goeien avond, champetter, en wel bedankt voor uw moeite.’

‘Niks te danken!’

Baziel deed het haagpoortje goed toe achter den champetter die fiks en recht met een ferm stap en breed gezwaai van zijn stok het populieren-laantje afdaalde.

Hij sleet langzaam terug, liet zich moe neer op de bank vóór zijn huizeke.

Baziel was blij weerom alleen te zijn, want het begon in zijn kop te draaien 'lijk een zottekesmolen.

't Was alles goed en wel, maar wat ging het worden met dat razend Lewieke aan zijn garen? Iemand die tegen den champetter opdierf, wat mocht hij daar niet van verwachten?

Was het niet beter naar den pastoor een brief te schrijven dat hij hem hartelijk bedankte doch het maar liever niet aannam? Morgen in de vroege vroege kon Merten met zijn hondekarre komen om er zijn bullen op te

laden, ongezien zou hij er door 't bos van onder muizen en ieverans anders een onderkomen gaan zoeken. Hier was 't dan immers toch naar de vaantjes en meteen was hij van alle geloop en gevraag verlost.

Baziel zijn gepeinzen bleven er zinnend op stilstaan.

Doch, al probeerde hij 't nog zó te weren, 't beeld van dien verhuis op den wilden bof het land in, liet hem weer eens al de mizeries voelen van zo 'n doolage en een krop schoot hem in de keel.

Hij stond zuchtend recht, slenterde tot tegen zijn doornenhaag en keek met pimpelende oogskens voor zich uit. Blauw-wazig steeg de avond uit het dal, doezelde huizen, boogaards, akkers en bomenroten zacht ineem. Achter den molenheuvel, waar de zon was ondergegleden, hing nog een ijl, geel schijnsel, terwijl boven 't duistere ruisen van 't bos het gouden manesikkeltje de verblauwende lucht in rees.

De avondlijke vrede van dit land pakte Baziel danig dezen keer.

En nog dieper voelde hij zich ontroerd toen hij daar plots in de donkere delling waar 't dorp veilig trosselde rond zijn kerkske, den blonden bloei der lampen gewaar werd...

Nog nievers had hij 't zo goed en rustig gehad als hier, en hoe veel beter zou 't nog niet worden ginder beneden in Benooke's wit huizeken! Een landeke van belofte voor zijn dolend hert!

Hij hoorde een koe beurelen, een hond baste en toen ging er plots in weke, langgerokken tonen het spel van een piston omhoog.

Ach! dat hij daar nu van zou wegvluchten en dat uit

schrik voor de kuren van zo een stom scheel schoenlapperke van nietsmandalle!

Baziel balde kwaad zijn vuisten en stampte op den grond. Hij had zichzelf kunnen slaan om zijn lafheid.

‘En als ik het nu toch eens deed?... en mijnen man stond?’ siste hij opgewonden.

't Bloed schoot hem naar den kop en zijn hert begon te bonzen 'lijk een hamer. En hij wist niet hoe het kwam, maar plots ijverde er in hem een verzet omhoog om tegen tien Lewiekes in te gaan. Had hij het duvelke hier vóór zich gehad, hij had er tegen gevochten.

Neeë, nog voor geen geld, hij zou niet weglopen. Hij bleef. Hij had zijn plaatske nu en hij zou 't verdedigen, met zijn tanden en nagels als 't moest! En al grommelend, met grote, vaste stappen schoof hij naar binnen...

IV

't Was alles danig goed verlopen, beter en rapper nog dan Baziel 't had durven peinzen.

De begijnhof-nicht uit Lier liet niet lang op zich wachten. Den morgen daarop reeds kwam er een bode met een huifkar van daar. Hij laadde Benooke zijn meubelen, zijn oude, leren medicijnboeken, zijn flessen en potten en zelfs zijn zakskes gedroogde kruiden op en reed er op een draf mee weg.

Seffens was Baziel aan 't inpakken gegaan en nog denzelfden avond, in 't licht van zijnen kaarslanteern, deed Merten het hele boeltje op zijn hondekarreken over.

't Ging alles danig gemakkelijk zo berg-af, en God-zij-geloofd! van Lewieke was er niets te voelen noch te zien.

Alleen Merten keek een beetje stroes.

'k Verstaan der niks van, horlogiemaker,' sprak hij. 'k Dacht da' gij de mensen ook liever van achteren dan van voren zaagt. En nu neemde, verdibbele! nog wel zo een plaatske aan, en da' nog al voorniet!'

Maar Baziël was te vol geweest van zichzelf, dan om daarop te gaan antwoorden.

En daarmee was hij er!

Een leventje 'lijk hem hier thans gegeven was, een hemel had er niet aan, vond hij. En 't leek wel of ze van daarboven een handeken wilden meehelpen, want de dagen werden gezegend met een weerke zoet als zalf.

Om in de traditie van Benooke-zaliger te blijven, deed hij een rood-baaien slaaplijf met benen knopen aan en daarover een blauw schort, hij zette een breed-geranden, strooien zonhoed op en stak zijn voeten in geel-gerookte klonen.

En met dat kostuumke was hij blij 'lijk een kind.

Zijn druivelaar-bewassen huizeken en de kruiden-hof er rond, 't uitzicht op de populieren-bezoomde beek met er achter den terwe-wiegenden veldbuik waarop de witte molen zijn wieken keerde, 't prinselijk kerkhof, de witte kerk met het bruine, klimop-bekladde torentje, 't waren allemaal dingen die Baziël een fijne zielevreugde schonken.

Hij kon er maar niet genoeg van genieten.

Van 's morgens heel vroeg, samen met den eersten

leeuwerik die aan den beek-overkant uit den ochtendsmoor 't verhelderend geluchte infladderde, was hij al zijn bed uit.

De stoof aanmaken, zijn huizeken doen en koffie drinken, 't kon alles niet rap genoeg gedaan zijn. Hij stak zijn eerste pijpke aan en op hoveniersmanier met de handen achter den borstlap van zijn schort, wandelde hij er eens op uit. 't Pad zakte van 't kerkeplein tussen de pastorijs-haag en den kerkhofmuur naar de beek, wipte over een stenen stapken en kronkelde door de terwe den heuvel op. Halverwege donkerde er een oude eik met een blauw kapelleken aan zijn stam en een bankske aan zijn voet en tot daar klom Baziel dan de hoogte op.

In de diepte, blauwig overwaasd met witte strenen er door, sliep nog het dorp. Het kerkeplein vierkant verlaten en grijs binnen zijn lage, toegeplafetuurde huizekens en ook op de achterkoerkens en in de omhaagde hoven roerde er nog niets. Alleen wat fijn vogelengefluit dreste helder uit de bomen en hier en daar kraaide er een haan.

Maar met het dieper open-klaren van den hemel ginder achter de donkere bossen, begonnen zachtjesaan de kleuren te spreken: de rode pannendaken, 't wit der gevelen, 't velerlei groen van boom en struik en haag, tot zelfs de pioenen, kruinagels en sneeuwballen in de hofkens. En eer nog dat de zon heur goud omhoog duwde, ontwaakte alle ding en kwam er overal beweeg. Deurkens en plafeturen klepten open, de kaven smoorden rookzuiltjes uit voor de morgenkoffie, paarden en wagens kwamen uit de poorten en boven 't verwarde ge-

rucht van klonen, emmers, pompzwingels en hondengebas, leefde 't blij geluid van stemmen die malkander wat toeriepen.

Hoe kon Bazel van onder dien kappellekenseik daar zitten naar zien en luisteren! En hoeveel deugd deed het aan zijn oud hart te weten dat hij daar, precies 'lijk alleman, zijn eigen dagelijks bedrijf bezat!

En niet zo iets voor keks 'lijk zijn horlogiemakerij was, maar iets waar de mensen blij waren hem bezig te zien, iets dat wachtte naar hem!

't Deed hem ineens verlangen dan om er bij te zijn. En rap scheerde hij den heuvel af, haalde schup, rijf, hak en knipscheer uit zijn schotelhuis, sloeg devoot een kruiske en was ook aan 't werk.

't Gras fijn scheren dat het effen was als een laken, 't eeuwig onkruid wieden uit de kruisdragende bloemenhofkens die de graven waren, hij deed het alles danig geerne en met liefdevolle zorg. Doch zijn gedachten waren verre van de doden wier namen wit op zwart of gekapt in arduin met een 'bidt voor zijne ziel' er onder, ommendom te lezen stonden.

Hij kon er niet aan doen, maar de zinderende klinkklank in de smisse, 't hamergeklop bij wagenmaker of schrijnwerker, 't rinkelen van een winkelbel, gelach of geroep aldaar en alginder, 't boeide hem zo dat hij er maar niet moe naar geluisterd wierd.

Hij voelde 't soms wel, 't was niet schoon. Benooke zou dat zekers niet gedaan hebben. En dat deed hem zuchtend de ogen neerslaan dan. Maar dat zou wel veranderen als hij zelf eens een graf had gemaakt en erboven-op een hofke van hem zelf zou moeten onderhouden. Hij

wist immers zo goed als niets van al deze doden voor wie hij te zorgen had.

Eén kruiske alleen hield zijn hart vast en dat was dat van Benooke.

En toch, als er dan achter 't witte kerkhofmuurke stemmen voorbijgingen, of vóór 'Den Dobbelen Aerent' een wagen stilstond, draaide zijn kopke nog nieuwsgierig omhoog om te zien wie en wat.

De mensen, de mensen! Dat hij daar nu zo top onder zat, dat hij zo 's noenens na zijn kerkhofwerk zelf zijne koffie en zijn builkens tabak, zijn brood en zijn kanneke melk kon gaan halen, zonder dat iemand hem uitlachte of een schampscheut loste, hij kon er maar niet van over!

Om te zwijgen dan van zijn plaatske bij de zangers in de kerk op 't hoogzaal, waar hij 't orgel mocht blazen. En van het grote dat misschien nog weggelegd was voor hem!

Baziel dierf niet goed aan dat leste peinzen. 't Bracht iederen keer zijn hert aan 't kloppen 'lijk een klok, pakte op zijn asem en joeg hem 't bloed naar den kop.

De Pastoor was 't die 't in zijn oor was komen blazen. Op een morgen zo, 'lijk hij 't nog al eens deed na zijn miske, kwam hij weer 't kerkhof opgewandeld. Hij keek naar de graven, naar 't gers, naar de treurolmkens, en kwam tevreden knikkend bij Baziel staan die beleefd zijnen strohoed afnam en hem goeien morgen wenste. 'Vriend Bazileus,' sprak hij vol contentement en hij presenteerde hem een snuifke, 't is goed, 't is heel goed! Ze mogen nog altij' komen zien van zeven uren in den ronde!'

Baziel glimlachte fier en een blos wipte over zijn gezicht. ‘En 'k zien da' g' hier goed aardt!’ ging hij verder. ‘Als Benooke kon terugkomen, hij zou content zijn. En ook omdat ge zijn hofke hebt gerespecteerd. Kende gij soms ook een beetje van kruiden af?’

Baziel schudde rap zijn kop.

‘Neeë, Mijnheer Pastoor!’ antwoordde hij. ‘Nooit aan gedacht zelfs. 'k Zien wel dat er een perkske thymus staat, en een perkske lavendel en ook rozemarijn. 'k Ken da' nog van in 't hofke van mijn meetje, ziede. En 'k geloof dat er ook munt bij is. Maar van al de rest weet ik niets.’

‘En als ge dat nu eens leerde? Alles staat er immers!’ Baziel glimlachte verwonderd.

‘Maar da' kan ek-ik toch ni', Mijnheer Pastoor!’ weerde hij zich. ‘Wie zou mij da' leren?’

‘Zie, vriend Bazileus,’ hernam de pastoor en hij deed zijn ogen toe, stak een vinger omhoog en smakte eens met zijn dikke wijn-lippen. ‘'k Dacht zo: horlogies repareert hij goed, 'lijk de beste uit de stad, als hij nu ook eens mensen leerde repareren. Da 's te leren. Benooke heeft het toch ook geleerd. Alles uit ou' boeken!’

‘Maar ik heb geen boeken,’ haastte Baziel zich te antwoorden.

‘Justement. Daar zit het in. Die zijn te krijgen. Ge weet waar dat Benooke zijn boeken zitten. Als ik van u was, 'k trok er eens op af naar die nicht op 't Begijnhof te Lier. Zover is da' ni'. 'k Zal u wel een briefke meegeven voor den pastoor van 't Begijnhof. Zijn broer ken ik. Da' mens doet er toch niks mee. En als ge ze dan hebt, 't zou iets zijn om er den winter mee door te krijgen.

Veel werk is er dan niet. En ge kunt toch ni' altijd horlogies zitten maken. Peinst eens wat dat zou wezen voor ons als we terug een groenen-doktoor onder ons hadden!'

Baziel begon te zweten.

'Maar... zo geleerd ben ek ik ni', Mijnheer Pastoor!' 'Toe, toe! stom zijde toch ook ni'. Hier zie, neemt nog een snuifke en peinst er eens goed over na. Een moet is het niet, vriend Bazileus. 't Is met Benooke's hofke daar nog alle dagen te zien door 't sacristij-vensterke, da 'k daar zo aan dacht.'

En zo sprekende had hij Baziel eens gemoedelijk op den schouder geklopt, en was glimlachend weggewandeld. Baziel had daar gestaan, hijgend en niet wetend wat antwoorden. God-in-den-hemel! als dat eens kon! Dan ware het volledig geweest! Hij zag zichzelf al bezig aan 't apothekeren 'lijk Benooke, zag gekapmantelde vrouwen naar zijn huizeken komen afgezakt en 't ontroerde hem zo dat hij er begon van te pimpelogen.

Maar toen dacht hij ook aan zichzelf. Hij kende zichzelf. Zou hij dat wel kunnen, hij die altijd een heilige schrik van zieken en ziekenkamers had gehad. Van te peinzen alleen aan de mizerie en den angst saamgetrokken op zo 'n grootogig, was-bleek, uitgehold gezicht, weggezonden in de klamme kussens, stakte hem reeds de asem in de keel en voelde hij zijn hoofd duizelen.

Neen, 't was om er zelf ziek bij te worden. Hij moest het uit zijn zinnen houden. 't Kon iets zijn voor later misschien... Een mens wist nooit op voorhand... Wie had er nu bijvoorbeeld ooit van zijn leven durven peinzen dat dees nog voor hem was weggelegd!

Daarbij was het toch een beetje te veel gewild, vond Baziel: 't was den hemel tempteren bijkans. Mijnheer Pastoor mocht er niet kwaad voor zijn. Als hij er nog eens over begon zou hij 't zeggen.

't Was al goed en schoon genoeg zo, nu hij met een lach op zijn gezicht door de dagen kon gaan, en hij somwijlen, zo maar van kriebelende welgezindheid in zijn handen moest beginnen wrijven.

Een dingske echter kwam zo af en toe, 'lijk een dreigende wesp, naar zijn lachend gezicht geschoten en dat was 't gedacht aan Scheel Lewieke. 't Deed hem dan verschrikt het hoofd achteruit trekken en met de handen slaan als was het lijfelijk bij hem. En nochtans, hij had dat duvelke nog met geen ogen hieromtrent zijn huizeken of 't kerkhof gezien, en hij wist ook dat één wordeken aan den champetter genoeg zou zijn om dien naar zijn piepenholleken te doen schieten.

Want Baziel was goeie vrind geworden met den groenen vent. Denzelfden achternoen nog toen hij hier 't eerste vierdeel gersten in zijn koel kelderke onder de voutekamer liet dragen, was hij nieuwsgierig 't pad komen afgemarcheerd om 't horen of er soms nog niets ruiste. Baziel was seffens zijn vaatje gaan ontsteken en had hem een goed stoopke bier getapt. En onder 't drinken daarvan had de man in 't breed en 't lang verteld hoe hij nog eens expres dat stukske mens de les was gaan spellen en hem met kwaad gefronste wenkbrauwen en groot geweld van zijn trombon-stem had gedreigd van hem met zijnen mispelaar tegen de schenen te slaan, als hij 't in zijn corpus kreeg om kuren uit te halen bij den nieuwen grafmaker.

Dat had Baziel deugd gedaan uitermate. Hij had niet geweten hoe den man zijnen dank te zeggen en was toen maar een tweeden keer zijn kelderke ingekropen om een vers stoopke.

‘Hebt genen schrik... Ik waak!’ had hij gezegd.

Regelmatig, twee, drie keren in de week, en zo tussen licht en donker zag Baziel zijnen kepi boven 't kerkhofmuurken komen afzakken. Hij deed of hij thuis was, hing zijnen stok aan de deurklink en kwam gemoedelijk bij zijn horlogiemakerstafeltje zitten. En daar hij zijn stoopke bier maar niet zo door zijn keelgat kon gieten, en ook maar niet eeuwig en altijd over Scheel Lewieke zijn klok kon laten gaan, kreeg de ene na den andere in 't dorp zijn toer. De burgemeester en zijn madam, de baas uit ‘Sinte Jozef’, de rosse mulder van ginder boven, alleman en iedereen passeerde er, tot het gekapmantelde bedelwifke toe dat 's Vrijdags vaderonzend rondging om heuren cent. Een boek vol leven werd het voor Baziel.

Zo iets had hij nog nievers gehoord. Hij had er geerne zijn tonnekens gersten en zijnen tabak voor over. 't Bracht hem zo goed dicht bij al de mensen die hij 's Zondags van in zijn blazershoekske op 't hoogzaal daar beneden over hun stoelkens zag neergekniel. En ook de namen op zijn kruiskens begonnen daarmee stilaan te spreken tot zijn hert. 't Maakte zijn werk op 't kerkhof aldoor schoner en inniger.

Alleen dat Scheel Lewieke! Maar dat zou zich nu ook wel koest houden! Daar mocht hij nu wel helemaal gerust over zijn!

V

't Was juist in die dagen toen Baziël zich ernstig begon af te vragen of de champetter hem soms met heel dat vertelselke over Scheel Lewieke geen blaaskes had wijs gemaakt.

Hij was nu al vijf weken hier en nog steeds was er van dat schoenlapperke niets te horen of te zien geweest.

Doch zie, zo als met een keer, dien vroegen zomermorgen, terwijl hij op 't kerkhof, onder het treuolmke dat zijn takken hangen liet over het graf van Mitje van de Notaris, de afgevallen blaren was aan 't samen keren, dook daar vlak van achter 't muurke een scheel, zoolzwert gezicht met een afgepelde konijnen-vellen muts erop omhoog. Het trok grimatsen 'lijk een aap, stak de tong uit, speekte in een boogske naar hem en begon toen te bassen en te grollen 'lijk een hond die bijten gaat.

Baziël verschoot 'lijk zot, liet een kres en hief reeds zijnen bezem op om op dat dwaas gezicht te slaan.

Doch plots begreep hij.

Hij draaide zijn hoofd om en precies of er was daar niets, trok hij met zijn mandeken vol blaren en zijnen bezem naar den achterkant van de kerk waar hij zich rap achter een steunpilaar ging wegsteken. En 't was eerst toen hij den baas uit 'Den dobbelen Aerent' zijn plafeturen hoorde opensmijten dat hij 't riskeerde, al speurend en rondkijkend, uit zijn hoekske te komen.

Een helen tijd was Baziël ervan onder de voeten. En hij dacht aan niets anders dan na zijn werk seffens naar den champetter te gaan en alles te vertellen. 't Zou dan

wel amen en uit zijn met een mens nog zo te doen verschieten.

Maar eer nog dat de koster aankwam om te tampen voor het zeven-uren miske had hij zich al zeven keren bedacht. 't Leek hem toch wat kinderachtig daarvoor 'lijk een schooljong aan diens deurke te gaan kloppen en te klagen: Mijnheer, Lewieke is snuiten komen trekken en hij heeft gespeekt ook.

Neen, 't beste was het maar te laten passeren. Als 't niets anders was dan dat met zijn kuren, was het nog zo erg niet. Als hij nog kwam zou hij hem den rug toedraaien en doen precies of er was niets. 't Schoenlapperke zou dat stommen-ambacht-spel wel van zelf moe worden, redeneerde hij.

Den morgen daarop was Baziël op zijn hoede.

Eerst dacht hij: 'k blijf voorzichtigskens binnen tot de koster er is. Maar seffens daarop, in verzet tegen zichzelf: neen, ik ga, anders peinst hij zekers da 'k bang ben. Toch waagde hij zijn ochtend-wandelingske niet naar den kapellekenseik. En 't was een hele tijd later dan gewoonlijk dat hij buiten kwam.

Hij spitste de oren, loerde eens goed rond of er niets roerde en sloop toen heel langzaam zijn poortje door naar den achterkant van de kerk om er in 't kinderhoekske achter de sakristij wat te wieden. Hij was daar zo goed als ongezien.

Maar pas zat hij op zijn knieën bij zo 'n wit kruiske over het vergeet-mij-nietjes-bed gebogen of ginder bij den ingang der kerk ging er plots gemiauw en geblaas op als van een dollen kater in den uitkoom.

Baziël zijn wiedende handen vielen stil in de blauwe

blommekens en zo van onder zijn gelen zonhoed lonkte hij eens naar 't endeke kerkhofmuur dat tussen den donkeren bos thuya's in den hoek en den torenvoet blankte. Hij zag niets boven 't muurke, doch van achter den torenklimop wipte plots het duivelke te voorschijn. Het liet zich vallen en zo op handen en voeten kwam hij, aldoor miauwend, tussen de kruisen nadergeslopen.

Baziel zijn asem stokte in zijn keel... Hoe kwam die nu binnen? 't Kerkhekken was nog op slot! Zekers over 't muurke gekropen! Wat moest hij nu beginnen?

Hij liet den kop zakken als om niet te moeten zien, zon binstdien wat hij best doen zou.

Naderder nog kwam het kattengemauw, tot vlak bij. In het groene gras aan den anderen kant van 't bloemenbed zag hij de zwarte schoenmakershanden al verschijnen en daarop ook het omhoogschelende smoelwerk met de konijnenvellenmuts.

Toen sloeg de schrik op Baziel zijn hert. Hij wipte recht, trok met een katterapte van tegen den sacristijmuur achter zich een zwaren grasrus los en kletste hem pardaf in het grijnzend bakkes.

Lewieke droop van zand en eerde. Zijn heel gezicht was vol. Hij sprong als gestoken recht, proestte en blies, klopte en wreef met beide zijn handen over zijnen kop, en al jammerend: 'Kerkhofeerde!... Kerkhofeerde!' schoot hij op den loop.

Baziel zijnen schrik viel met den slag. Daaraan had hij zich zeker niet verwacht. Hij schoot in een lach en moest van plezier op zijn billen kletsen.

Dien helen dag lachte Baziel 'lijk hij misschien nog nooit gelachen had.

Onder zijn verder werk op 't kerkhof, 's noenens binst hij zijn potteke kookte, aan zijn horlogiemakerstafelke nadien en zelfs 's avonds als hij zijn vier rozenhoeikes te bidden zat op de bank vóór zijn deur, aldoor zag hij dat proestend gezicht vol zand en de waggelende aapvlucht van 't ventje. En hij voelde zijnen klimmenden schrik nog eens na, daarop die plotse ontspanning en lachschokskes deden hem dan naar zijn borst pakken.

Ware de champetter dien avond gekomen hij hadde 't hem voorzakers allemaal verteld.

Maar achteraf was hij dan toch weer blij dat het niet voortverteld was.

't Was maar best dat het tussen hun getweeën bleef. Hij had hem van de beentjes doen maken 'lijk een haas dezen morgen, en hij zou verders wel zijn manneke staan. Kerkhofeerde! had hij geroepen. 't Was goed om weten dat hij daar schrik van had!

En Baziel lachte eens fijntjes en stak zijnen vinger omhoog.

Doch 's anderendaags en ook alle de dagen daarop was er van 't schoenlapperke niets meer te horen of te zien en Baziel kon niets anders peinzen of hij had het spelke gewonnen.

Met kleine beetjes vervroegde hij weer zijn uur en waagde 't weer, al smorend zijn pijpke dat toch zo goed smaakte in de blauwige ochtendfriste, zijn wandeling te doen den tarwe-heuvel op naar den van vogelzang doorzinderden kapellekenseik.

En de champetter kwam verders om zijn stoopke bier en nieuws over Lewieke, en 's Zaterdag achternoen, kwam Merten met Pol en zijn kruitwagen, en ze spra-

ken over alles en nog, maar over 't schoenlapperke loste Baziël geen woordeke.

Waarom ook? 't was nu toch alles weer peis en zoete vree!

Maar op dien vroegen, stillen zomermorgen, sprong het duvelke hem uit een onverwachten hoek op den nek en kletste zijn rust naar de maan!

Hij slenterde zo op zijn gele klonen, met de handen onder den borstlap van zijn schort en het hoofd op de borst, al peinzend aan Lijnwaad-Sus hun grotemoeder, die hij eergisteren begraven had - 't was Baziël zijn eerste dode - het pad af en juist zette hij een voet op 't stenen stapken, toen er daar van achter de elzenstruiken die er dicht tussen de canada's groeiden, een emmer water naar boven werd gestroeld, vlak tegen Baziël zijn kop zodat zijn strohoed de beek in rolde en zijn pijpke kapot viel op de stenen. Baziël neep verschrikt zijn ogen toe, waggelde 'lijk dronken, meulewiekte met de armen en 't scheelde niet veel of hij sloeg zijn hoed achterna, het water in.

En eer dat hij terug asem had gepakt, spetterde er daar nevens hem een gelach omhoog 'lijk van honderd zotte gaaien ondereen.

'Hij hee' me vast, de judas!' vloekte Baziël en reeds had hij zijn blok in de hand om er den lacher mee op den kop te slaan. Maar 't duvelke was sito weg, takken braken en ginder zag hij hem door de haag kruipen.

Daar stond hij nu, druipend 'lijk een waterhond. Zijn kalotje was nat, zijn rood slaaplijf lekte uit en zijn blauw schort hing 'lijk een vod op zijn buik. Hij kon

zichzelve bijkans uitwringen. Tranen van koleire schoten in zijn ogen en hij deed een gebaar om hem achterna te schieten.

Maar 't besef dat er mensen konden komen, dat ze hem hier zouden beginnen uitvragen en uitlachen, hield hem temet tegen. Nog liever honderd emmers water over zijn lijf, dan dat!

Angstig draaide hij zijn kopke naar alle kanten. Klepten er daar geen deuren, waren er daar geen stemmen achter die haag, en hadden ze van daarboven uit den molen soms iets gezien? Hij viste rap zijnen zonhoed uit het lis aan den kant, zette hem op zijn kop om maar niets te laten blijken en haastte zich naar zijn huizeken en grendelde achter zich het deurke straf toe.

Droog goed aantrekken was gauw genoeg gedaan. Maar het duurde lang vóór dat hij een beetje bekomen was van zijn asem-beklemmende alteratie en ook vóór dat hij weer zijn solideeken en zijnen hoed die hij boven de stoof te drogen had gehangen, op den kop kon zetten.

De koster had al een heel tijdeke getampt voor 't zevenuren miske eer Baziel de grendels wegschoof, zich met zijn hoveniersgerief buiten waagde en naar een verdoken cypressen-hoekske sloop waar hij zo stil mogelijk wat gras begon te knippen. En dat deed hij nog meer uit schrik voor Mijnheer Pastoor die zou kunnen komen vragen wat er scheelde, dan uit werk-goesting.

Almaardoor moest hij aan het gebeurde peinzen en ook aan wat Scheel-Lewieke nog allemaal misschien in de mouw had om hem op 't onverwachts over den kop te gooien.

Wat moest hij daartegen gaan beginnen!

't Aan den champetter vertellen, dat ging nu zeker niet meer. God-weet! lachte hij er niet mee. 't Zou 't dorp rondgaan en ziet ge dat er een tweede begon met van die judasserijen, en een derde en alleman? Hij kende dat maar al te goed, 't ware 't begin van het ende. En och God! hij zat hier toch zo goed! 't Speet hem nog meer dan er draadjes waren aan zijn schedelkalotje dat hij 't eerste niet aan den champetter had gezegd, en nog meer dat hij hem dien rus in zijn smoelwerk had gegoooid. Want daardoor zon hij nu misschien voorgoed op wraak.

Ringaaneen vielen Baziel zijn grasscherende handen stil en moest hij zuchtend zijn kopke overentweer slaan om alles wat daarbinnen dooreen woelde. Hij hoorde den zingzang van den smid zijnen hamer op 't aambeeld, hoorde in 't 'Sinte-Jozef' luide stemmen en gelach over 't kerkeplein klinken en daarop de kinderen op school die zongen van Jezus en Sint-Janneken. Maar zijn hert was ver weg van die dingen dezen keer. En 't klagelijk, hulpeloos gebleet van een kuddeke schapen dat achter den witten kerkhofmuur voorbij-potelde, maakte hem nog triestiger dan hij al was.

Doch met die schapen te volgen ombast van een hond, knalde er ineens in hem een reddende gedachte open. Als hij nu ook eens een hond hield?

't Verraste Baziel zo dat de schaar uit zijn handen viel en hij er lachend en rood-wordend van recht wipte.

Dat was de uitkomst! Een hond!

Al zijn verdriet zakte op den slag weg en er kwam een lochtheid in hem om in bomen te klimmen. Hij wreef

in zijn handen, dat de vingers kraakten en met een rijken lach op zijn gezicht begon hij opgeruimd overentweer te wandelen.

Waarom had hij daar toch niet vroeger aan gedacht? Hij mocht er genen moment mee wachten en hij dacht seffens aan Merten dat die hem wel enen aan de hand zou kunnen doen. Zo 'ne grote, rappe, en die goeie bijters in den muil had. Lewieke zou wel tien keren napeinzen eer dat hij nog met kuren op den loer ging liggen.

Dien noen gunde Baziel zich niet eens warm eten. Terwijl hij over zijn rood slaaplijf een jas aanschoot en zijn leerzen aantrok, knoefelde hij met de rapte een droog stuk brood naar binnen. Hij slokte een tas lauwe koffieoverschot door zijn keelgat, duwde zijnen zwarten hoed op, sleutelde zijn huizeken goed straf toe en nevens zijnen tikkenden mispelaar scheerde hij 't noen-verlaten dorp uit en de bochtende heuvel-dreef in naar 't verre witte hutteken aan den boskant.

Merten trok verbaasde ogen toen hij Baziel zijn commissie hoorde uiteendoen en nog meer toen hij zei dat hij er geerne tien frank voor over had. Hij verstond er niets van.

‘t Wordt al schoner en schoner!’ sprak hij. ‘En gij die vroeger nog geen vogelke in een kevieke wilde! En nu een hond, en nogal een grote! Ge zijt toch zekers ni' bang in 't dorp, zo top onder de mensen?’

‘Bijlange ni', Mette joeng!... 't Is voor een beetje compagnie te hebben... 'k Zit nu immers vast en verhuizen doen ik ni' meer... Alleen is toch maar alleen!’ ontweek Baziel.

‘Goed, 'k zal mijn best doen. En omdat het voor u is, steek ik dezen achternoen het bos door en gaan eens kijken.’

En lochtiger nog dan hij gekomen was, al meulenend met zijnen mispelaar, scheerde hij onder de canada's terug den heuvel af.

't Was een jong en schoon beest waar Merten een dag of twee later aan een koord kwam mee afgezakt. Hij heette Bilo. Hij was slank van lijf en stevig te poot om er 'lijk de wind van onder te schieten, met een spitsen, vinnigen snuit, gewarige oren en een schonen steert, en zijn bas was helder als een lach.

Merten maakte hem een goed kot uit een oude ton die hij in den koster zijnen winkel vond, nagelde er twee blokken aan tegen het rollen en binstdien lei hij aan Baziël in 't lang en in 't breed uit wat hij doen moest om er een trouwen waakhond van te maken. De eerste nachten kon hij Bilo binnen in 't schotelhuis laten slapen, maar nadien moest hij buiten, en een goed-beschut plaatske ervoor was er daar achter het regenwatervat.

Baziël was in de wolken met zijnen Bilo. Als hij van zijn leven met plezier iets had betaald dan waren het deze tien frank.

Laat hem nu maar komen, den bandiet, lachte hij, en 't was of hij zag Lewieke daar al moord en brand staan tieren met Bilo aan zijn doorpekte broek.

't Gaf Baziël een zoete, blijde gerustigheid, dat gebas en dat vrolijk gesprong rond de benen. 't Was nu nog veel beter dan vóór het jaloerse schoenlapperke met zijn kuren begon!

's Morgens deed hij weer in vollen vree zijn beewegske

en zelfs 's avonds in den donkeren, als de sterren daarboven openpinkten, slenterde hij genietend langs kronkelende binnenpaden tussen terwe- en korenstukken het stille land door. Van Lewieke zag hij zelfs het tippeken van zijnen neus niet meer.

Baziel asemde stillekens aan op en hij droomde glimlachend van den winter wanneer hij bij blond lampelicht en met Bilo aan zijn voeten zou gaan beginnen met het bestuderen van 't groen-doktoren. Here! als dat er nog eens bij kon, hij zette met een blij hert zijn horlogiemakerij op 't schab!

En de dagen kwamen en de dagen gingen, de zomerzon brandde de heuvelen geel en bruin, en propte 't geboomte vol donker groen en zwellend fruit. Oogst kwam die 't land vulde met 't zinderend geluid der pikke en 't helmen van bindsters-lieken...

Doch toen Baziel bijkans aan geen Lewieke niet-meer dacht, wipte de schurk weer te voorschijn.

Lijk altijd was hij er 's morgens vroeg vóór dag en dauw weer uit, trok zijn voutekamer-vensterke weer open en stak er blijgezind zijn bepinnemutst hoofd door om Bilo zijn goeien dag te roepen. Maar geen gebas, gesprong of kettinggesnok kwam hem dezen keer te gemoet. Alles bleef stil.

‘Die'n is, janvermille! losgebroken en de velden in!’ dacht Baziel seffens en hij keek rond, floot zijn fluitje, klokte met de tong, riep Bilo, Bilo! en met de hand achter zijn oor luisterde hij naar alle kanten. Doch geen antwoord klonk er.

Dat was nu nog nooit gebeurd.

Hij schoot rap broek en jas aan, en blotevoets in zijn

sliffers haastte hij zich 't bakstenen trapken af, ontgrendelde de deur en was buiten om te zien.

Toen was het of Baziël een hamer op zijn kop kreeg; zijn knieën knikten en hij wankelde als dronken.

Daar, vóór zijn ton, lag Bilo dood in 't zand met stijf uitgestrekte poten en stijven steert; zijn ogen stonden angstig-groot open en vuil schuim kladde er over zijn grijnzend-opengetrokken muil die 't opeengeklemd wit der tanden liet zien.

't Vlijmde seffens door zijnen kop: 'Lewieke heeft hem vergeven!'

Baziël's bloed begon te ratelen, hij stampte, bonkte met de vuisten op zijn kop en honderd dingen van wraak spookten naar boven, nog tien paart erger dan bij dien judassenden bakker te Diest. Hij zou een pistool kopen, dien bandiet neerlappen, of hem omversteken, 't kon hem een moment allemaal niets ni-meer verschelen!

En al tierend en razend van onmachtige woede rende hij zijn kamer op en neer, tot hij moe en buiten asem met een hoofd dat suisde op een stoel neerviel en in zijn handen begon te snikken.

In zijn verdriet dacht hij aan alles wat hij hier veroverd had; zijn fijn huizeken en zijn schoon ambt, en ook aan zijn vroeger dolaarsleven en er rilde schrik in hem op om dat alles zo maar roekeloos op 't spel te zetten.

Maar wat gedaan dan? Er den champetter bij halen en zeggen: zie, dat heeft Lewieke mij gelapt! 't Wierd een proces. Ze zouden hem wel raken om dees judasstreek. Maar God! al dat geloop en lawijd er rond alsdan! Neen, daar zou hij niet tegen kunnen!... 't Beste was Bilo maar gauw te begraven. Seffens kwamen er

misschien al pikkers het pad af om naar hun werk te gaan. Hij moest zich haasten. En als iemand den hond miste en er naar vroeg, kon hij zeggen dat hij weggelopen was... De naaste week zou hij Merten al een nieuwe doen kopen en geen nood! daar zou Lewieke niet aan kunnen!...

Als 't nu maar niet geweten wierd! Liever tien treiterderijen van 't schoenlapperke dan lawijd errond!

Maar hoe weinig vermoedde hij waarmee dien triestigen dag het scheel duvelke onder zijn konijnenvellen muts allemaal rondliep!

De basser was nu weg en denzelfden nacht reeds besprong hij Baziël met wat anders.

Moe en op lag hij in bed, toen er plots een felle klop op de ruiten van 't voutekamer-vensterken neerkletste. Baziël schrok recht, merkte iets van een ros lichtschijnsel op de muren en 't ribbekensplafon en zag daar dan vóór 't raamke een bollen kop overentweer wiegen met ogen, neus en een grijnzenden duvelsmuil van vuur.

Een doodsschrik deed hem vergriezen tot in 't merg van zijn beenderen. Maar seffens begreep hij; hij gleed zijnen veerzak uit, rukte 't vensterke open en gaf tegen den bol een slag van zijnen sliffer dat hij opzij sloeg en uitgedoofd neerplofte.

Hij hoorde een gekreun en geroep van: ai mij! ai mij! doch dadelijk daarop piepte er een venijnige zinnekestem omhoog die schold:

'Lelijke pinnekensneus! Stukske horlogiemaker van niksmandalle! Ah! gij komt de mensen hier onderkruipen! Maar 'k judas u kapot! en dan zal ekik er u ondersteken, wacht maar!'

Baziel sloeg rap zijn vensterke toe. In den bleken zomernacht zag hij 't ventje wegspringen dwars door 't aardappelveld en hij hoorde hem aldoor maar roepen:

‘k Steek er u onder! Wacht maar!...’

VI

En het jaar kentelde...

't Koren, de aardappels en de beten waren binnen, de boogaards leeggeplukt en de heuvels geploegd. En toen vlaagden regen en wind over het land, pekten de huilende bomen kaal en joegen de rosse blaren over de bruine kouters waar niets meer kleurde dan hier en ginder een klaver- of een rapenstuk, of 't zwart van een klad krassende kraaien.

Triestig en grauw schimde de molen daarboven onder 't lei-grijze wolk-gejaag, de kapellekens-eik knoestte er zwart, en ook het kerkhof kwijnde stillekens weg, groengrijs en bruin, met een laat beddeke begonia's nog of wat magere chrysanten, in afwachting dat de Allerzielenkaarskens met hun avondlijke, rossen bloei-van-een-uurke het seizoen kwamen sluiten.

Baziel had er nu niet veel werk meer. Drie doden had hij nog begraven en voor de rest had hij niets te doen dan wat blaren samenvegen die uit de kerkeplein-linde over de graven neerdwerelden en de paden opgritselen. Samen met Mijnheer Pastoor had hij de kruiden uit zijn hofken geoogst, ze properkes gebusseld, in zakskes gedaan en ze op zijnen zolder te drogen gehangen.

En daarop was hij ook naar Benooke zijn begijnhof-

nicht te Lier gereisd om de oude medicijnboeken. Hij had het gedaan veel meer om Mijnheer Pastoor plezier te doen, die aandrang en bleef aandringen, dan uit eigen goesting.

Want Baziël was mat en moe, triestig als het wenende herfstweer zelf.

Eens had hij naar dezen tijd uitgezien met een schoon en blij verlangen om bij een warm stoveken en met zijnen hond aan de voeten, uit Benooke zijn leren boeken 't geheim van 't groen-doktoren te puren. Maar nu zat hij vol schrik en angst voor de komende dagen.

't Kwam allemaal door Lewieke.

Wat had hij er al niet van te verduren gehad in den laatsten tijd!

IJzerdraad had hij in den nacht over de kerkhofwegels gespannen waarover Baziël in den morgen-mist bijkans den nek brak, zijn kave toegepropt met hooi zodat hij 's morgens bij 't aanmaken van zijn stoof bijna stikte in den smoor, koeievladen in zijn regenwater gesmeten, zijn deur met een ketting vastgeklonken aan de waterbuis ernevens, en nog, en nog, genoeg om een mens zot te krijgen.

Enkele keren, gebarend dat hij al slapen was, met zijn lamp uit te draaien en na een tijdeken de deur, die op een spleet stond pardoes open te trekken, had hij Turk aan de broek van 't nadersluipend schoenlapperke kunnen jagen.

Want Turk 's nachts buiten laten, hij hadde 't niet gedaan nog voor geen geld. 't Was meer dan wel geweest dien verschietelijken morgen toen hij dien armen Bilo vergiftigd had gevonden.

En om daar zo avend aan avend, uren aan een stuk, op den loer te blijven liggen, daar had Baziel genen moed en ook geen goesting meer voor.

Daarbij, 't was nog zozeer dat gejudas niet dat hem meer en meer uitholde en hem krom deed lopen. Hij begon aan die dingen stillekensaan gewoon te worden. Maar die woorden: 'Wacht maar!... 'k Zal ekik er u nog onder steken!' die Lewieke op dien avond met den uitgesneden pronkappel had uitgesist, waren het die hem als doornen in 't hart draaiden.

Op den moment zelf had Baziel daar niet over nagedacht, en ook de dagen daarop niet. Hij had achteraf zelfs moeten lachen om 't ventje zijn verschietende vlucht en zijn koleire.

Doch zonder dat hij 't wist waren die woorden 'lijk een worm aan 't knagen en 't draaien gegaan. En zo helemaal op 't onverwachts - hij was juist aan den torenvoet het graf aan 't delven voor den schaapsboer van den Brul - was dat toen komen omhoog spoken.

Hij wist niet wat het was, maar zo al met eens zag hij zich een kwaal betrappen, dood gaan en ook zijn uitvaart zag hij met 't klokgelui en de dodenmis. En God-stond-hem-bij! 't was Scheel-Lewieke die zijnen put maakte en hem triomfantelijk onder 't groen laken stoopte.

Baziel had gedacht dat hij iets kreeg. Hij had verschrikt zijn schup laten vallen, en met den dender op zijn lijf en hijgend als een hond was hij uit den schaapsboer zijnen put gekropen en naar huis gewankeld om 't ongezien te laten overgaan...

Sindsdien was het voorgoed amen en uit geweest met

zijn rust... Want ze waren teruggekomen, die woorden en ook dat angstig begrafenisgezicht. 't Hield hem 's avonds uit zijn slaap, 't bereed hem 's nachts als een merre, 't tjoekte hem verwaasd wakker en zelfs overdag, tussen al zijn vertrouwde dingen en geluiden, besprong het hem soms onverwachts zodat hij naar asem moest snakken.

Ach! 't ergste geplaag, als 't gebeurd was, was 't voorbij!

Maar dees, dat bleef! 't Was sterker dan hij!

Hij probeerde er tegen in te redeneren, hield preken tegen zichzelf, maar 't was allemaal boter aan de galg. Hij betrok er den hemel bij, spon rozenhoeikes af met dozijnen, brandde kaarsen vóór zijn Lieve-Vrouwebeeld, liep naar de missen en loven, bad kruiswegen en litanies, maar 't hielp al even weinig. Dieper en dieper knaagde en boorde het beest zich vast daarbinnen in zijn kopke.

En hij kon er niet aan doen, maar hij begon weer te peinzen aan zijn pak te maken en er stil van onder te muizen, verlost van die hartvretende obsessie.

Soms welde het in hem op om er maar in enen keer mee door te breken. Maar dan dacht hij aan Mijnheer Pastoor, aan den koster en den champetter en aan al die goei' mensen hier rond hem, en hoe ze in nesten zouden zitten juist vóór 't aanstaande grote feest van Allerheiligen en Allerzielen, en dat hield hem nog tegen.

Een ding deed hem echter huiveren: dat hij plots iets kon krijgen en dat het dan misschien te laat zou zijn om t' ontsnappen aan den greep van Lewieke.

En verder kentelde het jaar en daarmee was ook Allerheiligen er geweest. 't Weer was meegevallen dezen keer. Geen regen en geen wind en in den avond een lochte, fijne mist die alle geluid dempte en het zo plechtig stil maakte in de dorpsstraten.

Heel het dorp was in 't lof, dat één gejubel was van orgel en mannenstemmen ter ere aller Heiligen, al hing het altaar zwart van de zilverbetraande rouwdraperijen en al stond de loze baar met het lijkkleed erover reeds klaar voor den dienst van Allerzielen van morgen.

Maar vóór het ten einde was, ontstak de koster de kaarspyramieden weerszijden van de baar, de blijde muziek viel plots stil en toen zette Mijnheer Pastoor het *De Profundis* in voor de zieltjes van 't vagevuur terwijl de klokken in het torentje hun traag drietonig dodenlied opengalmden.

En na het lof begon het feest op 't kerkhof.

De mensen stroomden het hof op, iedere familie zocht de graven van haar doden, plantte er een haag van kaarskes rond en ontstak die dan. En terwijl die geel en stilknetterend opbrandden, knielden ze neer en baden ze gezamenlijk voor het zieltje van den overledene.

't Deed Baziel goed aan 't hert zo onder al die mensen rond te wandelen. Ze kwamen naar hem toe, spraken een vriendelijk woordeken, roemden zijn werk zeer en dat het niet moest onderdoen voor Benooke-zaliger, en velen nodigden hem uit om straks eens aan te komen en mee een Allerzielen-wafel of een koekebak te kraken. Meer dan een uur duurde deze begankenis.

't Ene kaarshofke na 't andere bloeide uit, de geel-ver-

lichte kerk en de muurkens kwijnden stilaan weer weg in de mistige donkerte, stil-pratend verlieten de donkere mensengroepjes het hof en toen er niemand meer was, sleutelde de koster het hekken toe. Toen Baziël in zijn huizeken kwam, moest hij zich geweld aandoen om niet te beginnen schreien.

Hij zei een woordeke tot Turk die blij-blaffend naar hem opsprong, stak zijn lampke aan, koterde de stoof op. Hij haalde brood en kaas uit zijn kastje, tapte een stoopke bier en probeerde een beet te eten.

't Ging moeilijk. Triestig sloeg hij zijn kop overentweer en hij gaf meer aan Turk dan hij zelf at.

Aldoor hoorde hij nog de vriendelijke woorden van al de mensen, zag hun ontroerde gezichten met den kaarskesbrand in de ogen, en toen dacht hij eraan dat hij op dezen moment nu ievers mee bij den heerd had kunnen zitten wafels kraken, gesuikerd bier drinken, mee met de kimkaarten spelen of het ganzenbord of wat horen vertellen.

En in plaats daarvan zat hij hier, door de schuld van dat vuil stukske pekvent, achter een gegrendeld deurke zichzelve op te vreten. En meer nog, dit alles waarnaar hij zijn heel leven gehunkerd had, zou hij nu vaarwel gaan zeggen om t' ontkomen aan die obsessie van Scheel-Lewieke!

't Deed Baziël van wrevel en ergernis recht staan. En al boebelend en vuisten-makend begon hij op en neer te wandelen door zijn kamerke.

Waarom had hij 't toch aan den champetter niet gezegd? Waarom had hij niet stoutweg een geweer gekocht en hem bij de eerste streek een jacht engels-zout

in zijn broek geschoten? 't Ware misschien nooit zo ver gekomen!

Ach! ware het maar te herdoen! Hij was altijd veel te bang en daarbij zijn eeuwig twijfelen!

Maar nu zat het hele ding daarbinnen in zijn kopke geslagen en daar geraakte hij wel nooit meer af! 'k Steek er u onder!... wacht maar!...

Op en neer wandelde Baziel en hij bleef maar wandelen, razend op zichzelf, razend op Lewieke!

Turk, die plots van achter de stoof opwipte en gespannen onderaan de deur ging snuffelen, trok hem uit zijn duizeneren en deed hem stilstaan.

Zou de bandiet daar weer zijn? En dat op een dag 'lijk vandaag, als de keerskens op 't kerkhof hadden gebrand?

Hij hield zijn asem in, luisterde met de hand achter 't oor.

Ineens blafte Turk luid, zette zich springensgereed en keek naar de spleet.

Was daar geen geluid geweest als van een emmer tegen steen?

Baziel zon niet langer. Met beide zijn handen trok hij rap het deurken open en met een kwaden 'Pakt hem, Turk!' liet hij den grollenden hond den mist in. Een emmer kletterde luid, er was 't rappe geklop van vluchtende voeten, 't springen van den hond en daarop een nijdig gegrol en een stem die krete: 'Ai mij! Hij bijt!'

Baziel rilde. 't Was Lewieke zijn zinnekestem!

Hij liep den mist in, viel haast over den emmer, en buiten zich zelf van plotse woede hitste hij maar ringaaneen

zijn beest op, met: ‘Pakt hem, Turk! Pakt hem, jongen!’

Even jankte het dier scherp en pijnlijk. Weer was er voetengeklop 't pad af naar de beek toe. Boven 't aanhoudend wilde-beesten gegrol van den razenden hond sneed snerpnd opnieuw de stem: ‘Help, help! Hij bijt mij nog dood!’ waarop er plots een plof in 't water volgde, geplets en dan iets meer dan het luid, razend gejank van Turk.

Baziel liep hijgend het pad af, angstig ineens dat hij er bij rilde. Here! wat gebeurde daar? Hij wou roepen: Turk, hier! maar hij kreeg geen klank door zijn keel. Deuren klepten hier en ginder. Van achter vaag bomendonker schoten rosse lichtarmen den mist in. Stemmen riepen malkander toe: ‘Wat is dat?’ Seffens was er beweeg van lantaarns achter de hagen... In een rond hofke van gelen nevel zakten ze rap wiegend naar beneden, kwamen samen en liepen nevens de beek langs vagelijk oplichtende canada-stammen naar het hondengebas toe.

Baziel hield zich vast aan de elzentakken, kreunde: ‘Turk hier! Turk hier!’

Maar de hond bleef en kwam niet.

De opgeheven lantaarns haalden zijn gele, hijgende wolfsgestalte uit het water, en hij hapte naar iets dat daar donker onder water dreef. De lantaarns werden zoekend over 't water uitgestoken, wierpen de beek vol gele slingerslangen.

Een stem schrok: ‘t Is een mens!’

‘Pakt uwen hond weg!’ riep een andere gebiedend.

Baziel deed een stap den berm af, greep hem met bei

zijn handen bij den band en sleurde het terugwringende beest weg.

Iemand daalde toen in 't water, trok het zwarte pak tegen den kant, waar andere handen het hoger hesen. Ze rolden hem op den rug, lieten de lantaarns zakken over zijn gezicht en bukten zich toen angstig-nieuwsgierig.

‘God-in-den-hemel!’ zei er een. ‘t Is Lewieke...’

Turk rukte en sprong en grolde nog altijd, maar Baziel trok hem achteruit en nog achteruit, verder en verder de donkerte in en weg van de mensen met hun lantaarns en hun verwarde stemmen...

Toen de champetter, omdrongen van nieuwsgierig meelopende wijven en venten, een kwartierken later naar Baziel trok om te horen wat dat geweest was met zijnen hond en Lewieke, vond hij het huizeken leeg.

De ronde deur stond er open en liet de verlaten kamer zien. Op het groen tafelke brandde de porseleinen lamp over een blauw-steinen bierstoopeke met een glas er naast, een telloor met kaas en een half-brood. Luid tikte de horlogie en op de stoof zong de moor zijn eeuwig kooklieke.

Van Baziel was er niets te zien, op 't voutekamerke niet; in den kelder noch op zolder.

Men zocht met de lamp het hofken af en nadien het kerkhof, riep: ‘Baziel! Baziel!’ maar 't was al voorniet.

‘Als da' maar geen tweede ongeluk is!’ kloeg er iemand met bevende stem.

Seffens haalde men lantaarns en stokken, liep de beek

af, roerde in 't water, zocht tussen de elzenstruiken, maar 't baatte even weinig.

's Anderendaags trok men de bossen in, en de burgemeester schreef brieven naar overal, doch 't bleef even vergeefse moeite.

Van Baziel noch van zijnen hond hoorde men ooit iets meer...

VII

Twee jaar later, op kermisdag, kreeg Mijnheer Pastoor 't bezoek van zijn kozijn die broeder was in 't zothuis te Tielt in de Vlaanders.

Na 't noeneten, toen ze in het koel prieeltje achter in den pastorijtuin hunnen koffie genoten en een sigaar, vertelde de broeder van zijn gasten. Hij vertelde veel curieuze dingen over hen. En zo sprak hij onder anderen ook van een onbekende, 'lijk ze er nog genen hadden ontmoet, en die in den winter gestorven was. Heelder dagen, tot zelfs 's nachts bij 't licht van een klein petrollampken, zat hij met den kop tussen de handen over tot-dikke-boeken-saamgesnoerde gazetten, zogezegd om 't groen-doktoren te leren. En dan op andere keren kroop hij op handen en knieën den hof rond, plukte gras en alle mogelijke kruiden en kruidekens, bond ze met een draadje garen tot kleine busselkes bijeen en hing ze in zijn cel te drogen aan de muren. Bijkans nooit sprak hij. Aldoor stond zijn mager, punt-neuzig gezicht in een diepzinnige plooi. Slechts een enkelen keer ontspande dit zich tot een triomfantelijken lach

en dan stak hij den vinger omhoog en fluisterde dat hij Lewieke wel genezen zou.

Geen mens die er zich aan verstond, zelfs de doktoren niet.

En op een morgen hadden ze hem dood gevonden aan zijn tafelke. Zijn hoofd lag op zijn open gazetten-boeken en hij glimlachte.

Toen Mijnheer Pastoor dat hoorde, huiverde hij en hij werd bleek van 't verschieten. Hij zei echter niets...

Doch twee dagen later las hij een mis voor de zielelafenis van den verdoolden dodegraver en heel het dorp, van den burgemeester tot 't luttelste keuterboerke, kwam er naar toe gestroomd...